

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص و
سیاست گذاری توسعه منابع انسانی کشور

بازشناسی وضعیت منابع انسانی و تراز نیروی انسانی متخصص کشور

ویراست ۳

:

حسن طائی

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

- **عنوان گزارش** بازشناسی وضعیت منابع انسانی و تراز نیروی انسانی متخصص کشور
- **مجری طرح** حسن طایی
- **تاریخ تهیه** ویراست ۱ و ۲ بهمن ۱۳۷۹
ویراست ۳ خرداد ۱۳۸۰
- **ویرایشگر** یوسف محمد نژاد
- **تایپ و صفحه آرایی** ریحانه میرزاعلی اکبر
- **ناشر** موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
- تهران، خیابان آفریقا، کوی گلفام، پلاک ۱، کد پستی ۱۹۱۵۶
- **حقوق نشر** تکثیر این گزارش بدون اجازه ناشر مجاز نیست.

این گزارش، نتایج مرحله اول یکی از گزارشهای تلفیق در دست تهیه در چارچوب طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص و سیاستگذاری توسعه منابع انسانی کشور را ارائه می کند. موضوع این گزارش، بازشناسی و آسیب شناسی وضعیت منابع انسانی و تراز نیروی انسانی متخصص کشور در سال ۱۳۷۸ است که طبق بند ۱ شرح خدمات قرار داد فیما بین سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، می بایست از طرف موسسه تهیه و تحویل شود.

در مراحل بعد، این گزارش، با توجه به نتایج طرحهای پژوهشی در دست انجام و دیگر گزارشهای تلفیق، تصویر دقیقی از تراز و وضعیت نیروی انسانی متخصص در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸ (سالهای پایانی برنامه های سوم و چهارم) ارائه خواهد داد.

لازم به یادآوری است ویراست ۲ این گزارش قبلاً به سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ارسال شده است. ویراست ۳ گزارش علاوه بر تکمیل و ارائه دقیق تر آمار و اطلاعات، در برگیرنده راهبردها و توصیه های سیاستی تا این مرحله است.

محمد باقر غفرانی

مدیر اجرایی

طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص

و برنامه ریزی توسعه منابع انسانی در ایران

خرداد ۱۳۸۰

انسان با هدایت طبیعت و تکوین، پیوسته از همه سود خود را می خواهد
(اعتبار استخدام) و برای سود خود سود همه را می خواهد (اعتبار اجتماع) و برای
سود همه، عدل اجتماعی را می خواهد (اعتبار حسن عدالت و قبح ظلم).

«   »

هر فردی می کوشد که سرمایه خویش را بنحوی بکار برد که محصول آن
بالاترین ارزش را داشته باشد. بطور کلی این شخص نه قصد دارد منافع عمومی را
افزایش دهد، نه اینکه می داند عمل او تا چه حد به منافع عمومی می افزاید. قصد
او فقط حفظ خود و تامین منافع خویش است و در این امر یک دست نامرئی
راهنمای اوست تا هدفی را تعقیب کند که هرگز در خاطر او نبوده است. این
شخص با پیروی از منافع خویش در اکثر اوقات منافع جامعه را نیز تامین می کند،
حتی موثرتر از وقتی که در حقیقت قصد تامین این منافع را داشته باشد.

«   »

۲۱	۱-۱- جمعیت بالاتر از ۱۰ سال
۲۲	۲-۱- جمعیت بالاتر از ۱۵ سال
۲۲	۳-۱- جمعیت ۱۵-۶۴ سال
۲۲	۴-۱- جمعیت کمتر از ۱۵ سال
۲۳	۵-۱- جمعیت ۱۵-۲۴ سال
۲۴	۶-۱- نتیجه گیری
	-
۲۷	۱-۲- جمعیت درسین متناظر با تقاضای اجتماعی
۲۸	۲-۲- نرخ مشارکت
	-
۳۱	۱-۳- جمعیت شاغل و روند زمانی آن
	-
۳۵	۱-۴- ماتریس سن - سطح تحصیلی
۳۶	۲-۴- ماتریس سن - وضع تحصیلی
۳۹	۳-۴- ماتریس سطح تحصیلی - وضع فعالیت
۴۰	۴-۴- ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی

- ۴۱ ۵-۴- ماتریس سطح تحصیلی - گروه فعالیت
- ۴۳ ۶-۴- ماتریس گروه فعالیت - گروه شغلی
- ۴۵ ۷-۴- ماتریس سطح تحصیلی - گروه شغلی
- ۴۶ ۸-۴- ماتریس رشته تحصیلی - گروه شغلی
- ۴۷ ۹-۴- ماتریس گروه فعالیت - وضع شغلی
- ۴۸ ۱۰-۴- ماتریس گروه شغلی - وضع شغلی
- ۴۹ ۱۱-۴- ماتریس سطح تحصیلی - وضع شغلی
- ۵۱ ۱۲-۴- ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی

-

- ۵۴ ۱-۵- ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی بیکاران

- ۵۵ ۱-۶- منابع بالقوه عرضه نیروی کار

- ۵۸ ۲-۶- عرضه و تقاضای نیروی کار

فهرست جداول، نمودارها و ماتریسها

- جدول شماره ۱: جمعیت، جمعیت فعال و نرخ مشارکت به تفکیک زن و مرد
و گروههای سنی در سالهای ۸۵-۱۳۴۵
۶۹
- جدول شماره ۲: جمعیت، جمعیت فعال و نرخ مشارکت به تفکیک زن و مرد
و گروههای سنی خاص در سالهای ۸۵-۱۳۴۵
۷۰
- جدول شماره ۳: جمعیت شاغل و جمعیت شاغل متخصص به تفکیک
گروههای عمده فعالیت در سالهای ۷۵-۱۳۴۵
۷۱
- جدول شماره ۴: جمعیت شاغل متخصص به تفکیک سطوح تحصیلی
در گروههای عمده فعالیت در سالهای ۷۵-۱۳۴۵
۷۲
- نمودارهای روند جمعیت و جمعیت فعال طی سالهای ۸۵-۱۳۴۵
۷۳
- نمودار روند جمعیت و اجزای آن طی سالهای ۸۵-۱۳۴۵
۷۴
- نمودارهای روند جمعیت شاغل و جمعیت شاغل متخصص طی سالهای ۷۵-۱۳۴۵
۷۵
- ماتریس شماره ۱: ماتریس سن- سطح تحصیلی جمعیت مردان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)
۷۶
- ماتریس شماره ۲: ماتریس سن- سطح تحصیلی جمعیت زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)
۷۷
- ماتریس شماره ۳: ماتریس سن- وضع فعالیت جمعیت مردان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)
۷۸
- ماتریس شماره ۴: ماتریس سن- وضع فعالیت جمعیت زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)
۷۹
- ماتریس شماره ۵: ماتریس سطح تحصیلی-وضع فعالیت مردان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)
۸۰
- ماتریس شماره ۶: ماتریس سطح تحصیلی- وضع فعالیت زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)
۸۱
- ماتریس شماره ۷: ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی جمعیت مردان با سواد (۱۳۷۵)
۸۲

- ۸۳ ماتریس شماره ۷: ماتریس رشته تحصیلی - سطوح تحصیلی زنان با سواد (۱۳۷۵)
- ۸۴ ماتریس شماره ۹: ماتریس سطح تحصیلی - گروه فعالیت جمعیت شاغل (۱۳۷۵)
- ۸۵ ماتریس شماره ۱۰ - ماتریس گروه شغلی - گروه فعالیت جمعیت شاغل (۱۳۷۵)
- ۸۶ ماتریس شماره ۱۱: ماتریس سطح تحصیلی - گروه شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)
- ۸۷ ماتریس شماره ۱۲: ماتریس رشته تحصیلی - گروه شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)
- ۸۸ ماتریس شماره ۱۳: ماتریس گروه فعالیت - وضع شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)
- ۸۹ ماتریس شماره ۱۴: ماتریس گروه شغلی - وضع شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)
- ۹۰ ماتریس شماره ۱۵: ماتریس سطح تحصیلی - وضع شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)
- ۹۱ ماتریس شماره ۱۶: ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی جمعیت شاغل متخصص (۱۳۷۵)
- ۹۲ ماتریس شماره ۱۷: ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی جمعیت بیکار متخصص (۱۳۷۵)
- ۹۳ ماتریس شماره ۱۸: ماتریس وضع فعالیت - سطح تحصیلی مردان و زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)
- ۹۴ ماتریس شماره ۱۹: ماتریس عرضه منابع انسانی کشور (۱۳۷۸)

: اعضای همه خانوارهای معمولی ساکن، غیر ساکن و دستجمعی که جامعه مورد سرشماری را در زمان جمع آوری آمار تشکیل می دهند.

: این گروه، جمعیتی با توجه به مقتضیات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی هر کشور، دارای محدوده ای خاص است؛ برای مثال، در بعضی از کشورها جمعیت ۱۰ ساله و بالاتر، در بعضی دیگر نیز ۱۵ ساله و بالاتر و یا جمعیت ۶۴-۱۵ سال را در بر می گیرد. جمعیت در سنین فعالیت نیز خود به دو بخش جمعیت فعال و جمعیت غیرفعال تقسیم می گردد.

: شامل تمامی کسانی می شود که در سنین فعالیت قرار دارند، اما به دلایل گوناگون در بازار کار کشور حضور ندارند. جمعیت غیرفعال نیز شامل محصلان، خانه داران، دارندگان درآمد بدون کار و سایر می شود.

( ) : شامل مجموع افرادی می شود که در بازار کار کشور حضور دارند، اعم از اینکه شاغل یا بیکار باشند.

: یک شاخص تجمعی است که تحت تاثیر خصوصیات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یک کشور قرار دارد و از تقسیم جمعیت فعال به جمعیت در سنین فعالیت به دست می آید.

( ) : شامل مجموع افرادی می شود که با توجه به تعاریف موجود، به فعالیت فکری یا بدنی مجاز به منظور کسب درآمد نقدی یا غیرنقدی مشغول باشند.

: شامل مجموع افرادی می شود که در بازار کار حضور دارند ولی نتوانسته اند شغل موردنظر خود را پیدا کنند.

: نشاندهنده نسبتی از افرادی است که در بازار کار کشور حضور دارند اما نتوانسته اند فرصت شغلی برای خود پیدا کنند. این شاخص از تقسیم جمعیت بیکار به جمعیت فعال به دست می آید.

: کلیه فعالیت‌های اقتصادی موجود کشور با توجه به طبقه بندی بین المللی فعالیت‌های اقتصادی (ISIC) در هجده گروه بزرگ طبقه بندی شده است.

: با بررسی مشاغل موجود در کشور و انطباق آنها با طبقه بندی بین المللی مشاغل (ISCO)، کلیه سمت های شغلی به ده گروه بزرگ تقسیم شده است.

: وضع شغلی، بیانگر وضع افراد به لحاظ فعالیت‌های شغلی آنان است؛ بدین معنی که افراد در بخش عمومی، بخش خصوصی و یا بخش تعاونی شاغل اند. کسانی که در بخش عمومی و

تعاونی اشتغال دارند، صرف نظر از هر گروه شغلی، در زمرهٔ مزد و حقوق بگیران قرار می گیرند. اما کسانی که در بخش خصوصی شاغل اند، ممکن است کارفرما، کارکنان فامیل بدون مزد، کارکنان مستقل و نیز کارکنان مزد و حقوق بگیر باشند. البته، در کنار ویژگیهای یادشده، موضوعاتی مانند سطوح و رشته های تحصیلی نیز بررسی شده، که در متن گزارش به آنها اشاره گردیده است.

: کلیهٔ رشته های تحصیلی موجود کشور باتوجه به طبقه بندیهای بین المللی (یونسکو)

در ۲۱ گروه بزرگ طبقه بندی شده است.

: سطح تحصیلی منابع انسانی، قابل تفکیک به کلیهٔ پایه های تحصیلی در مقطع

آموزش عمومی و مقاطع تحصیلی در آموزش عالی است، منتهی باتوجه به اهداف این گزارش، سطوح تحصیلی منابع انسانی، به زیر دیپلم، دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکتری تفکیک شده است.

خلاصه اجرایی

در این گزارش، وضعیت نیروی انسانی کشور طی سالهای ۷۵-۱۳۴۵، به لحاظ جمعیت و اجزای آن، سپس روندهای یاد شده تا سال ۱۳۸۵ مشخص

حدافل تا پایان قرن حاضر شمسی - بر همه شؤون و ارکان اقتصاد و اجتماع ایران تاثیر گذار خواهد بود و پیامدهایی خواهد داشت که درک و شناسایی آنها بسیار مهم است.

۴. براساس واقعیتهای نهادینه شده در کشورهای مختلف جهان، جمعیت گروه سنی ۱۵-۲۴ یا جمعیت جوانان، در هر دهه می تواند تشکیل دهنده منابع بالقوه عرضه نیروی کار در میان مدت باشد. بدین ترتیب، بررسی تحولات در این گروه از جمعیت، برای محاسبه و پیش بینی عرضه نیروی کار بسیار حایز اهمیت است. جمعیت ۱۵-۲۴ ساله کشور ما در سال ۱۳۴۵ بالغ بر ۳/۹ میلیون نفر بوده و ۱۵ درصد از کل جمعیت را تشکیل می داده است. این تعداد در سال ۱۳۷۵ به ۱۲/۳ میلیون نفر رسیده و معادل ۲۰/۵ درصد از کل جمعیت را شامل می شده است، در سال ۱۳۸۵ نیز تعداد آن بالغ بر ۱۷/۴ میلیون نفر خواهد شد و معادل ۲۵ درصد از کل جمعیت را تشکیل خواهد داد.

۵. جمعیت فعال یا عرضه نیروی کار کشور در سال ۱۳۴۵، معادل ۷/۸ میلیون نفر بوده است. این جمعیت در سال ۱۳۷۵ به ۱۶/۰ میلیون نفر رسید. براساس پیش بینی های صورت گرفته، جمعیت فعال بالاتر از ۱۰ سال کشور در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۲۳/۳۵ میلیون نفر خواهد گردید.

۶. جمعیت دانش آموختگان آموزش عالی کشور در سال ۱۳۶۵، شامل ۵۸۷/۹ هزار نفر بوده است، که از این تعداد، ۵۷/۵ هزار نفر (۹/۹ درصد) خارج از بازار کار یا غیرفعال و ۵۳۰/۴ هزار نفر جمعیت فعال دارای تحصیلات عالی بوده اند. جمعیت دانش آموختگان در سال ۱۳۷۵ به ۱/۵ میلیون نفر رسید. از این تعداد، ۴۰/۰ هزار نفر (۲/۷ درصد) غیرفعال بودند و ۱/۴۶ میلیون نفر جمعیت فعال دارای تحصیلات عالی کشور را تشکیل می دهند.

۷. براساس پیش بینی های صورت گرفته از جمعیت ۱۷/۴ میلیون نفری گروههای سنی ۱۵-۲۴ سال در سال ۱۳۸۵، معادل ۵ / ۴ میلیون نفر طی دهه ۸۵-۱۳۷۵ وارد بازار کار می شوند. بدیهی است که به منظور آمادگی برای حضور فعال و مؤثر این تعداد از نیروی انسانی در بازار کار، از هم اکنون باید در اندیشه تدارک برنامه های آموزشی دقیقی در سه بخش آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه ای و آموزش عالی بود. موضوع مهم دیگر، ارائه برنامه ای مشخص برای آن جمعیت ۱۲ میلیون نفری است که خارج از بازار کار می باشند. به نظر می رسد که هنوز اتخاذ خط مشی های مناسب برای رویارویی با این پدیده جمعیتی در دستور کار ما قرار نگرفته است.

۸. نرخ مشارکت منابع انسانی در بازار کار یک کشور، نشان دهنده میزان استفاده از جمعیت در سنین فعالیت، در فعالیتهای اقتصادی است و این امر، در واقع، بیانگر توانایی بهره گیری از ظرفیت منابع انسانی است. نرخ مشارکت نیروی کار در فعالیتهای اقتصادی، برای جمعیت بالاتر از ۱۰ سال، از ۴۶ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۳۵ درصد در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته و پیش بینی شده است که در دهه آینده روند نزولی آن متوقف شود و به ۴۱ درصد افزایش یابد. به همین صورت، نرخ مشارکت در جمعیت ۱۵-۶۴ سال، از ۵۲ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۴۴ درصد در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته است و با تغییری که انتظار می رود در روند آن ایجاد شود، به ۴۷ درصد در سال ۱۳۸۵ خواهد رسید. شایان گفتن است که باوجود تغییر و توقف روند نزولی نرخ مشارکت در دهه آینده، هنوز نرخ مشارکت نیروی کار ۱۵-۶۴ سال در کشور ما قابل قیاس با تعداد زیادی از کشورهای دیگر نیست و بسیار پایین تر است.

۹. نرخ مشارکت دانش آموختگان آموزش عالی به تفکیک مردان و زنان در سال ۱۳۷۵، به ترتیب بالغ بر ۶۶/۵ و ۴۵/۸ درصد بوده است. تداوم این نرخ مشارکت در آینده، با توجه به عرضه روز افزون نیروی کار دانش آموخته عالی ممکن است مسایل جدیدی را در بازار کار کشور پدید آورد.

۱۰. در بین سالهای ۷۸-۱۳۷۶ بالغ بر ۴/۷ میلیون نفر با پایه ها و مقاطع مختلف تحصیلی، از آموزش و پرورش و آموزش عالی فارغ التحصیل شده اند. این تعداد با توجه به اینکه به طور عمده در سنین ۱۵-۲۴ سال هستند، منابع بالقوه عرضه نیروی کار کشور را طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶ تشکیل می دهند.

۱۱. براساس پیش بینی های صورت گرفته، عرضه جدید نیروی کار زنان و مردان با سطوح تحصیلی عالی طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶، به ترتیب حدود ۲۸۰ و ۲۸۵ هزار نفر می باشد. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که نسبت بالایی از زنان و مردان فارغ التحصیل آموزش عالی، در این دوره وارد بازار کار خواهند شد.

۱۲. عرضه جدید نیروی کار مردان و زنان با سطوح تحصیلی دیپلم، طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶ به ترتیب ۳۳۷/۱ و ۹۰/۶ هزار نفر و عرضه جدید نیروی کار مردان با سطوح تحصیلی زیر دیپلم، ۸۲۴/۲ هزار نفر خواهد بود. عرضه جدید نیروی کار زنان با سطوح تحصیلی زیر دیپلم، با توجه به مباحث نظری و گمانه های کارشناسی از یک سو و روند زمانی حضور زنان و نرخ مشارکت آنان از سوی دیگر، طی

دوره موردنظر وبه طور کلی، در آینده اندک خواهد بود. همچنین، عرضه نیروی کار زن و مرد بیسواد نه تنها افزایش نمی یابد، بلکه این احتمال وجود دارد که عرضه نیروی کار آنان کاهش نیز پیدا کند.

۱۳. از جمعیت ۴/۷ میلیون نفری که از نظام آموزشی کشور فارغ التحصیل می شوند، جمعیتی حدود ۱/۸۲ میلیون نفر (۳۹ درصد) وارد بازار کار و بقیه یا برای ادامه تحصیل وارد مقاطع تحصیلی بالاتر خواهند شد و یا در زمره جمعیت غیرفعال کشور قرار خواهند گرفت. به هرصورت، جدای از اینکه چه تصمیمی گرفته خواهد شد یا چه اتفاقی ممکن است رخ دهد، بخشهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزش کشور، بویژه بخشهای آموزش فنی و حرفه ای و آموزش عالی، باید در تدارک خط مشی ها، سیاستها و برنامه های متناسب با شرایط کنونی داخلی و جهانی برای این جمعیت میلیونی باشند.

۱۴. منابع بالقوه عرضه نیروی کار طی دهه ۸۵-۱۳۷۵، نسبت بالاتری را به کل جمعیت در مقایسه با دهه های قبل از آن، تشکیل خواهد داد و همچنین، بافت تحصیلی آنها کاملاً متفاوت با منابع بالقوه عرضه نیروی کار در دهه های پیشین بوده است. در نتیجه، انتظارات آنها از ابعاد گوناگون زندگی نیز بسیار متفاوت از گذشته خواهد بود.

۱۵. عرضه نیروی کار در سال ۱۳۷۸ به ۱۷/۸ میلیون نفر رسید. از این تعداد، ۲۱/۲ درصد بی سواد، ۵۲/۸ درصد دارای تحصیلات زیر دیپلم، ۱۴/۸ درصد دارای دیپلم، ۳/۸ درصد دارای فوق دیپلم، ۶/۳ درصد دارای لیسانس، ۰/۷ درصد دارای فوق لیسانس و ۰/۵ درصد دارای مدرک تحصیلی دکتری بودند؛ به عبارت دیگر، سهم نیروی انسانی متخصص در عرضه نیروی کار، از ۹/۱ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۱/۳ درصد در سال ۱۳۷۸ رسیده. بنابراین، با توجه به عرضه ۱/۴۶ میلیون نفری نیروی انسانی متخصص در سال ۱۳۷۵، می توان نتیجه گرفت که طی سه سال ۷۸-۱۳۷۶ بیش از پانصد هزار نفر به عرضه نیروی انسانی متخصص کشور افزوده شد. به نظر می رسد که اگر بازار کار آمادگی و ویژگیهای لازم را برای جذب این نیروهای متخصص پیدا نکند، اقتصاد ایران شاهد وقوع پدیده «بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی» در سالهای آتی خواهد بود. آثار و پیامدهای منفی این پدیده بر اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و نظامهای آموزشی بسیار گسترده و قابل تامل است. وضعیت منابع انسانی کشور در سال ۱۳۷۸ به تفکیک سطوح تحصیلی، در جدول زیر نشان داده شده است.

۱۶. ماتریسهای نیروی انسانی (سال ۱۳۷۵) که پایهٔ تحلیلی این گزارش قرار گرفته اند، از جمله ابزارهایی هستند که می توانند نحوهٔ توزیع و آرایش منابع انسانی را براساس ویژگیهای گوناگون نشان دهند؛ همچنین، براساس تحلیل ماتریس نیروی انسانی می توان الگوی توزیع آنها را که ناشی از سیاستها و مدیریت اقتصادی کلان کشور است، بهتر شناسایی کرد. این ماتریسها برای هر دو گروه از معتقدان به برنامه ریزی نیروی انسانی، اعم از کسانی که علایم و شاخصهای کلیدی بازار کار را مهم می دانند و یا کسانی که بیشتر در جستجوی الگوهای پیش بینی اقتصادی هستند، می توانند مفید باشند.

۱۷. بر اساس ماتریسهای تدوین شده، می توان گفت که میزان دانش و تخصص بری فعالیتهای اقتصادی بسیار پایین است و به استثنای فعالیتهای آموزشی، ادارهٔ امور عمومی و بهداشت، مولفه دانش و تخصص هنوز از جایگاه مناسب و مطلوب برخوردار نگردیده است؛ به عبارت دیگر، می توان نتیجه گرفت که دانش آن گونه که باید، تاکنون در تابع تولید کلی کشور وارد نشده است و تصمیم سازیهای دانش مدار، که لازمهٔ مدیریت علمی است، در جامعهٔ ما شکل نگرفته است و کشور ما برای نیل به اقتصادی مبتنی بر دانش، فاصلهٔ دراز و راه بسیار دشواری در پیش دارد.

۱۸. توزیع نیروی انسانی متخصص شاغل، به لحاظ گروههای شغلی، نامتناسب است. سهم گروههای شغلی متخصصان و تکنسین ها فقط در گروه فعالیت خدمات عمومی چشمگیر است. سایر فعالیتهای اقتصادی کشور، فاقد گروههای شغلی تخصصی متناسب با نقش مورد انتظار از آنها در اقتصاد کشور هستند.

۱۹. بخش عمومی (دولتی) کشور به لحاظ اشتغال، به طور عمده، در فعالیتهای خدمات عمومی و اجتماعی متمرکز است. به همین سبب، گروههای شغلی متخصصان، امور اداری و دفتری و تکنسین ها به طور کلی در این بخش متمرکزند. سهم شاغلان متخصص در کل جمعیت شاغل این بخش، برابر با ۲۶/۶ درصد است.

۲۰. بخش خصوصی کشور به لحاظ اشتغال، بطور عمده، در فعالیتهای حمل و نقل و ارتباطات، ساختمان، صنعت، عمده فروشی و خرده فروشی و کشاورزی متمرکز است و از میان ۹/۸ میلیون نفر شاغل این بخش (در سال ۱۳۷۵)، معادل ۲۱۹ هزار نفر (۲/۲ درصد) دارای مدارک تحصیلی سطوح عالی هستند. در نتیجه، به طور اصولی، می توان گفت که گروههای شغلی متخصصان و تکنسین ها در

بخش خصوصی هنوز شکل نگرفته است. در مقابل، گروه‌های شغلی کارکنان ماهر، صنعتگران، کارکنان خدماتی، کارگران ساده، متصدیان و مونتاژکاران در بخش خصوصی، نقش اصلی را ایفا می‌کنند.

۲۱. در سال ۱۳۶۵، تعداد شاغلان متخصص کشور، برابر با ۴۹۷/۳ هزار نفر بوده است. از این تعداد، ۶۹/۴ هزار نفر (۱۴ درصد) در بخش خصوصی و ۴۰۶/۰ هزار نفر (۸۱/۶ درصد) در بخش عمومی و ... شاغل بوده‌اند. تعداد شاغلان متخصص در سال ۱۳۷۵ به ۱/۴ میلیون نفر رسید. از این تعداد، ۲۱۹ هزار نفر در بخش خصوصی (۱۵/۶ درصد) و ۱۱۳۱ هزار نفر (۸۰/۱ درصد) در بخش عمومی و ... شاغل بوده‌اند. در نتیجه، طی دهه ۷۵-۱۳۶۵، به ترتیب بالغ بر ۷۲۵ و ۱۴۶ هزار نفر به شاغلان متخصص بخش عمومی و خصوصی اضافه شده است.

۲۲. باتوجه به اینکه بالغ بر ۹۰ درصد از فرصت‌های شغلی ایجاد شده در بخش عمومی، طی دهه ۷۵-۱۳۶۵، مربوط به فرصت‌های شغلی تخصصی بوده است، می‌توان نتیجه گرفت که بخش عمومی، متقاضی عمده دانش‌آموختگان آموزش عالی در کشور است. همچنین، می‌توان گفت که در بخش عمومی، ظرفیت و تقاضای منابع انسانی با سطوح تحصیلی آموزش عمومی اشباع گردیده است.

۲۳. سهم بسیار بالایی از جمعیت شاغل بخش خصوصی کشور، به نیروی کار بی‌سواد و یا دارای تحصیلات زیر دیپلم اختصاص دارد. به نظر می‌رسد همین موضوع باعث گردیده که این بخش فاقد خلاقیت، نوآوری و کارآیی لازم، برای حضور در عرصه رقابتهای اقتصاد جهانی باشد.

۲۴. مجموعه رشته‌های تحصیلی گروه آموزشی علوم انسانی، بالاترین میزان متخصصان کشور را به خود اختصاص داده است و سپس مجموعه رشته‌های تحصیلی گروه آموزشی فنی و مهندسی، بهداشت و علوم پزشکی، علوم پایه، کشاورزی و هنر، در مراتب بعدی قرار دارند.

۲۵. توجه داشته باشیم که براساس برآوردهای انجام شده، ۴/۷ میلیون نفر با پایه‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی، از آموزش و پرورش و آموزش عالی فارغ‌التحصیل یا خارج شده‌اند، اما براساس واقعیات نهادینه شده اقتصاد ایران می‌توان انتظار داشت که تنها ۳۸ درصد از آنان (۱/۷۸ میلیون نفر) وارد بازار کار شده باشند. در نتیجه، یک جمعیت ۳ میلیون نفری طی این سالها، به اضافه جمعیت ۱/۶۹ میلیون نفری در «گروه سایر» جمعیت غیرفعال (در سال ۱۳۷۵) و جمعیت ۵۵۱ هزار نفری اظهار نشده (در سال ۱۳۷۵) وجود دارد که از وضع فعالیت آنها چندان اطلاعی نداریم[!].

۲۶. برای حل مساله اشتغال و نیل به تعادل در بازار کار، نباید صرفاً به این بازار اندیشید، بلکه بهبود وضعیت این بازار در گرو عملکرد مطلوب بازارهای اقتصادی، اتخاذ سیاست‌ها و خط‌مشی‌های صحیح اقتصادی، مدیریت و تخصیص بهینه منابع مالی، فیزیکی و انسانی، سیاست‌های درآمدی و دستمزدی کارآمد، نرخ مناسب ارز و قیمت واقعی انرژی و ... می‌باشد. موضوعات یاد شده شرط لازم برای حل مسائل اقتصادی و جلوگیری از بحرانی شدن بازار کار و مانع پدید آمدن وضعیتی است که بیکاری موجد بیکاری می‌شود.

۲۷. تحولات جمعیتی کشور در دهه‌های گذشته، ایجاب می‌کند که بازنگری و تغییر در شیوه‌نگرش و اداره امور عمومی در جهت تمرکز زدایی و تقویت بخش خصوصی، زمینه‌سازی برای شکل‌گیری بازار کار مدیران و سازوکار صحیح برای هرم مدیریت منابع انسانی و ... در دستور کار ما قرار گیرد.

۲۸. باتوجه به ظرفیت اشباع شده بخش عمومی در ایجاد اشتغال، به نظر می‌رسد که برای ایجاد فرصت‌های شغلی مورد نیاز در بازار کار، تمام توجهات باید بر فعالیتهای بخش خصوصی متمرکز شود. بخش خصوصی برای حضور فعال در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی، به طور کلی، بیش از هر چیز نیازمند تثبیت حقوق مالکیت، تامین امنیت همه جانبه، تضمین آزادی ورود و خروج منابع تولید و کاهش هزینه‌های مبادله می‌باشد.

۲۹. شرایط و فضای حاکم بر جامعه، تعیین‌کننده‌های فعالیتهای عاملان اقتصادی است. هر چه در یک جامعه تشنج‌ها، مجادله‌های سیاسی، اعتصابها و تنش‌های داخلی و بین‌المللی کمتر باشد، زمینه‌های بهتری برای کارکرد بازارها و ادوار اقتصادی فراهم می‌آید.

۳۰. هرگونه سرمایه‌گذاری، مستلزم ارزیابی و تحلیل هزینه - فایده است و لازمه ارزیابی درست، قابلیت پیش‌بینی آینده بازارهاست و این نیز نیازمند پایداری جهت‌گیریها در سیاست‌های عمومی، سیاست‌های اقتصادی و سیاست خارجی کشور است.

۳۱. بدیهی است که نهاد حکومت، در عرصه‌های فعالیتهای پیوسته‌های علایم و اطلاعاتی را از خود به محیط بیرونی انتقال می‌دهد. این اطلاعات در شکل‌گیری رفتارها و واکنشهای مهارتی خانوارها و اعضای آنها نقش بسزایی دارد، به عبارت دیگر، خانوارها (صاحبان منابع تولید)، در واکنش به مسایل محیطی سعی خواهند کرد که پیوسته نحوه حضور خود را در بازارهای اقتصادی، با علایم و اطلاعات اقتصادی،

۳۲. اجتماعی و سیاسی و حقوقی و ... تطبیق دهند. بنابراین، قوانین و سیاستها، تصمیمها و رفتارهای مناسب حکومت در تمامی ابعاد و وجوه خود در این گذار تاریخی در سامان یافتن و پویایی بازارهای متعارف اقتصادی، بویژه بازار کار، از شروط اساسی محسوب می شوند.

۳۳. شناسایی روشها و شیوه های مطمئن در بازارهای مالی، به گونه ای که بتوان از پتانسیل نیروی کار جوان کشور در بازار کار آینده برای افزایش سطح تقاضای مؤثر در بازار کالا و خدمات امروز بهره جست.

۳۴. مؤثرترین شیوه برای حفظ سطح اشتغال موجود کشور، ارتقای سطح حرفه و مهارت شاغلان کم سواد، بویژه در بخشهای تولیدی، از راه تدوین و اجرای برنامه های آموزش فنی و حرفه ای است.

۳۵. باتوجه به اینکه دانش به عنوان عامل مزیت رقابتی در اقتصاد جدید قلمداد می شود، کشور ما باید به تدوین برنامه ای بپردازد، که همواره درصد قابل توجهی از نیروهای شاغل آن، مشغول گذراندن دوره های آموزش عالی و فنی و حرفه ای باشند.

۳۵. استقرار و راه اندازی بنگاههای عمومی و خصوصی اطلاع رسانی در زمینه های جدید سرمایه گذاری و مشاوره شغلی به عرضه کنندگان نیروی کار، کارفرمایان، کارآفرینان و سرمایه گذاران داخلی و خارجی، باعث پویایی اقتصادی و کاهش هزینه های جستجوی شغلی در بازار کار می گردد.

موضوع پژوهش حاضر شناسایی (بازشناسی) وضعیت منابع انسانی کشور، طی سالهای ۷۵-۱۳۴۵، است که طی آن تحولات جمعیتی و اجزای آن، نرخ مشارکت، عرضه و تقاضای نیروی کار مورد تحلیل قرار گرفته و سپس روندهای جمعیت و عرضه نیروی کار تا سال ۱۳۸۵ مشخص شده است.

هدف کلی از تهیه این گزارش مقدماتی، بازشناسی وضعیت منابع انسانی کشور به منظور تدوین برنامه و اتخاذ سیاستهای مناسب برای تأمین و تربیت نیروی انسانی متخصص در یک دوره دهساله، تطبیق برنامه های اجرایی با نیازهای بازار کار و متعادل ساختن توزیع نیروی انسانی بین فعالیتهای مختلف اقتصادی و اجتماعی کشور بوده است، تا در کنار نتایج طرحهای پژوهشی دیگری که در چارچوب طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص و سیاستگذاری توسعه منابع انسانی کشور در دست انجام است، بتوان زمینه ای را برای ارائه تراز نیروی انسانی متخصص در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۸ آماده کرد. بدیهی است که مطالعات مربوط به اشتغال نیروی انسانی می تواند در تعیین راهبردها، سیاستها، ضرورتها و ابعاد گوناگون توسعه نیروی انسانی متخصص، راهگشا باشد.

به نظر ما، نرخهای رشد جمعیت بالا در دهه های گذشته موجب شده است تا جامعه ما با یک پدیده جدید، که همانا «جمعیت انبوه» است، مواجه گردد. جدید بودن پدیده مورد نظر، یکی به دلیل این است که رشد جمعیت در دهه های پیشین، قدر مطلق جمعیت را در هر گروه سنی و جنسی، به مراتب بیشتر از مقادیر دهه های گذشته کرده است. مسأله دیگر، ضرورتهایی است که

این جمعیت در همهٔ ارکان جامعه، بویژه بازار کار، به همراه خود ایجاد کرده است. بنابر این شناخت ویژگیهای این جمعیت انبوه - که به نظر می رسد باتوجه به انتظارات آنان و امکانات و اقتضائات اقتصاد ایران نیازمند نگرش و برخورد جدیدی است - و درک ضرورتهایی که به همراه خود به کشور تحمیل می کند، ما را بر آن داشت که با وجود گزارشها و مطالعاتی که قبلاً کارشناسان و تحلیلگران جمعیت و بازار کار تهیه کرده بودند، با روش و نگاه تازه ای به بازشناسی این منابع بپردازیم.

اشاره به بعضی از این واقعیتهای برای ضرورت بازنگری در شیوهٔ نگاه به مقوله های جمعیتی، آموزشی و بازار کار مفید است. در سال ۱۳۴۵، جمعیت زیر ۱۵ سال کشور بالغ بر ۱۱/۹ میلیون نفر بوده است. این جمعیت در سال ۱۳۷۵ به ۲۳/۷ میلیون نفر رسیده و پیش بینی شده است که در سال ۱۳۸۵ به ۱۹/۴ میلیون نفر برسد. همچنین، جمعیت ۱۵-۲۴ سال کشور در سال ۱۳۴۵ بالغ بر ۳/۹ میلیون نفر بوده است، این جمعیت در سال ۱۳۷۵ به ۱۲/۳ میلیون نفر رسیده و پیش بینی شده است که در سال ۱۳۸۵ به ۱۷/۵ میلیون نفر برسد. در نتیجه جامعه طی دهه ۸۵-۱۳۷۵ همواره با جمعیت زیر ۲۵ سال، ۳۶ میلیون نفری مواجه خواهد بود.

درک ویژگیها، انتظارات و الزامهای جمعیت ۳۶ میلیون نفری زیر ۲۵ سال، که معادل ۶۱ درصد از کل جمعیت کشور در سال ۱۳۷۵ بوده است، می باید به عنوان یک مسألهٔ اساسی، همواره در دستور کار ما قرار بگیرد.

از یک سو، عدم پاسخگویی به نیازهای آموزشی، بهداشت و درمان، مسکن، کالاهای بادوام، ورزش، سرگرمیها و سایر جنبه های اوقات فراغت جمعیت یاد شده، کشور را با مواجهه خواهد ساخت. در این خصوص، گفتنی است که این تعداد صرفاً در بعد مسکن، نیازمند ۱۸ میلیون واحد مسکونی هستند (البته بدون احتساب مرگ و میر و با فرض اینکه همهٔ آنان تشکیل خانواده می دهند). با توجه به اینکه در حال حاضر، ۱۰/۷ میلیون واحد مسکونی در کشور وجود دارد و با فرض اینکه نیمی از واحدهای مسکونی فعلی قابل جایگزین برای خانوارهای جدید هستند (البته، بدون در نظر گرفتن استهلاك ساختمانها و نیز با عنایت به سن سرپرستان خانوارهای فعلی)، باز هم نیازمند ۱۳ میلیون واحد مسکونی در این عرصه خواهیم بود. بدین ترتیب، ملاحظه می شود که صرفاً از بعد مسکن با چه مشکلاتی روبرو خواهیم بود. بنابراین، عدم پاسخگویی به این نیازها، عرصه های تهدید آمیز پیامدهای جمعیتی را روشن می سازد.

از سوی دیگر، این جمعیت ۳۶ میلیونی برای کشور یک موهبت است؛ اگر بتوان با آموزش، از امید و تخیل آنان و با اشتغال، از توان و تکاپوی آنان سود جست و آنان را در فرآیند تولید به

مثابه داده های کلیدی چون سرمایه انسانی و طلای خاکستری به جای اکسیر سیاه نفت - تلقی کرد، تمامی نیازمندیهایی که در بالا بدان اشاره شد و بسیار تهدید آمیز نیز می نمود، فرصتی کم نظیر و زمینه ساز رشدی درونزا برای کشور، تبدیل خواهند شد.

در این گزارش، در جستجوی پاسخ به سؤالهای کلی و جزئی زیر بوده ایم:

آیا با توجه به نرخ بالای رشد جمعیت کشور در دهه پیشین ۶۵-۱۳۵۵، می توان گفت که اقتصاد ایران از نظر جمعیت، آموزش و اشتغال با «پدیده جدیدی» مواجه شده است؟

۱- روند جمعیت برحسب سن و جنس در گذشته و حال چگونه بوده است و در آینده چگونه خواهد بود؟

۲- نرخهای مشارکت بر حسب سن و جنس در گذشته و حال چگونه بوده است و در آینده چگونه خواهد بود؟

۳- عرضه نیروی کار برحسب سن و جنس در گذشته و حال چگونه بوده است و در آینده چه وضعی خواهد داشت؟

۴- تقاضای نیروی کار برحسب گروههای عمده فعالیت، گروههای عمده شغلی و سطوح تحصیلی در گذشته و حال چگونه بوده است؟

۵- آسیب پذیریهایی کمی و کیفی منابع انسانی موجود کشور در چه زمینه هایی است؟

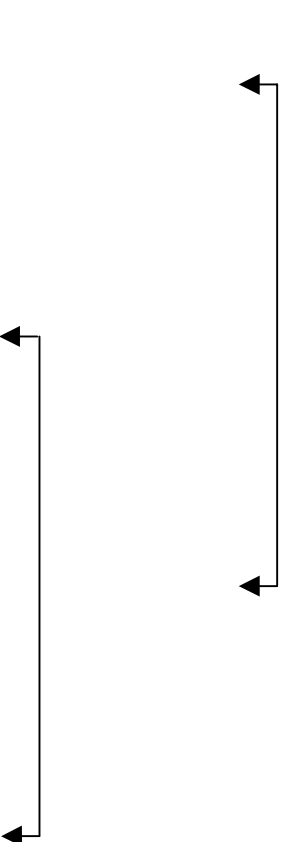
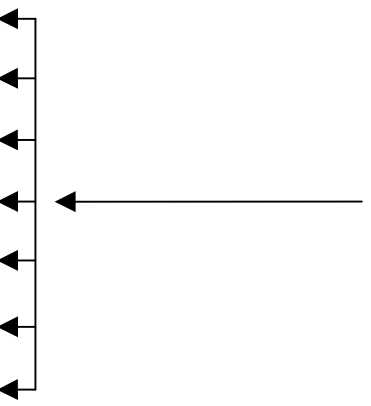
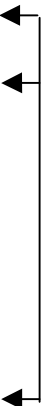
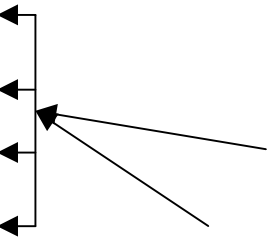
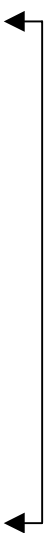
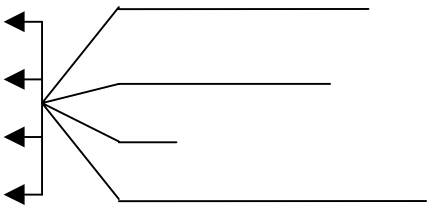
تلاش شده است که وضع موجود منابع انسانی کشور به لحاظ جنس، سن، وضع فعالیت، سطح سواد، گروههای اصلی فعالیت، گروههای عمده شغلی، وضع شغلی، سطوح و رشته های تحصیلی بازشناسی گردد.

علاوه بر موارد بالا، از اطلاعات مربوط به جمعیت دانش آموزی و دانشجویی کشور در سال ۱۳۷۵ و پیش از آن استفاده کرده، جداول کوهورت تحصیلی را تشکیل دادیم. در نهایت، با برآوردهایی که از نرخهای گذار (ارتقا، ماندگاری و ترک تحصیل) در اختیار بود، منابع انسانی بالقوه ای را که می توانند تشکیل دهنده عرضه نیروی کار طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶ باشند، مشخص کردیم.

برای درک و دستیابی به شناخت بهتر از تحولات جمعیتی، نرخ مشارکت و عرضه و تقاضای نیروی کار، تأکید بر روندهای زمانی آنها بوده است و داده‌ها با توجه به روند متغیرهای یاد شده طی سالهای مورد نظر تحلیل گردیده‌اند. درعین حال، برای تحلیل وضع موجود منابع انسانی، نگاه و روش ماتریسی انتخاب شده است.

در اینجا ماتریسهای نیروی انسانی، به عنوان یک ابزار، به کارگرفته شده است. اصولاً در نگاه ماتریسی به منابع انسانی، داده‌ها به منزله اجزا یا عناصری که نحوه آرایش و توزیع قسمتی از منابع انسانی را نشان می‌دهند، مورد استفاده قرار می‌گیرند. لذا در این روش تحلیل، هر یک از ماتریسها را می‌باید آرایه‌هایی مستقل در نظر گرفت که تصویری دو بعدی از توزیع منابع انسانی را نشان می‌دهند. به طور خلاصه، ماتریسهای منابع انسانی برداشتی کلی از چگونگی توزیع نیروها ارائه می‌دهند، که سرانجام به نوعی درک و استنباط کارشناسانه از پدیده مورد نظر منجر خواهد گردید.

شیوه نگاه و روش تهیه گزارش به صورت نمودار زیر است :

داده هایی که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته، عبارت است از: داده های سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سالهای ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ برای محاسبه و تحلیل روندهای جمعیت و عرضه و تقاضای نیروی کار، آمار آموزش و پرورش و آمار آموزش عالی در سالهای مختلف به منظور تشکیل جداول کوهورت تحصیلی.

همچنین، برای شناسایی وضع موجود منابع انسانی، علاوه بر داده ها و جداول منتشر شده در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، نیازمند داده هایی بوده ایم که به صورت رسمی منتشر نمی شده اند. بنابر این، برای تدوین برخی از ماتریسهای مندرج در این گزارش به داده های خام سرشماری سال ۱۳۷۵ مراجعه و با همکاری مسؤلان و کارشناسان مرکز آمار ایران، یک بار دیگر ۶۰ میلیون رکورد موجود در پایگاه داده ای سرشماری سال ۱۳۷۵، خوانده شد و داده های مورد نیاز استخراج گردید.

اطلاعات جمعیتی مربوط به دهه ۸۵-۱۳۷۵، از مطالعات دفتر اقتصاد کلان سازمان مدیریت و برنامه ریزی که برای تدوین برنامه سوم توسعه تهیه شده بود، دریافت شد. همچنین، برای گردآوری اطلاعات مربوط به جمعیت فعال و نرخهای مشارکت در طی دهه یاد شده، از مطالعات کمیته اشتغال وزارت کار و امور اجتماعی، که برای برنامه سوم توسعه انجام شده بود، استفاده گردید.

بر مبنای داده هایی که در بالا بدان اشاره شد، اطلاعاتی جدید تولید گردید، که از محصولات جنبی این پژوهش محسوب می شوند.

مهمترین نکته قابل اشاره، این است که در گزارش حاضر، بازار کار کشور مورد تحلیل قرار نگرفته، بلکه سعی شده است تا ترکیب و آرایش منابع انسانی و توانمندیهای آنها در آینده شناسایی گردد.

همچنین تأکید بر این مطلب ضروری است که با وجود چندین گزارش علمی درباره پیش بینی تقاضای نیروی کار، در این گزارش اشاره ای به آنها نشده است. دلیل این موضوع، به ماهیت مشتق شدن تقاضای نیروی کار از تولید و سایر مؤلفه ها و متغیرهای محیطی چرخه زندگی اقتصادی بر می گردد. در گزارشهای علمی یاد شده، صرفاً به شروط لازم برای تحقق میزان اشتغال

در طی برنامه‌سوم توسعه اشاره گردیده است، در صورتی که شروط کافی برای تحقق اهداف اقتصادی، چه بسا که اهمیتی، برابر با شروط لازم داشته باشند.

در مقابل، اگر تأکید زیادی بر روی جمعیت و عرضه نیروی کار صورت گرفته، علت آن ماهیت تعینی (Deterministic) مقوله‌های یاد شده است؛ به عبارت دیگر، جمعیت و عرضه نیروی کار بیش از آنکه از متغیرهای اقتصادی تأثیر بپذیرند، بیشتر تابع روندها و مولفه‌های دموگرافیک هستند.

در ضمن، از آنجا که در گزارشهای بسیاری، مبانی نظری مربوط به عرضه و تقاضای نیروی کار به صورت مشروح بحث شده است، ضرورتی به طرح دوباره آنها در اینجا ندیدیم. همچنین، لازم به یادآوری است که مباحث مربوط به بازدهی و بهره‌وری منابع انسانی و کیفیت کاری جمعیت شاغل کنونی، از قلمرو این پژوهش خارج بوده است.

دستاورد راهبردی ما این است که اقتصاد ایران با یک پدیده جدید جمعیتی مواجه شده است؛ این پدیده حداقل تا پایان قرن جاری شمسی بر تمامی وجوه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آن اثرات چشمگیری خواهد گذارد و برخورد صحیح با آن مستلزم تغییر در شیوه نگرش و بازنگری در اداره امور کشور است.

۱- جمعیت کشور و روند تحول آن^۱

جمعیت کشور طی ۳۰ سال گذشته، از ۲۵/۸ میلیون نفر در سال ۱۳۴۵ به ۶۰/۰ میلیون نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است؛ به عبارت دیگر، طی این مدت، جمعیت ایران از نرخ رشد ۲۸ در هزار برخوردار بوده است. با توجه به برنامه های جمعیتی و سیاستهای تنظیم خانواده، پیش بینی شده است که این نرخ رشد در طول دهه آینده، بالغ بر ۱۸ در هزار باشد، که بدین ترتیب در سال ۱۳۸۵ جمعیت کشور نزدیک به ۷۰ میلیون نفر خواهد شد. براساس روند یاد شده، می توان انتظار داشت که جمعیت کشور در سال ۱۳۷۸، حدود ۶۲/۸ میلیون نفر بوده باشد. ارقام مربوط به گروههای سنی و جنسی جمعیت طی سالهای ۸۵-۱۳۴۵، در جدول شماره ۱ درج گردیده است. در نمودار شماره ۱ روند جمعیت در سالهای مورد بحث ارائه شده است، همچنانکه ملاحظه می گردد، جمعیت، دارای روند خطی به صورت زیر بوده است:

$$P_T = 13/2 + 11/5t \quad R^2 = 0/99 \quad (1)$$

با توجه به ویژگیهای اقتصادی و اجتماعی کشور، جمعیت بالاتر از ده سال می تواند شاخصی دیگری برای بررسی تحولات جمعیتی باشد. این شاخص در سال ۱۳۴۵، نزدیک به ۶۶ درصد جمعیت و در سال ۱۳۷۵، حدود ۷۶ درصد بوده و پیش بینی شده است که در سال ۱۳۸۵ بیش از ۸۱ درصد کل جمعیت کشور را جمعیت بالاتر از ده سال تشکیل خواهد داد (جدول شماره ۲).

همچنانکه در نمودار شماره یک دیده می شود، گروه از جمعیت نیز در طول زمان دارای روند خطی به صورت زیر بوده است:

$$P_{10^+} = 4/3 + 10/3t \quad R^2 = 0/98 \quad (2)$$

۱- کلیه داده ها و اطلاعات کمی مربوط به منابع انسانی، از منابع شماره ۱ تا ۳ گرفته شده است.

بررسی روند و شاخص جمعیت بالاتر از ۱۵ سال به کل جمعیت کشور، یکی از شاخصهایی است که تحلیلگران بازار کار برای بررسی جمعیت در سنین فعالیت از آن استفاده می کنند؛ این شاخص در سال ۱۳۴۵ بالغ بر ۵۴ درصد و در سال ۱۳۷۵ بالغ بر ۶۰ درصد جمعیت کشور بوده و پیش بینی شده است که در سال ۱۳۸۵، حدود ۷۲ درصد از کل جمعیت کشور را شامل شود. (جدول شماره ۲).

در نمودار شماره ۲ خط روند جمعیت بالاتر از ۱۵ سال به صورت زیر به دست آمده است:

$$P_{15+} = 9/9e^{0/325t} \quad R^2=0/98 \quad (3)$$

جمعیت ۱۵-۶۴ سال، در بیشتر کشورهای جهان باوجود ویژگیهای متفاوت آنها، به عنوان جمعیت در سنین فعالیت شناخته شده است و تحلیلگران بازار کار از آن، به عنوان پتانسیل عرضه نیروی کار یا جمعیت فعال یک کشور نام می برند؛ به گونه ای که اشتغال کامل منابع انسانی را مشروط به حضور حداکثر این جمعیت در بازار کار می دانند.

نسبت این جمعیت به کل جمعیت کشور، به ترتیب در سال ۱۳۴۵، معادل ۵۰ درصد و در سال ۱۳۷۵، معادل ۵۶ درصد بوده و پیش بینی شده است که در سال ۱۳۸۵، معادل ۶۸ درصد از کل جمعیت کشور باشد (جدول شماره ۲).

افزایش این نسبت در طول زمان، آثار و پیامدهایی بر بازار کار و اقتصاد کشور خواهد گذاشت، که به آن خواهیم پرداخت.

در نمودار شماره ۳، خط روند این ترکیب از جمعیت به صورت زیر به دست آمده است:

$$P_{15-64} = 9/3e^{0/324t} \quad R^2=0/99 \quad (4)$$

به طور کلی، برای بحث و بررسی درمورد تغییر و تحولات جمعیتی و آثار بلند مدت آن بر اقتصاد، می باید نگاه دقیقی به جمعیت کمتر از ۱۵ سال یک جامعه داشت و وضعیت این گروه را به لحاظ مسایل آموزشی، ترکیب جنسی و توزیع منطقه ای تحلیل کرد؛

همچنانکه از جدول شماره ۲ و نمودار شماره ۴ برمی آید، این گروه از جمعیت به دلیل تغییرات نرخهای رشد آن، دچار تحولات زیادی بوده است. جمعیت یاد شده، در سال ۱۳۴۵ بالغ بر ۱۱/۸۹ میلیون نفر بوده و معادل ۴۶ درصد از کل جمعیت کشور را تشکیل می داده است. در سال ۱۳۷۵ نیز این گروه جمعیتی، بالغ بر ۲۳/۷۳ میلیون نفر بوده و ۳۹ درصد از کل جمعیت را شامل می شده است و پیش بینی شده است که در سال ۱۳۸۵، تعداد این گروه بالغ بر ۱۹/۴ میلیون نفر شود و ۲۷/۶ درصد از کل جمعیت کشور را تشکیل دهد. دگرگونی‌هایی که در روند جمعیتی این گروه در دوره مورد بحث پدیدار گشته است، با چند جمله ای درجه سه به صورت زیر قابل ارائه است:

$$P_{15^-} = -0/82t^3 + 5/9t^2 - 8/04t + 14/683 \quad R^2 = 0/98 \quad (5)$$

در نمودار شماره ۴، کاملاً مشخص است که این گروه از جمعیت طی سالهای ۱۳۵۵-۶۵، سیر صعودی بالاتری نسبت به دهه قبل داشته است و اگر پس از سالهای ۱۳۶۵ سیاستها و برنامه های کنترل جمعیت اعمال نمی گردید، شاهد تغییر روند این گروه از جمعیت در دهه های بعدی نبودیم. به نظر می رسد که سیاستها و تغییر روند موجب شده است که در سال ۱۳۶۲ یا نقطه عطفی در رشد جمعیت این گروه پدید آید. به هر حال، آنچه در این مبحث از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است، درک و شناسایی آثار و پیامدهای همه جانبه ای است که یک جمعیت ۲۳/۷ میلیون نفری زیر ۱۵ سال - حداقل تا پایان قرن حاضر شمسی - بر همه شئون و ارکان اقتصاد و اجتماع ایران برجای خواهد گذاشت.

- -

جمعیت ۱۵-۲۴ ساله کشور ما در سال ۱۳۴۵ بالغ بر ۳/۹ میلیون نفر بوده و ۱۵ درصد از کل جمعیت را تشکیل می داده است. این تعداد، در سال ۱۳۷۵ به ۱۲/۳ میلیون نفر رسیده و معادل ۲۰/۵ درصد از کل جمعیت کشور را در برمی گرفته است. گروه جمعیتی یاد شده، در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۱۷/۵ میلیون نفر خواهد شد و معادل ۲۵ درصد از کل جمعیت را تشکیل خواهد داد.

بدیهی است که از مقایسه تابع روند زمانی جمعیت ۱۵-۲۴ سال، که به صورت زیر می باشد:

$$P_{15-24} = 2/92e^{0/37t} \quad R^2=0/98 \quad (۶)$$

و تابع روند زمانی جمعیت کمتر از ۱۵ سال و همچنین، نمودارهای مربوط به آنها می توان اثر تحولات جمعیتی گروه کمتر از ۱۵ سال را پس از پنج تا ده سال بر روی جمعیت ۱۵-۲۴ سال مشاهده کرد. همچنانکه ملاحظه می گردد، تعداد ۱۲/۳ و ۱۷/۵ میلیون نفری جمعیت ۱۵-۲۴ ساله در سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵، کاملاً بازتاب و تأثیر روند جمعیت‌های زیر ۱۵ سال سالهای ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ می باشد؛ منتهی نکته مهم - همان گونه که در نمودار شماره ۴ مشخص شده - این است که به مرور زمان، جمعیت زیر ۱۵ سال، کمتر از جمعیت ۱۵-۲۴ سال در دهه ۱۳۸۵-۹۵ خواهد گردید، ولی انتظار می رود که روند جمعیت در گروه سنی ۱۵-۲۴ سال در دهه ۱۳۸۵-۹۵ همچنان با رشد نمایی خود، تداوم یابد. آثار این تحولات جمعیتی بر آینده بازار کار کشورمان، در قسمتهای بعدی گزارش خواهد آمد.

در نمودارهای شماره ۵ و ۶، جمعیت ۱۵-۲۴ سال کشور به دو گروه سنی ۱۵-۱۹ و ۲۰-۲۴ تفکیک گردیده است، از مقایسه دو نمودار یاد شده با نمودار شماره ۴ و همچنین، باتوجه به درک و استنباطی که می توان از توابع روندی داشت، ملاحظه می گردد که فشار جمعیت ناشی از نرخهای رشد بالا در دهه های پیشین، آثار خود را بر جمعیت ۲۰-۲۴ سال در آینده خواهد گذاشت. شناخت انتظارات این گروه از جمعیت، که در سال ۱۳۷۵ معادل ۵/۲۲ میلیون نفر بوده است و در سال ۱۳۸۵ نیز معادل ۹/۰۱ میلیون نفر خواهد بود، از یک سو و آینده نگری درباره عوامل اثر گذار بر روی کنشهای مهارتی آنان از سوی دیگر، مسؤولیت خطیر تصمیم گیران، سیاستگذاران و کارشناسان بازار کار و بازار خدمات آموزشی را ده چندان خواهد کرد. طیف بزرگی از جمعیت ۹/۰۱ میلیون نفری یاد شده، می باید یا در بازار کار و یا مشغول افزایش دانش و مهارت خود برای حضور در زندگی اجتماعی و اقتصادی باشند.

اینک از مقایسه جمعیت و توابع روند زمانی آن می توان چنین نتیجه گرفت:

۱-۶-۱: جمعیت بالاتر از ده سال در مقایسه با کل جمعیت در طول دوره مورد نظر، از شیب کمتری برخوردار بوده است؛ این مسأله حاکی از آثار افزایش نرخ رشد جمعیت یک دوره بر دوره دیگر است. همچنانکه در نمودار شماره یک می توان دید، اختلاف جمعیت بالاتر

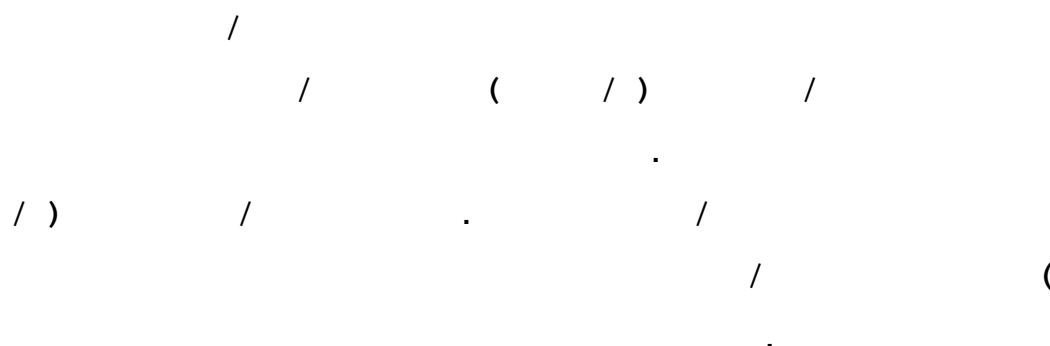
از ده سال از کل جمعیت در طول زمان بیشتر شده است. این پدیده، بیانگر افزایش جمعیت زیر ده سال در طول دوره مورد بررسی است.

۱-۶-۲: جمعیت بالاتر از ۱۵ سال و جمعیت ۱۵-۶۴ سال طی دوره مورد نظر، دارای رشد نمایی بوده است؛ این مسأله از مقایسه نمودارها و توابع روند زمانی این دو طیف از جمعیت با کل جمعیت، قابل استنتاج است. چنانکه در نمودار شماره یک ملاحظه می گردد، در طی دهه ۶۵-۱۳۵۵ رشد جمعیت از روند آن پیشی گرفته و موجب شده است که جمعیت در این دو طیف مورد نظر، بخصوص پس از دهه ۱۳۶۵، روند نمایی به خود بگیرد.

۱-۶-۳: از مقایسه روندهای بالا می توان نتیجه گرفت که منابع بالقوه عرضه نیروی کار طی دهه ۷۵-۱۳۷۵، در مقایسه با دهه های قبل از آن، نسبت بالاتری را به کل جمعیت تشکیل خواهد داد و همچنین، بافت تحصیلی آنها کاملاً متفاوت با منابع بالقوه عرضه نیروی کار در دهه های پیشین خواهد بود. در نتیجه، انتظارات آنان از ابعاد گوناگون زندگی نیز بسیار متفاوت است.

۲- جمعیت فعال

جمعیت فعال یا عرضه نیروی کار کشور در سال ۱۳۴۵، معادل ۷/۸ میلیون نفر بوده است و با توجه به تعداد کل جمعیت، می توان به ضریب فعالیت^۱ ۳۰/۴ درصد در این سال اشاره کرد. شمار این جمعیت در سال ۱۳۷۵ به ۱۶/۰ میلیون نفر رسید و با در نظر گرفتن جمعیت کل کشور در سال مذکور، ضریب فعالیت به ۲۶/۷ درصد کاهش پیدا کرد. براساس پیش بینی های صورت گرفته، جمعیت فعال بالاتر از ده سال کشور در سال ۱۳۸۵، بالغ بر ۲۳/۳۵ میلیون نفر و ضریب فعالیت، برابر با ۳۳/۲ درصد خواهد گردید^۲. در صورت تحقق پیش بینی جمعیت فعال در سال ۱۳۸۵، می توان گفت که این ضریب فعالیت، بالاترین ضریب طی دهه های گذشته است.

ارقام مربوط به تعداد جمعیت فعال به تفکیک زن و مرد، طی سالهای ۱۳۴۵-۷۵، در جدول شماره یک و همچنین، خط و تابع روند زمانی جمعیت بالاتر از ده سال در نمودار شماره یک درج گردیده است. بدین ترتیب، برای جمعیت فعال بالاتر از ۱۵ سال و جمعیت فعال ۱۵-۶۴ سال می توان به جدول شماره ۲ و نمودارهای ۲ و ۳ مراجعه کرد، منتهی توجه به یک نکته بسیار ضروری است و آن اینکه امروزه جمعیت ۱۵-۶۴ سال را به عنوان جمعیت در سنین فعالیت

^۱ ضریب فعالیت از تقسیم جمعیت فعال به کل جمعیت کشور به دست می آید و معکوس این ضریب، بار تکفل را در یک اقتصاد نشان می دهد.

کلیه اطلاعات مربوط به پیش بینی جمعیت فعال، از منابع شماره ۴، ۵ و ۶ گرفته شده است.

می شناسند. بدیهی است که برای دقت بیشتر در پیش بینی های مربوط به عرضه نیروی کار باید همین جمعیت را ملاک قرار داد. در این جهت، سیاستگذاران بازار کار سعی خواهند کرد که با اتخاذ سیاستهای مناسب - برای نیل به اشتغال کامل منابع انسانی - از ورود جمعیت زیر ۱۵ سال و بالای ۶۴ سال به بازار کار ممانعت کنند و به دنبال آن با اتخاذ سیاستهای فعال بازار کار، انگیزه های لازم را برای حضور هرچه بیشتر جمعیت ۱۵-۶۴ سال در بازار کار فراهم آورند.

با معیار قرار دادن جمعیت فعال ۱۵-۶۴ سال، شاخصهای بازار کار کشور با شاخصهای متناظر در سایر کشورها، دارای قابلیت مقایسه بیشتری می گردد. این طیف از جمعیت فعال کشور، از ۶/۷۶ میلیون نفر در سال ۱۳۴۵ به ۲۲/۲۵ میلیون نفر در سال ۱۳۸۵ خواهد رسید^(۱) و تابع روند زمانی آن به صورت زیر است:

$$P_{A,P} = 4/95e^{0/29t} \quad R^2=0/99 \quad (7)$$

از مقایسه تعداد و روند زمانی این طیف از جمعیت فعال (۱۵-۶۴ سال) با جمعیت فعال بالاتر از ده سال، مشخص می گردد که می توان با اتخاذ سیاست مناسب بازار کار، از ورود ۱/۱ میلیون نفر از افراد زیر ۱۵ سال و بالای ۶۵ سال به بازار کار جلوگیری کرد و فرصتهای شغلی را در اختیار کسانی قرار داد که بیشترین آمادگی و توانمندی را برای حضور مؤثر در بازار کار دارند. مطالعاتی که^(۲) بر روی منحنی های نرخ مشارکت - گروه سنی کشورهای مختلف صورت گرفته، نشان می دهد که امروزه منحنی شاغلان در گروه سنی ۶۰-۶۴ سال با انحنای چشمگیری روبرو است. این مسأله نشان می دهد که امروزه شاغلان در گروه سنی ۶۰-۶۴ بتدریج از بازار کار خارج می شوند و فرصتهای شغلی خود را در اختیار نیروهای جوان تر می گذارند و اصولاً این بحث مطرح است که تجدید نظری در طول عمر کاری مورد انتظار افراد انجام شود.

در پایان بحث مربوط به جمعیت فعال کشور، باتوجه به اهداف نهایی طرح جامع نیازسنجی نیروی انسانی متخصص و سیاستگذاری توسعه منابع انسانی کشور، اشاره به وضعیت دو گروه سنی ۱۵-۱۹ و ۲۰-۲۴، که سنین متناظر با تقاضای اجتماعی ورود به آموزش عالی و آماده حضور در بازار کار هستند، می تواند روشنگر بسیاری از مسایل مربوط به فضای تصمیم سازی کارشناسی و سیاستگذاری مسؤولان بخش آموزش عالی از یک سو و متولیان بازار کار کشور از سوی دیگر باشد.

در سال ۱۳۷۵، از جمع ۷/۱۲ میلیون نفری گروه سنی ۱۹-۱۵ سال، حدود ۱/۵۵ میلیون نفر در بازار کار حضور داشته اند. همچنین، در این سال از جمعیت ۵/۲۲ میلیون نفری گروه سنی ۲۴-۲۰ سال، حدود ۲/۲۴ میلیون نفر در بازار کار حاضر بوده اند. اما تصویر این دو گروه در سال ۱۳۸۵ کاملاً متفاوت با آن چیزی است که در سال ۱۳۷۵ وجود داشته است. گروه سنی ۱۹-۱۵ در سال ۱۳۸۵، حدود ۸/۴۴ میلیون نفر خواهد بود و پیش بینی شده است که فقط ۱/۲۳ میلیون نفر از آنان وارد بازار کار بشوند و برای بقیه ...؟! هنوز هیچ گونه برنامه خاصی در نظر گرفته نشده است!!

در سال ۱۳۷۵، جمعیت و جمعیت فعال گروه سنی ۲۴-۲۰ سال، به ترتیب ۵/۲۲ و ۲/۲۴ میلیون نفر بوده است؛ اما تعداد این گروه در سال ۱۳۸۵، به ترتیب ۹/۰۱ و ۴/۱۹ میلیون نفر خواهد بود.

/

/

نرخ مشارکت^(۱) منابع انسانی در بازار کار یک کشور، نشان دهنده میزان استفاده از جمعیت در سنین فعالیت، در فعالیتهای اقتصادی است و این امر در واقع، بیانگر توانایی بهره گیری از ظرفیت منابع انسانی است. بدیهی است که یکی از معیارهای تمایز جوامع پیشرفته و در حال توسعه نیز می تواند همین شاخص باشد.

برای ارائه تصویری دقیق از میزان و روند نرخ مشارکت نیروی کار کشور طی سالهای ۸۵-۱۳۴۵، سعی شده است که این نرخ به تفکیک گروه سنی و جنسی، در جدول شماره یک درج گردد، منتهی برای رعایت اختصار، صرفاً روند تحولات نرخهای مشارکت جمعیت بالای ۱۰ سال و جمعیت ۶۴-۱۵ سال توضیح داده می شوند.

---

(۱) نرخ مشارکت، از تقسیم جمعیت فعال به جمعیت در سنین فعالیت به دست می آید.

نرخ مشارکت نیروی کار در فعالیتهای اقتصادی برای جمعیت بالاتر از ۱۰ سال، از ۴۶ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۳۵ درصد در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته و پیش بینی شده است که در دهه آینده روند نزولی آن متوقف شود و به ۴۱ درصد افزایش یابد. به همین صورت، نرخ مشارکت در جمعیت ۱۵-۶۴ سال، از ۵۲ درصد در سال ۱۳۴۵ به ۴۴ درصد در سال ۱۳۷۵ کاهش یافته است و با تغییری که انتظار می رود در روند آن ایجاد شود، به ۴۷ درصد در سال ۱۳۸۵ خواهد رسید. شایان گفتن است که باوجود تغییر و توقف روند نزولی نرخ مشارکت در دهه آینده، هنوز نرخ مشارکت نیروی کار ۱۵-۶۴ سال در کشور ما قابل قیاس با تعداد زیادی از کشورهای دیگر نیست^۱ (نمودار شماره ۷۰).

در پایان این بحث، اشاره به نرخ مشارکت گروه سنی ۱۵-۲۴ مفید خواهد بود. این نرخ در سالهای ۱۳۴۵-۳۶۵، تقریباً دارای روندی مشابه با نرخ مشارکت جمعیت ۱۰ سال به بالا بوده است، اما در دهه ۱۳۶۵-۷۵، با روند کاهشی بیشتری مواجه شده و به ۳۱ درصد در سال ۱۳۷۵ رسیده است. براساس پیش بینی های صورت گرفته، نرخ مشارکت این گروه در سال ۱۳۸۵ مشابه سال ۱۳۷۵ خواهد شد. البته، کاملاً روشن است که قدر مطلق جمعیت فعال این دو گروه در سالهای ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ با یکدیگر متفاوت است. جمعیت فعال این گروه در سال ۱۳۷۵، برابر با ۳/۷۹ میلیون نفر بوده است و در سال ۱۳۸۵ نیز ۵/۴ میلیون نفر خواهد بود، که این تعداد نیروی کار دارای سطوح تحصیلی مختلف، در فعالیتهای و مشاغل گوناگون - بسته به سیاستهای اقتصادی که اتخاذ خواهد شد - شاغل به کار خواهند شد. بار دیگر، در اینجا با توجه به اهداف طرح جامع نیازسنجی نیروی انسانی متخصص و سیاستگذاری توسعه منابع انسانی کشور، یادآوری این نکته مفید است که با توجه به نرخ مشارکت ۳۱ درصدی این گروه، می توان نرخ عدم فعالیت ۶۹ درصد بقیه این جمعیت را پیش بینی کرد؛ به عبارت دیگر، جمعیتی معادل ۱۲ میلیون نفر از این

۱- برگرفته از طرح پژوهشی «تحلیل تحولات و برآورد عرضه نیروی کار تا سال ۱۳۸۳»

گروه خارج از بازار کار خواهند بود. شماری از این جمعیت (۱۵-۱۸)، مشغول تحصیلات متوسطه (حدود ۴ تا ۵ میلیون نفر) و در مورد وضعیت تعدادی از آنان نیز برآورد خاصی نشده است و تعدادی ...؟!.

اینک جای این پرسش است که چه تعداد از این نیروها می باید در سطوح آموزش عالی مشغول به تحصیل شوند و چه سیاستهای آموزشی ای در قبال این جمعیت باید اتخاذ شود؟ پاسخی است که طرح جامع نیازسنجی نیروی انسانی متخصص و سیاستگذاری توسعه منابع انسانی کشور، آن را باتوجه به تحولاتی که انتظار می رود که دنیای آینده با آن مواجه باشد، از یک سو و اقتضائات جمعیتی، فرهنگی، آموزشی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور از سوی دیگر، تعیین خواهد کرد.

۱۳۷۵ اتخاذ گردیده بود، به ۱۴/۶ میلیون نفر رسید. طی سالهای مورد نظر، بخش کشاورزی همواره به لحاظ قدر مطلق، بیشترین فرصتهای شغلی را در اقتصاد ایران دارا بوده است، منتهی سهم آن در کل فرصتهای شغلی ایجاد شده دارای روند نزولی است. بخشهای صنعت و خدمات عمومی و اجتماعی به لحاظ قدر مطلق و سهم آنها در ایجاد فرصتهای شغلی، دارای روند صعودی بوده اند. آمار مربوط به جمعیت شاغل در هر یک از فعالیتهای عمده اقتصادی طی سالهای ۱۳۴۵-۷۵ در جدول شماره ۳ درج شده است.

/

. نسبت نیروی انسانی متخصص شاغل به کل شاغلان

کشور در سال ۱۳۴۵، بالغ بر ۱/۰۴ درصد بوده است که با روند افزایش خود در طول دوره مورد نظر به ۹/۶ درصد در سال ۱۳۷۵ رسیده است. سهم و نسبت تغییرات نیروی انسانی متخصص شاغل در هر یک از فعالیتهای عمده اقتصادی نیز در جدول شماره ۳ درج گردیده است. چنانکه ملاحظه می شود، فعالیتهای کشاورزی طی دوره مورد نظر کمترین تعداد نیروی انسانی متخصص را به خود اختصاص داده است. فعالیتهای مربوط به خدمات عمومی و اجتماعی طی سالهای ۱۳۴۵-۷۵ همواره به لحاظ تعداد و نسبت نیروی متخصص شاغل، بیشترین فرصتهای شغلی تخصصی را در کشور ایجاد کرده اند. به طوری که در سال ۱۳۷۵ نزدیک به ۷۳ درصد از نیروی متخصص شاغل کشور در این بخشها جذب شده اند. نکته ای که این موضوع را بیشتر آشکار می کند، مقایسه نسبت نیروی متخصص شاغل به کل شاغلان در فعالیتهای خدمات عمومی و اجتماعی - صنعت و کشاورزی است، که به ترتیب در سال ۱۳۷۵ برابر با ۳/۱۱، ۳/۵ و ۰/۴۷ درصد بوده است.

در جدول شماره (۴)، تعداد نیروی انسانی متخصص شاغل، به تفکیک سطوح تحصیلی در فعالیتهای عمده اقتصادی طی سالهای ۱۳۴۵-۷۵ درج گردیده است. برای تأمل بیشتر در وضعیت توزیع نیروی انسانی متخصص می توان به آن جدول مراجعه کرد.

در پایان مباحث مربوط به تقاضای نیروی کار طی سالهای ۱۳۴۵-۷۵، می توان گفت که توابع روند زمانی آنها، تغییرات متخصصان شاغل را در طی زمان بهتر مشخص می سازد. مجموعه

نمودارهای شماره ۷ تا ۱۲ به ترتیب مربوط به توابع روندی جمعیت شاغل، جمعیت شاغل متخصص به صورت کلی و به تفکیک سطوح تحصیلی است. چنانکه ملاحظه می شود، جمعیت شاغل و جمعیت شاغل متخصص طی دوره مورد نظر، از تابع روند نمایی برخوردار بوده اند، منتهی رشد نمایی نیروی متخصص شاغل، به مراتب بیش از رشد نمایی جمعیت شاغل در دوره مورد نظر بوده است. با توجه به نمودارهای مربوط به توابع روند زمانی نیروهای متخصص شاغل با سطوح تحصیلی گوناگون، می توان استنباط کرد که فقط رشد نیروی متخصص شاغل با سطح تحصیلی فوق دیپلم، از نوعی پیوستگی برخوردار بوده است. در بقیه موارد، شکستگی در خط روند زمانی رشد نیروی متخصص از سال ۱۳۶۵ به بعد کاملاً آشکار است. توابع روند زمانی یاد شده، به صورت زیر است:

$P_E = 5529/2e^{0/24t}$	$R^2 = 1/00$	جمعیت شاغل
$P = 32260e^{0/95t}$	$R^2 = 0/98$	جمعیت شاغل متخصص
$P = 11/1et^{2/83}$	$R^2 = 1/00$	جمعیت شاغل متخصص (فوق دیپلم)
$P = 20/19e^{0/85t}$	$R^2 = 0/97$	جمعیت شاغل متخصص (لیسانس)
$P = 4/29t^{2/16}$	$R^2 = 0/95$	جمعیت شاغل متخصص (فوق لیسانس)
$P = 7/53e^{0/5t}$	$R^2 = 0/95$	جمعیت شاغل متخصص (دکتری)

۴- ماتریسهای نیروی انسانی

تاکنون در این گزارش، سعی شده است، که منابع انسانی کشور طی دوره ۸۵-۱۳۴۵، براساس داده ها و روندها تحلیل گردند، اما در ادامه تلاش می شود که با تمرکز بر روی ماتریسهای نیروی انسانی سال ۱۳۷۵، تصویر درست تری از نحوه توزیع منابع انسانی ارائه گردد.

. این ماتریسها برای هر دو گروه از معتقدان به برنامه ریزی نیروی انسانی، اعم از کسانی که علایم و شاخصهای کلیدی بازار کار را مهم می دانند و کسانی که بیشتر در جستجوی الگوهای پیش بینی اقتصادی هستند، می تواند مفید باشد.

مهمترین ویژگی تحلیل ماتریسی نیروی انسانی، شناخت الگو و ضوابط توزیع نیروی انسانی در گروههای عمده فعالیت، گروههای عمده شغلی، وضع شغلی و سطوح تحصیلی است. همچنین می توان به نارساییهای موجود و آسیب پذیری فعالیتها و مشاغل به لحاظ منابع انسانی، که در ماتریسها منعکس است، پی برد.

. بدیهی است که کشف چگونگی حرکت منابع انسانی، به طور اعم و دانش آموختگان آموزش عالی، به طور اخص به سوی فعالیتها و مشاغل، برنامه ریزان نیروی انسانی را قادر می سازد تا با اتخاذ راهبردها و خط مشی های مناسب به اصلاح هر چه بیشتر ساختار توزیع منابع انسانی در سطح کلان پردازند.

همان گونه که پیش از این اشاره گردید، کل جمعیت بالای ۱۰ سال کشور در سال ۱۳۷۵، معادل ۴۵/۴ میلیون نفر بوده است، که از این تعداد، ۵۰/۶ درصد را مردان و ۴۹/۴ درصد را زنان تشکیل می دادند. وضعیت تحصیلی و سن این دو گروه در ماتریسهای شماره ۱ و ۲ درج گردیده است. دو ماتریس یاد شده، توزیع آموزش و تحصیلات و یا میزان برخورداری از سرمایه انسانی و دانش را در سنین مختلف نشان می دهند؛ چنانکه ملاحظه می گردد:

- معادل ۱۸/۹ درصد از مردان در سنین فعالیت را بی سوادان تشکیل می دهند. البته، این نسبت بیشتر به مردان بالای ۴۰ سال مربوط می شود (ماتریس شماره ۱).
- جمعیت مردان دارای سطوح تحصیلی زیر دیپلم، ۶۴/۹ درصد از کل جمعیت بالای ۱۰ سال را تشکیل می دهد. البته، این تعداد، گویای جامعه دانش آموزی در سطوح مختلف است؛ به گونه ای که ۵۱/۳ درصد از آنان در گروههای سنی ۱۹-۱۰ سال هستند.
- مردان دارای مدرک تحصیلی دیپلم، ۹ درصد از جامعه مورد بحث را تشکیل می دهند و به طور عمده در سنین ۲۰-۴۵ سال هستند.
- مردان دارای تحصیلات علوم دینی، ۰/۳ درصد از این جامعه را تشکیل می دهند. البته، باید توجه داشت، که لزوماً شمار این عده، مترادف با تعداد روحانیون کشور نیست، بلکه بیشتر ناظر بر کسانی است که دارای تحصیلات علوم دینی هستند.
- معادل ۲ درصد از جمعیت ۱۰ سال به بالای کشور را دارندگان سطح تحصیلی فوق دیپلم تشکیل می دهند. این عده بیشتر در گروههای سن ۲۰-۴۵ می باشند.
- معادل ۴ درصد از جمعیت مورد نظر را دارندگان سطح تحصیلی لیسانس تشکیل می دهند و بیشتر در گروههای سنی ۲۰-۴۰ سال متمرکزند.
- دارندگان سطوح تحصیلی فوق لیسانس و دکتری، در مجموع، ۰/۹ درصد از جمعیت مورد نظر را شامل می شوند و به طور عمده در سنین ۲۵-۵۰ قرار دارند.

با یک نگاه کلی به ماتریس سن - سطوح تحصیلی مردان، می توان نتیجه گرفت که عموم مردان در ۲۰-۴۵ سالگی، از وضعیت تحصیلی مطلوبی برخوردارند، در حالی که از ۵۰ سالگی به بعد، وضع تحصیلی آنان چندان مناسب نیست. البته، باتوجه به افق آینده می توان انتظار داشت که این عده از مردان بتدریج از جمعیت در سنین فعالیت خارج شوند و گروههای سنی پایین تر با سطوح تحصیلی بالاتر جایگزین آنان گردند.

وضعیت تحصیلی - سنی زنان، در ماتریس شماره ۲ آمده است. چنانکه ملاحظه می شود، ۲۹/۳ درصد از زنان در سنین بالای ۱۰ سال بی سواد هستند، که البته بیشتر آنها مربوط به گروههای سنی بالای ۳۰ سال می شود. همچنین، ۵۸/۸ درصد از زنان در سنین بالای ۱۰ سال، در سطح تحصیلی زیر دیپلم قرار دارند. به نظر می رسد که از این تعداد، نزدیک به ۵۵ درصد را محصلان تشکیل می دهند. تعداد زنان دارای مدرک تحصیلی دیپلم، ۷/۹ درصد است و به طور کلی، آنان در مقطع سنی ۲۰-۴۰ سال قرار دارند.

/

/

. بقیه نسبتها و توزیع سن و سواد را می توان با مروری بر بردارهای عمودی و افقی، که درصدها را نشان می دهند، مشاهده کرد. در دو ماتریس ۱ و ۲، سعی شده است که سطح برخورداری جمعیت مردان و زنان از آموزش و تحصیلات در سنین فعالیت، به تصویر کشیده شود.

. از مقایسه دو ماتریس یاد شده، می توان استنتاج کرد که زنان به لحاظ سطح آموزش و تحصیلات، بیش از یک دهه از مردان عقب هستند؛ به عبارت دیگر، توجه به بردارهای مربوط به سن - تحصیلات نشان می دهد که بافت تحصیلی و سنی مردان، به مراتب بهتر از بافت تحصیلی - سنی زنان است. مشخصاً اگر مردان بالای ۵۰ سال از وضعیت تحصیلی مطلوبی برخوردار نبوده اند، برای زنان این سن از ۴۰ سالگی شروع می شود.

درخصوص وضعیت آینده هر دو گروه، باتوجه به افزایش ضریب پوشش تحصیلی در مقاطع گوناگون آموزش و پرورش، رشد جمعیت دانشجویی کشور و خروج افراد کم سواد از سنین فعالیت، می توان تصویری کاملاً متفاوت از گذشته را انتظار داشت.

-

به طور کلی، وضع فعالیت جمعیت بالاتر از ۱۰ سال، دغدغه های ذهنی و جسمی افراد و چگونگی گذراندن زندگی آنان را مشخص می سازد. در یک نگاه کلی، جمعیت در سنین فعالیت، از دو گروه جمعیت فعال و جمعیت غیر فعال تشکیل می شود.

جمعیت غیر فعال، شامل محصلان، زنان خانه دار، دارندگان درآمد بدون کار و سایر می باشد. جمعیت فعال، از جمعیت شاغل، جمعیت بیکار قبلاً شاغل و جمعیت بیکار قبلاً غیر شاغل تشکیل می یابد.

در دو ماتریس ۳ و ۴، سعی شده است که توزیع جمعیت بالاتر از ده سال زنان و مردان کشور، به لحاظ سنی و وضع فعالیت مشخص شود. چنانکه از ماتریس شماره ۳ می توان استنباط کرد، از جمعیت ۲۳ میلیون نفری مردان، نزدیک به ۶۱ درصد، فعال (در واقع، مترادف با همان نرخ مشارکت مردان در فعالیتهای اقتصادی است) و ۳۷/۸ درصد، غیر فعال بوده و ۱/۴ درصد نیز وضع فعالیت خود را اظهار نکرده اند. معادل ۵۵/۶ درصد از مردان در سنین فعالیت، شاغل، ۱/۶ درصد بیکار قبلاً شاغل و ۳/۶ درصد بیکار قبلاً غیر شاغل بودند. بنابر این، می توان نرخ بیکاری را برای مردان ۸/۵ درصد در نظر گرفت. نرخ بیکاری مربوط به جمعیت بیکار قبلاً شاغل، معادل ۲/۶ درصد و جمعیت بیکار قبلاً غیر شاغل، برابر با ۵/۹ درصد بود. بیکاران قبلاً غیر شاغل، به طور عمده، در گروههای سنی ۱۵-۲۹ و بیکاران قبلاً شاغل در گروههای سنی ۲۰-۴۴ سال متمرکزند.

چنانکه ملاحظه می گردد، ماتریس مورد بحث به دو زیر ماتریس قابل تفکیک است و هر یک از زیر ماتریسها، به تنهایی به زیر مجموعه های کوچکتری قابل تقسیم هستند؛ به طور مثال، هنگام تمرکز بر روی موضوع اشتغال، توجه به بردار جمعیت شاغل و توزیع آن در گروههای سنی، حکایت از این دارد که جمعیت شاغل مردان، به طور عمده، در گروههای سنی ۲۰-۴۹ سال و جمعیت بیکاران قبلاً شاغل، در گروههای سنی ۲۰-۳۹ سال و نیز بیکاران قبلاً غیر شاغل در گروههای سنی ۱۵-۲۹ متمرکزند، موضوع اخیر، با توجه به جمعیت دانشجویی کشور، یک بعد از آسیب پذیریهای بازار کار کشور ما را در دهه آینده مشخص می کند.

درباره زیر ماتریس جمعیت غیر فعال، همچنانکه ملاحظه می گردد، باید گفت که تمرکز اصلی در گروههای سنی ۱۰-۲۴ سال، مربوط به دانش آموزان و دانشجویان و در گروههای سنی ۵۰ سال به بالا، مربوط به دارندگان درآمد بدون کار می باشد.

در مجموع، از مقایسه دو زیرماتریس جمعیت فعال و غیر فعال، می توان استنتاج کرد که توزیع مردان به لحاظ سن و وضع فعالیت در حال حاضر (۱۳۷۵) نسبتاً مطلوب است.

( )

این زیر ماتریس، بویژه بردار مربوط به محصلان، پایه برآورد جمعیت فعال در میان مدت خواهد بود، که به آن اشاره خواهد شد.

نزدیک به ۹۰ درصد از جمعیت زنان بالاتر از ده سال، به لحاظ اقتصادی غیر فعال هستند. البته نزدیک به ۶ میلیون نفر یا ۲۶/۶ درصد از کل زنان در سنین فعالیت، محصل و ۱۳/۱ میلیون نفر یا ۵۸/۴ درصد از آنان خانه دارند.

. چگونگی شکل گیری رفتار آنان.

باتوجه به انتظارات درآمدی، هزینه های زندگی و دستمزدهای بازار، از یک سو و هزینه های حضور در بازار کار و دستمزدهای آستانه ای، از سوی دیگر موجب شده است که تعداد عرضه نیروی کار زنان در دهه آینده در هاله ای از ابهام باقی بماند. از آنجا که الگوهای پیش بینی اقتصادی، به طور کلی، مبتنی بر روشهای گذشته نگر هستند و زنان، در گذشته، به طور چشمگیری در بازار کار فعال نبوده اند، می توان نتیجه گرفت که این الگوها توانایی ارائه تصویر درستی از وضعیت آینده زنان در بازار کار کشور را ندارند. لذا سؤالاتی از این قبیل که آیا موضوع زنانه شدن یا استفاده بیشتر از زنان در بازار کار در آینده پدیدار خواهد شد یا خیر، سؤالاتی است که پاسخ به آنها بیشتر بر دانش نظری و گمانه های کارشناسی تحلیلگران بازار کار کشور مبتنی است.

در پایان این مباحث، توجه به یک نکته دیگر حایز اهمیت است؛ پیش از این اشاره گردید که جمعیت ۲۴-۱۵ در سال ۱۳۸۵ بالغ بر ۱۷/۴ میلیون نفر خواهد بود، که ۸/۶ میلیون نفر آن را زنان و ۸/۹ میلیون نفر را مردان تشکیل خواهند داد. جمعیت فوق الذکر در سال ۱۳۸۵، همان جمعیت زنان و مردان ۱۹-۱۰ سال در سال ۱۳۷۵ خواهد بود. چنانکه ملاحظه می شود، در حال حاضر، به ترتیب ۵/۴ و ۶/۱ میلیون نفر از آنان محصل هستند؛ به عبارت دیگر، به ترتیب ۶۳ و ۶۹ درصد از جمعیت زنان و مردان گروه سنی ۲۴-۱۵ در سال ۱۳۸۵، در سال ۱۳۷۵ محصل بودند. باتوجه به این مقدمات، نقش بازار کار، بازار خدمات آموزشی، مسأله تقاضای اجتماعی ورود به آموزش عالی و بخش آموزش عالی فنی و حرفه ای، در آینده کشور ما بسیار حایز اهمیت است.

ماتریس شماره ۵، چگونگی توزیع منابع انسانی کشور (مردان) را براساس ویژگیهای تحصیلی و وضع فعالیت، به تصویر کشیده است. همچنانکه قبلاً نیز اشاره گردید، نزدیک به ۶۱ درصد از مردان در سنین فعالیت در بازار کار کشور حضور دارند. از این جمعیت ۱۴ میلیونی، ۲۴/۲ درصد بی سواد و ۵۵/۳ درصد زیر دیپلم، ۱۲/۸ درصد دارای مدرک تحصیلی دیپلم و ۷/۶ درصد دارای مدرک تحصیلی در سطوح آموزش عالی هستند.

وضعیت جمعیت شاغل مردان، تقریباً به صورت جمعیت فعال آنان است، اما وضعیت بیکاران در هر دو گروه، کمی متفاوت است؛ به گونه ای که مردان بی سواد، ۳۲/۲ درصد و کسانی که تحصیلات زیر دیپلم دارند، ۵۴/۹ درصد از کل جمعیت بیکار قبلاً شاغل کشور را تشکیل می دهند. اگر چه این عده به لحاظ قدر مطلق، یک جمعیت ۳۰۰ هزار نفری را تشکیل می دهند، اما از دست دادن فرصت شغلی برای آنان گویای این است که نیازهای تخصصی و مهارتی بازار کار در حال دگرگونی است.

جمعیت غیر فعال مردان، نزدیک به ۸/۷ میلیون نفر یا ۳۷/۸ درصد کل مردان در سنین فعالیت است. از این تعداد، ۶/۷ میلیون نفر یا ۷۷ درصد را محصلان در مقاطع گوناگون تحصیلی تشکیل می دهند. همچنین، ۹۲/۵ درصد از محصلان مرد، در مقاطع زیر دیپلم و ۶/۴ درصد آنان در مقاطع آموزش عالی مشغول به تحصیل هستند.

ماتریس شماره ۶، وضعیت تحصیلی و فعالیت زنان را نشان می دهد. از کل زنان بالاتر از ده سال کشور، حدود ۹/۱ درصد در بازار کار کشور حضور داشته اند. از این تعداد، نزدیک به ۲۰ درصد بی سواد، ۳۹/۸ درصد زیر دیپلم، ۲۰/۴ درصد دیپلم و ۲۰ درصد دارای سطوح تحصیلی آموزش عالی بوده اند. تعداد بیکاران زن در این سال، حدود ۲۷۱ هزار نفر بوده، که عموماً تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم داشته اند.

در حدود ۸۹/۹ درصد از کل جمعیت زنان بالاتر از ده سال (معادل ۲۰ میلیون نفر)، غیر فعال و به طور عمده، جمعیتی معادل ۱۳ میلیون نفر از آنان خانه دار بوده اند. تعداد محصلان زن نزدیک به ۶ میلیون نفر بود. از این تعداد، ۹۳/۵ درصد در مقاطع زیر دیپلم مشغول به تحصیل بودند.

/

/

(/ /)

- -

در ماتریس شماره ۷، جمعیت مردان با سوادی که در حال حاضر تحصیل نمی کنند، براساس ویژگیهای رشته تحصیلی و سطوح تحصیلی به تصویر درآمده است. چنانکه ملاحظه می شود، این ماتریس به دو زیر ماتریس سطوح تحصیلی دیپلم و پایین تر و فوق دیپلم و بالاتر قابل تفکیک است. جمعیت ۸/۶۵ میلیون نفری مردان با سطح تحصیلی زیر دیپلم که حدود ۷۰/۸ درصد کل جامعه مردان با سواد کشور را تشکیل می دهند و جمعیت ۲ میلیون نفری با سطح تحصیلی دیپلم (۱۶/۹ درصد از کل) در مقایسه با جمعیت یک میلیون نفری دارای سطوح تحصیلی آموزش عالی، بسیار قابل تأمل است.

در زیر ماتریس مربوط به آموزش عالی، سهم رشته های فنی و مهندسی در مقاطع فوق دیپلم تا فوق لیسانس و سهم رشته های بهداشت، در مقطع تحصیلی دکتری چشمگیر است. همچنین، سهم رشته های تحصیلی بازرگانی، علوم اجتماعی و علوم ریاضی و طبیعی در مراتب بعدی قرار دارد.

در ماتریس شماره ۸، وضعیت تحصیلی زنان باسواد بالاتر از ده سال که در حال حاضر تحصیل نمی کنند، به تصویر کشیده شده است. در اینجا نیز می توان دو زیر ماتریس را از یکدیگر تفکیک کرد. همچنانکه مشخص است، جمعیت ۷/۶ میلیون نفری زنان (۷۵/۶ درصد از کل) دارای تحصیلات زیر دیپلم و جمعیت ۱/۷۵ میلیون نفری از آنان (معادل ۱۷/۵ درصد) دارای مدرک تحصیلی دیپلم می باشند. در مقابل، ۴۹۳ هزار نفر از آنان دارای تحصیلات سطوح آموزش عالی هستند. از زیر ماتریس مربوط به آموزش عالی مشخص می شود که زنان بیشتر در رشته های بهداشت، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و انسانی متمرکز هستند.

در مجموع، با توجه به جمعیت مردان و زنان باسواد با سطوح تحصیلی دیپلم و زیر دیپلم و نیازهای بازار کار و نرخ مشارکت پایین نیروی کار در کشور ما - بخصوص در مورد زنان -

می توان نقش و رسالت بخش آموزشهای فنی و حرفه ای برای ارتقای وضع مهارتی این عده از جمعیت و آماده سازی آنها برای حضور مؤثر در بازار کار آینده کشور را بسیار مهم دانست.

در ماتریس شماره ۹، توزیع جمعیت شاغل^(۱) کل کشور (بدون توجه به جنس آنها) براساس ویژگیهای سطوح تحصیلی و گروه فعالیتهای نشان داده شده است. همان گونه که پیش از این اشاره گردید، فعالیتهای عمده خدمات عمومی و اجتماعی، معادل ۲۲/۵ درصد از کل فرصتهای شغلی موجود کشور را به خود اختصاص داده است، این گروه عمده، شامل فعالیتهای اصلی اداره امور عمومی و دفاع با ۱۱/۱ درصد از کل فرصتهای شغلی موجود کشور، آموزش با ۷/۱ درصد، بهداشت و مددکاری اجتماعی با ۱/۲ درصد، خانواده های معمولی دارای مستخدم با ۰/۴ درصد، دفاتر و ادارات مرکزی با ۰/۲ درصد و سازمانها و هیأتها برون مرزی با کمتر از ۰/۱ درصد از کل فرصتهای شغلی موجود کشور می باشد. فعالیتهای عمده خدمات عمومی و اجتماعی، بالاترین سهم از فرصتهای شغلی تخصصی کشور (۳۱/۲۸ درصد) را، بخصوص در بخش آموزش و بهداشت، دارا است.

باتوجه به محاسبه نسبتهای سطری و ستونی و توضیحاتی که در بخشهای گذشته ارائه گردید، در این قسمت، صرفاً به چند مسأله اصلی در این باره می پردازیم:

▪ از مجموع ۳/۵ میلیون نفر شاغل بی سواد، ۴۹/۶ درصد آنان در فعالیتهای کشاورزی، ۱۵/۹ درصد در فعالیت ساختمان، ۱۱/۵ درصد در فعالیتهای صنعت، ۹/۴ درصد در فعالیتهای عمده فروشی و خرده فروشی و ... توزیع شده اند.

▪ از مجموع ۷/۷ میلیون نفر شاغل با سطح تحصیلی زیر دیپلم، ۲۳/۱ درصد در فعالیتهای صنعت، ۱۹/۱ درصد در کشاورزی، ۱۴/۷ درصد در عمده فروشی و خرده فروشی، ۱۲/۵ درصد در ساختمان و ۱۱/۴ درصد در اداره امور عمومی و دفاع و ... توزیع شده اند. البته، این مسأله که شاغلان با سطح تحصیلی کمتر از دیپلم، چه نسبتی از شاغلان این فعالیتهای را تشکیل می دهند، حایز اهمیت بسیاری است؛ به طور مثال، شاغلان با سطح تحصیلی کمتر از دیپلم، بیش از ۷۰ درصد شاغلان بخش صنعت را تشکیل می دهند، حال اگر نسبت فوق را در کنار نسبت شاغلان بی سواد

---

(۱) تا کنون در هر یک از ماتریسهای تدوین شده، وضعیت مردان و زنان از یکدیگر تفکیک گردیده بود، منتهی چون ماتریسهایی که از این پس تدوین شده اند، صرفاً وضعیت جمعیت شاغل را نشان می دهند و زنان ۱/۷ میلیون از ۱۴/۵ میلیون جمعیت شاغل کشور را به خود اختصاص داده اند، ضرورتی به تفکیک ماتریسها دیده نشد.

بخش صنعت در نظر بگیریم، متوجه خواهیم شد که بیش از ۸۵ درصد از شاغلان بخش صنعت دارای سطوح تحصیلی کمتر از دیپلم هستند. در همین راه، وضعیت فعالیتهای کشاورزی نیز قابل تأمل است، شاغلان بی سواد ۵۲/۴ درصد و شاغلان کمتر از دیپلم ۴۴/۷ درصد، یعنی در مجموع ۹۷/۱ درصد از کل شاغلان این فعالیت را تشکیل می دهند. بنابراین، باتوجه به اینکه از ۱۴/۵ میلیون نفر شاغل کشور بیش از ۷۷ درصد آنان دارای سطوح تحصیلی پایین تر از دیپلم و یا بیسواد می باشند، وضعیت تحصیلی شاغلان بیسواد و پایین تر از دیپلم سایر فعالیتهای نیز تفاوت چندانی با بخشهای صنعت و کشاورزی ندارد. البته، بدیهی است که فعالیتهای مربوط به آموزش و بهداشت از این امر مستثنی باشند.

▪ از شاغلان باسطح تحصیلی دیپلم، ۱۹/۹ درصد در فعالیتهای اداره امور عمومی، ۱۶/۷ درصد در عمده فروشی و خرده فروشی، ۱۴/۹ درصد در آموزش و ۱۴/۱ درصد در صنعت و ... توزیع شده اند. درمقابل، اگر به نسبت شاغلان دارای دیپلم به کل شاغلان فعالیتهای نگاه کنیم، با توزیع نسبتاً متعادلی در این زمینه مواجه خواهیم شد. به طور کلی، ۱۳/۲ درصد از شاغلان کشور دارای سطح تحصیلی دیپلم هستند.

▪ شاغلان باسطح تحصیلی فوق دیپلم، بالغ بر ۵۴۴ هزار نفر هستند و ۳/۷ درصد از شاغلان کشور را تشکیل می دهند و به طور عمده، در فعالیتهای آموزشی (۵۸/۵ درصد)، اداره امور عمومی (۱۵/۴ درصد) و صنعت (۴/۶ درصد) متمرکزند.

▪ شاغلان باسطح تحصیلی لیسانس، نزدیک به ۷۰۳ هزار نفر می باشند و ۴/۸ درصد از کل شاغلان کشور را تشکیل می دهند، این عده، به طور عمده، در فعالیتهای آموزشی (۳۶/۵ درصد) و اداره امور عمومی (۲۳/۲ درصد)، صنعت (۷/۹ درصد) و بهداشت (۶ درصد) متمرکزند. البته، با نگاهی به ترکیب تخصصی شاغلان بخشها، این موضوع بهتر قابل درک می گردد.

▪ تعداد شاغلان باسطح تحصیلی فوق لیسانس، بالغ بر ۹۴ هزار نفر هستند و ۰/۶ درصد از کل شاغلان کشور را تشکیل می دهند. این عده، به طور عمده، در فعالیتهای آموزشی (۳۰/۱ درصد)، اداره امور عمومی (۲۳/۵ درصد)، صنعت (۸/۱ درصد)، ساختمان (۶/۳ درصد) و بهداشت (۶/۲ درصد)، مشغول به کار هستند. نسبت شاغلان باسطح تحصیلی فوق لیسانس در فعالیتهای اصلی اقتصادی، تفاوت چشمگیری با یکدیگر ندارد.

▪ شاغلان باسطح تحصیلی دکتری که بیش از ۶۰ هزار نفر می باشند، به طور عمده، در فعالیتهای بهداشت (۵۴/۱ درصد)، آموزش (۲۰/۹ درصد) و اداره امور عمومی (۹/۶ درصد) و

عمده فروشی و خرده فروشی (۶/۴ درصد) توزیع شده اند. به لحاظ نسبت شاغلان با سطح تحصیلی دکتری به کل شاغلین فقط فعالیتهای بهداشتی با نسبت ۱۰/۸ درصد قابل توجه است.

ماتریس شماره ۱۰، چگونگی توزیع منابع انسانی کشور را در سال ۱۳۷۵ براساس ویژگیهای گروه فعالیت و گروههای عمده شغلی نشان می دهد. ده گروه شغلی منعکس در ستونهای ماتریس موردنظر، هر یک به تناسب مقتضیات و نیازمندی شان به سطوح مختلف مهارت و دانش، منابع انسانی مختلفی را جذب خود کرده اند. اصولاً هنگامی که مسأله دانش بری یا تخصص بری در هر یک فعالیتهای اقتصادی مطرح می شود، سهم گروههای شغلی و مشاغل تخصصی آنها، به عنوان یک معیار و ملاک، موردنظر تحلیلگران بازار کار قرار می گیرد. بدیهی است هنگامی که در یک گروه فعالیت، سهم گروه شغلی متخصصان و تکنسین ها و کارکنان ماهر در مقایسه با گروههای شغلی کارمندان امور دفتری - کارکنان خدماتی و کارگران ساده، - بالاتر باشد و فرصتهای شغلی بیشتری را به خود اختصاص دهد، این امر نشان دهنده کارکردهای مهارتی و دانش بری این گروههای فعالیت می باشد:

▪ در سال ۱۳۷۵، از مجموع ۱۴/۵ میلیون فرصت شغلی، ۲۰/۹ درصد را گروه شغلی کارکنان ماهر، ۲۰/۲ درصد را صنعتگران و ...، ۱۳/۲ درصد را کارگران ساده، ۸/۹ درصد را متصدیان، ۸/۷ درصد را متخصصان و ۳/۱ درصد را تکنسین ها و ... تشکیل می دادند. سهم متخصصان و تکنسین ها در بین سایر گروههای شغلی بسیار چشمگیر بوده است. درباره سهم قانونگذاران و مدیران (معادل ۲/۲ درصد)، باتوجه به تفاوتها و گستره حوزه فعالیتهای اقتصادی، نمی توان به درستی، قضاوت و یا اظهارنظر کارشناسی کرد؛ برای مثال، این گروه شغلی، طیف وسیعی از مقامات

کشوری - شامل نمایندگان مجلس. مقامات عالی‌رتبه دولت، رؤسای ادارات، مدیران عامل، مدیران و رؤسای بخش تولید، مدیران و رؤسای بخش خدمات (شامل مدیران بخش بهداشت و آموزش) - را در برمی‌گرفت. بنابراین، سهم این گروه شغلی در کل مشاغل، بیشتر تابع سازمان اداری فعالیت‌های اقتصادی می‌شد البته، سهم نیروی متخصص شاغل در این بخش بسیار مهم است، که بدان خواهیم پرداخت.

▪ نگاهی به اجزای ماتریس گروه فعالیت - گروه شغلی، حکایت از این دارد که گروه‌های شغلی متخصصان و مدیران - همان‌گونه که انتظار می‌رفت - به ترتیب ۷۵/۷ درصد و ۷ درصد از کل فرصت‌های شغلی فعالیت‌های آموزشی را به خود اختصاص داده‌اند. در فعالیت‌های بهداشت و ... سهم گروه‌های شغلی متخصصان و تکنسین‌ها، به ترتیب ۲۷/۵ درصد و ۲۶/۶ درصد بوده است و به نظر می‌رسد که باتوجه به سهم سایر گروه‌های شغلی، توزیع متناسبی بوده باشد.

▪ در فعالیت‌های حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات، سهم گروه شغلی متصدیان به ۷۵/۷ درصد و در فعالیت‌های ساختمانی، سهم گروه شغلی کارگران ساده به ۵۹/۰ درصد می‌رسد. در هر دوی این فعالیت‌ها اگرچه سهم مشاغل تخصصی بسیار اندک است، اما باتوجه به ماهیت کاربری روش‌های تولید و پایین بودن سطح فناوری مورد استفاده در هر دو فعالیت، موضوع غیرمنتظره‌ای نیست.

▪ در فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی - باتوجه به اهمیت این دو بخش اقتصادی در اقتصاد ایران - متأسفانه، سهم گروه‌های شغلی متخصصان و تکنسین‌ها، که به مثابه بخش‌های تحقیق و توسعه این فعالیت‌ها قلمداد می‌شوند - بسیار اندک است. به طور مشخص، سهم این گروه‌های شغلی به ترتیب ۲/۱ و ۲/۲ درصد در صنعت و ۲ درصد و ۰/۲ درصد در کشاورزی می‌باشد. درمقابل سهم گروه شغلی، صنعتگران و ... در صنعت ۶۸/۹ درصد و سهم گروه شغلی کارکنان ماهر در کشاورزی ۸۷/۳ درصد می‌باشد. سهم زیاد دو گروه اخیر و سهم اندک دو گروه قبلی در صنعت و کشاورزی، گویای ماهیت مونتاژی صنعت و سنتی بودن کشاورزی در کشور ماست.

▪ در فعالیت‌های واسطه‌گری مالی، باتوجه به اینکه ماهیت فعالیت‌ها نوعاً شامل دفترهای نمایندگی بیمه، دفترهای معاملات املاک و مستغلات، دفترهای واسطه‌گریهای پولی و بانکی و ... است، طبیعی است که با سهم زیاد گروه‌های شغلی مدیران (۱۴ درصد)، متخصصان (۲۲/۸ درصد) و کارمندان امور دفتری (۴۶/۸ درصد)، که در مجموع ۸۳/۶ درصد کل شاغلان را تشکیل می‌دهند، مواجه باشیم.

ماتریس شماره ۱۱، توزیع منابع انسانی کشور در سال ۱۳۷۵ را براساس ویژگیهای سطوح تحصیلی و گروههای عمده شغلی نشان می دهد. در ماتریس قبلی، توزیع ۱۴/۵ میلیون نفر جمعیت شاغل در گروههای عمده شغلی مشخص گردیده است، در این قسمت، سطوح تحصیلی شاغلان در گروهها از نظر می گذرد:

▪ در گروه شغلی قانونگذاران و مدیران انتظار این است که با سطوح تخصصی بالاتر از دیپلم مواجه باشیم، اما به دلیل اینکه در این گروه، دهداران، اعضای شورای ده و کدخدایان نیز قرار دارند، وجود بیش از ۲۴ درصد شاغل با سطح تحصیلی کمتر از دیپلم، قابل توجیه است و وضعیت تحصیلی سایر شاغلان متناسب به نظر می رسد.

▪ در گروه شغلی متخصصان نیز شاهد ۷/۸ درصد شاغلان با سطح تحصیلی زیر دیپلم هستیم. علت این امر وجود نوعی کار و مشاغل است که مربوط به آموزش و نگهداری کودکان استثنایی، عقب ماندگان ذهنی، طیفی از کمک پرستاران و بهیاران و ... است. در این گروه شغلی، ۸۲/۴ درصد از شاغلان با سطح تحصیلی دیپلم و نزدیک به ۶۴ درصد با سطوح تحصیلی فوق دیپلم و بالاتر، هستند. موضوع قابل توجه در گروه شغلی متخصصان، حضور بیش از ۵۸ درصد از دارندگان مدرک تحصیلی فوق دیپلم، ۵۴/۶ درصد لیسانس، ۵۶/۲ درصد فوق لیسانس و ۸۴/۵ درصد از دارندگان مدرک تحصیلی دکتری است.

▪ با تأمل در ماتریس شماره ۱۱، می توان دو زیر ماتریس را از یکدیگر تفکیک کرد؛ زیر ماتریس اول، شامل شاغلان بی سواد، زیر دیپلم و دیپلم در سطرها و گروههای عمده شغلی در ستونهاست و زیر ماتریس دوم، از گروههای عمده شغلی قانونگذاران و مدیران، متخصصان و تکنسین ها در ستونها و سطوح تحصیلی دیپلم به بالا در سطرها تشکیل یافته است. وجوه تمایز این دو زیر ماتریس، باتوجه به کارکردها و وظایف گروههای شغلی و نیازمندی متفاوت آنها به سطوح تخصصی، کاملاً آشکار و قابل توجیه است.

▪ حضور بیش از ۷۶ درصد (۱/۰۷ میلیون نفر) از نیروی شاغل متخصص کشور در گروه شغلی قانونگذاران و ...، مدیران، متخصصان و تکنسین ها و ...، نشان از اهمیت گروههای شغلی یاد شده دارد؛ اما اشکال و ایرادی که به طور مشخص می توان در مورد سهم و توزیع نیروی متخصص کشور در بین گروههای عمده شغلی وارد دانست، باتوجه به ماتریس شماره ۱۰ (فعالیت - گروه شغلی)، در دو محور به صورت زیر قابل بیان است؛

( )

(/)

( )

ماتریس شماره ۱۲، توزیع جمعیت شاغل متخصص ۱/۴ میلیون نفری کشور را براساس ویژگیهای رشته تحصیلی و گروه شغلی مشخص می سازد؛ چنانکه می توان گفت :

▪ رشته های مهندسی با ۵۱/۳ درصد، رتبه اول را دارند. سپس رشته های تربیت معلم با ۱۴/۳ درصد، رشته های علوم انسانی با ۱۳ درصد، رشته های بازرگانی با ۱۱ درصد، رشته های بهداشت با ۹/۶ درصد، رشته های علوم طبیعی با ۷/۸ و رشته های علوم اجتماعی با ۷/۴ درصد در مراتب بعدی قرار دارند.

▪ سهم بیشتر گروههای شغلی از رشته های تحصیلی مختلف، با توجه به محتوا و وظایف گروههای یاد شده متعادل به نظر می رسد؛ برای مثال، مشاهده می شود که سهم گروه شغلی متخصصان سهم اندکی (۸/۷ درصد) از رشته های فنی و مهندسی را به خود اختصاص داده است، ولی هنگامی که به توزیع رشته های فنی و مهندسی بین گروههای شغلی توجه شود، ملاحظه می گردد که ۳۲/۶ درصد آنان در شغل های تخصصی، مشغول به کار هستند.

البته، باوجود مشکلات و آسیب پذیریهایی که در گذشته درمورد میزان و چگونگی توزیع نیروی انسانی متخصص ارائه گردید، وقتی به آرایش نیروی های تخصصی جامعه براساس ویژگیهای شغلی و رشته تحصیلی توجه می نماییم، ملاحظه می کنیم که به لحاظ این ویژگیها، توزیع متعادل و متناسب است؛ به طور مشخص، همان گونه که پیش از این اشاره گردید، ۷۶ درصد از منابع انسانی تخصصی کشور در سه گروه شغلی قانونگذاران و مدیران، متخصصان تکنسین ها به کار اشتغال دارند.

ماتریس شماره ۱۳، توزیع منابع انسانی کشور را به لحاظ گروه فعالیت و وضع شغلی به تصویر کشیده است؛ همچنانکه ملاحظه می گردد:

▪ بخش خصوصی کشور ۶۷/۲ درصد، بخش عمومی ۲۹/۲ درصد و بخش تعاونی ۰/۴ درصد از کل شاغلان کشور را به خود اختصاص داده اند. با توجه به اینکه این نسبتها در سال ۱۳۶۵، به ترتیب برابر ۶۴/۵ و ۳۱/۳ درصد بوده، می توان نتیجه گرفت که سهم بخش خصوصی و دولتی از ۳/۵ میلیون فرصت شغلی ایجاد شده طی دهه ۷۵-۱۳۶۵، تقریباً مطابق با روند گذشته بوده است. کارکنان مستقل بخش خصوصی ۳۵/۷ درصد، مزد و حقوق بگیران بخش خصوصی ۲۲/۴ درصد، کارکنان فامیلی بدون مزد، ۵/۵ درصد و کارفرمایان ۳/۶ درصد از شاغلان کشور را تشکیل می دادند.

( )

▪ فعالیتهایی که در بخش عمومی به لحاظ اختصاص فرصت شغلی قابل توجه بوده اند، عبارت بودند از: آموزش، امور عمومی، صنعت و بهداشت با ۷۷ درصد از کل شاغلان بخش عمومی.

▪ طی دهه ۷۵-۱۳۶۵، اگر چه سهم شاغلان بخش خصوصی نزدیک به ۳ درصد کاهش پیدا کرده، اما این بخش توانسته است ۲/۶۷ میلیون فرصت شغلی جدید، ایجاد کند. بنابراین، از ۳/۵ میلیون فرصت شغلی که در دهه ۷۵-۱۳۶۵ به وجود آمده، سهم بخش خصوصی و عمومی، به ترتیب ۷۶/۳ و ۲۱/۹ درصد بوده است. البته، در طی این دهه، بخش تعاونی نیز در فعالیتهای اقتصادی نقش داشته و ۵۶/۷ هزار فرصت شغلی، معادل ۱/۶ درصد از کل فرصتهای شغلی را ایجاد کرده است. (بقیه فرصتهای شغلی ایجاد شده مربوط به کسانی است که وضع شغلی نامشخص یا اظهار نشده دارند).

▪ توجه به زیر ماتریس وضع شغلی شاغلان بخش خصوصی، حکایت از آن دارد که کارکنان فامیلی بدون مزد با ۸/۱ درصد، به طور عمده، در فعالیتهای کشاورزی مشغول به کار هستند.

مزد و حقوق بگیران با ۳۳/۴ درصد، اغلب در فعالیتهای ساختمان، صنعت، عمده فروشی و خرده فروشی و کشاورزی به کار اشتغال دارند. کارکنان مستقل نیز با ۳۵ درصد، به طور عمده، در فعالیتهای کشاورزی، عمده فروشی و خرده فروشی، صنعت، حمل و نقل و ساختمان مشغول به کار هستند؛ ضمن آنکه کارفرمایان با ۵/۳ درصد، اغلب در فعالیتهای کشاورزی، صنعت، عمده فروشی و خرده فروشی و ساختمان به کار اشتغال دارند.

■ ۳۵/۷ درصد از جمعیت شاغل کشور در زمره کارکنان مستقل هستند، این جمعیت حاکی از کوچک بودن مقیاس های تولیدی کشور است. از سوی دیگر این عده به اتفاق کارکنان فامیلی بدون مزد، - براساس یکسری از معیارها - نیروی کار شاغل در بخش غیررسمی (غیرمتشکل) کشور را تشکیل می دهند. بنابر این یک جمعیت ۶ میلیون نفری از جمعیت شاغل را می توان به عنوان بخش غیر رسمی از بخش متشکل بازار کار تفکیک کرد. این جمعیت میزان اثرگذاری سیاستهای بازار کار را بسیار اندک خواهد کرد.

در پایان این مبحث، به عنوان نتیجه گیری، می توان دو بردار شاغلان بخش عمومی و بخش خصوصی را با یکدیگر - به منظور شناخت بیشتر حوزه فعالیتهای آنان - مقایسه کرد.

....

ماتریس شماره ۱۴، توزیع منابع انسانی کشور را براساس ویژگیهای گروه شغلی و وضع شغلی مشخص ساخته است؛ همچنانکه در جدول منعکس شده است:

□ شغلی است؛ □ انسانی □ ن، سایر و اظهار نشده ،

تولید

▪ توجه به زیر ماتریس بخش خصوصی، مشخص می سازد که کارکنان فامیلی بدون مزد، به طور عمده، در گروههای شغلی کارکنان ماهر کشاورزی و صنعتگران متمرکزند. مزد بگیران بخش خصوصی، اغلب در گروههای شغلی کارگران ساده، صنعتگران و متصدیان و مونتاژ کاران، متمرکزند. تمرکز کارکنان مستقل، به طور عمده، در گروههای شغلی کارکنان ماهر کشاورزی، صنعتگران و کارکنان خدماتی است. کارفرمایان نیز بیشتر در گروههای شغلی صنعتگران، کارکنان ماهر کشاورزی و کارکنان خدماتی و مدیران متمرکزند.

در پایان این قسمت، توجه به سهم گروههای شغلی متخصصان (۱/۵ درصد) و تکنسین ها (۱/۷ درصد) از کل شاغلان ۹/۷۹ میلیون نفری بخش خصوصی، بسیار حایز اهمیت است.

ماتریس شماره ۱۵، توزیع منابع انسانی کشور در سال ۱۳۷۵ را براساس ویژگیهای سطوح تحصیلی و وضع شغلی نشان می دهد؛ همچنانکه مشخص است:

▪ توزیع شاغلان بخش عمومی، به لحاظ سواد و تحصیلات، شامل ۳۷/۹ درصد در سطح تحصیلی زیر دیپلم، ۳۰/۹ درصد دیپلم، ۱۳/۱ درصد لیسانس، ۱۱ درصد فوق دیپلم و... است.

▪ وضعیت سواد و تحصیلات شاغلان بخش خصوصی بسیار قابل تأمل است. از ۹/۷۹ میلیون نفر شاغلان این بخش، ۲۸/۹ درصد بی سواد، ۵۷/۷ درصد زیر دیپلم، ۱۱/۱ درصد دیپلم و ۲/۲ درصد (معادل ۲۱۹ هزار نفر) دارای مدارک تحصیلی سطوح عالی هستند؛

/

/

درمقام نتیجه گیری از سه ماتریس گذشته، که وضع شغلی شاغلان کل کشور را برحسب گروه فعالیت، گروه شغلی و سطوح تحصیلی نشان می دادند، می توان گفت که شاغلان بخش عمومی، به طور کلی، در فعالیتهای آموزشی، بهداشتی، امور عمومی، آب و برق و گاز، با تمرکز در گروههای شغلی متخصصان، امور اداری و دفتری، تکنسین ها و ... دارای سطوح تحصیلی بالاتر از دیپلم هستند. درمقابل، شاغلان بخش خصوصی در فعالیتهای کشاورزی، ساختمان، صنعت، عمده فروشی و خرده فروشی و ... با تمرکز در گروههای شغلی کارکنان ماهر کشاورزی، صنعتگران، کارکنان خدماتی، کارگران ساده و متصدیان و مونتاژکاران با سطوح تحصیلی دیپلم و پایین تر هستند.

نکته دیگر که بسیار اهمیت دارد و باید مورد عنایت سیاستگذاران و کارشناسان آموزش و تحلیلگران بازار کار قرار بگیرد، موضوع مقایسه نسبت نیروی متخصص شاغل به کل شاغلان در بخشهای عمومی و خصوصی در سالهای ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ است. در سال ۱۳۶۵، شاغلان متخصص کشور ۴۹۷۲۸۶ نفر بوده اند. از این تعداد، ۶۹۳۶۰ نفر (۱۴ درصد) در بخش خصوصی و ۴۰۶۰۵۴ نفر (۸۱/۶ درصد) در بخش عمومی و ... شاغل بوده اند. تعداد شاغلان متخصص، در سال ۱۳۷۵ به ۱/۴ میلیون نفر رسید. از این تعداد، ۲۱۹ هزار نفر در بخش خصوصی (۱۵/۶ درصد) و ۱۱۳۱ هزار نفر (۸۰/۱ درصد) در بخش عمومی و ... شاغل بوده اند. در نتیجه، در دهه ۱۳۶۵-۷۵، بالغ بر ۷۲۵ هزار نفر به شاغلان متخصص بخش عمومی و ۱۴۶ هزار نفر به شاغلان متخصص بخش خصوصی و ... افزوده شده است. اینک باتوجه به ۸۰۳ هزار فرصت شغلی ایجاد شده در بخش عمومی طی دهه ۱۳۶۵-۷۵، می توان گفت که در این دهه بیش از ۹۰ درصد از فرصتهای شغلی ایجاد شده در بخش عمومی، مربوط به فرصتهای شغلی تخصصی بوده است؛ به عبارت دیگر، طی دهه یاد شده و یا به طور کلی در اقتصاد ایران، بخش عمومی، متقاضی عمده دانش آموختگان آموزش عالی است. این موضوع علاوه بر دلالتهای سیاستی در چارچوب بازار کار و بازار خدمات آموزشی در بخش عمومی و خصوصی، به لحاظ مسأله شناسی نیز به کارگیری الگوهای اقتصادسنجی را برای پیش بینی نیروی انسانی متخصص شاغل با مشکل مواجه می سازد.

- ماتریس شماره ۱۶، توزیع نیروی انسانی متخصص شاغل کشور در سال ۱۳۷۵ را براساس ویژگیهای رشته و سطوح تحصیلی مشخص ساخته است؛ همچنانکه ملاحظه می گردد:
- ۳۸/۸ درصد از نیروی متخصص شاغل کشور، دارای سطح تحصیلی فوق دیپلم، ۵۰/۱ درصد لیسانس، ۶/۷ درصد فوق لیسانس و ۴/۳ درصد دکتری می باشند.
  - متخصصان با سطح تحصیلی فوق دیپلم، به طور عمده، در رشته های تربیت معلم (۲۶/۵ درصد)، رشته های فنی و مهندسی (۱۵/۹ درصد)، رشته های علوم انسانی (۱۲/۷ درصد) و... تحصیل کرده اند.
  - متخصصان با سطح تحصیلی لیسانس، اغلب در رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری (۱۵/۵ درصد)، رشته های مهندسی (۱۵/۲ درصد)، رشته های علوم انسانی (۱۴/۷ درصد)، رشته های علوم طبیعی (۷/۹ درصد)، رشته های تربیت معلم (۷/۷ درصد)، رشته های بهداشت (۶/۵ درصد) و... تحصیل کرده اند.
  - متخصصان با سطوح تحصیلی فوق لیسانس، به طور عمده، فارغ التحصیل رشته های فنی و مهندسی (۲۰ درصد)، رشته های بازرگانی (۱۶/۸ درصد)، رشته های علوم اجتماعی (۱۰/۱ درصد)، رشته های بهداشت و علوم پزشکی (۹/۱ درصد) و... هستند.
  - متخصصان با سطوح تحصیلی دکتری نیز اغلب دانش آموخته رشته های بهداشت و علوم پزشکی (۷۱/۷ درصد)، رشته های کشاورزی (۴/۴ درصد)، رشته های فنی و مهندسی (۴/۴ درصد)، رشته های علوم طبیعی (۴ درصد) و... هستند.

۵- جمعیت بیکار

جمعیت بیکار کشور ما در سال ۱۳۷۵، معادل با ۱/۴۵ میلیون نفر بوده است.، از این تعداد، به ترتیب ۸۱/۳ و ۱۸/۷ درصد را مردان و زنان بیکار تشکیل می دادند. همچنین، معادل ۵۶/۶ درصد از جمعیت بیکار، به مردان قبلاً غیر شاغل و به طور عمده، در گروههای سنی ۱۵-۲۹ سال، ۲۴/۷ درصد به مردان قبلاً شاغل و به طور عمده، در گروههای سنی ۲۵-۳۹ سال، ۱۷/۲ درصد به زنان قبلاً غیر شاغل و به طور عمده، در گروههای سنی ۱۵-۲۹ سال و ۱/۴ درصد به زنان قبلاً شاغل و به طور عمده، در گروههای سنی ۱۵-۳۹ سال اختصاص داشته است. در مجموع، نرخ بیکاری مردان و زنان، به ترتیب معادل ۸/۵ و ۱۳/۳ درصد بوده است.

وضعیت جمعیت بیکار، بر حسب جنسیت، گروههای سنی و سطوح تحصیلی، در دو بردار بیکار قبلاً شاغل و بیکار قبلاً غیر شاغل در ماتریسهای شماره ۳ تا ۶ منعکس شده است. همچنانکه ملاحظه می گردد، بیکاران مرد قبلاً غیر شاغل و بیکاران مرد قبلاً شاغل با سطح تحصیلی زیر دیپلم، بالاترین سهم از جمعیت بیکار کشور را دارا می باشند، منتهی وضعیت بیکاران مرد قبلاً غیر شاغل نیز قابل تامل است. از این عده ۱۵/۸ درصد بی سواد و ۶۱/۲ درصد دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم هستند و در مجموع، جمعیتی معادل ۶۳۴ هزار نفر را تشکیل می دهند. به طور کلی، درباره بیکاران بی سواد و زیر دیپلم این احتمال وجود دارد که در آینده، آنان بیکاران بلند مدت اقتصاد ایران را به وجود آورند و قسمتی از بیکاری ساختاری جامعه ما را تشکیل بدهند، بخصوص هنگامی که به عرضه جدید نیروی کار ۸۲۴ هزار نفری با سطوح تحصیلی زیر دیپلم طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶ توجه شود، عمق و دامنه مشکل بیشتر خواهد شد (نحوه محاسبه در قسمتهای بعدی مشخص می گردد).

به طور کلی، درباره بیکاران با مدرک تحصیلی دیپلم - با جمعیتی معادل ۲۷۷/۵ هزار نفر - و بیکاران دارای مدرک تحصیلی آموزش عالی - با جمعیتی کمتر از ۶۰ هزار نفر وضعیت چندان

نگران کننده نیست (البته، توجه باید داشته باشیم که آمار و اطلاعات مورد نظر ما مربوط به سال ۱۳۷۵ است).

در مجموع، وضعیت تحصیلی بیکاران کل کشور، اعم از زن و مرد، بدین صورت است که ۱۷/۷ درصد از آنان بی سواد، ۵۹/۳ درصد زیر دیپلم، ۱۹/۱ درصد دیپلم و ۳/۹ درصد با سطوح آموزش عالی هستند. در نتیجه، با توجه به جمعیت شاغل متخصص ۱/۴ میلیون نفری و جمعیت بیکار متخصص ۵۸ هزار نفری، عرضه کل نیروی انسانی متخصص، برابر با ۱/۴۶ میلیون نفر خواهد بود و نرخ بیکاری نیروهای متخصص، معادل ۴ درصد خواهد گردید.

-

ماتریس شماره ۱۷، توزیع بیکاران متخصص کشور را براساس ویژگیهای رشته و سطوح تحصیلی مشخص ساخته است.

. اما آنچه اهمیت دارد،

افزایش جمعیت بیکار متخصص طی سالهای ۷۸-۱۳۷۵ و سالهای بعد از آنهاست که بسیار مهم، و چشمگیر است و می باید مورد تحلیل و مدنظر قرار بگیرد.

براساس ماتریس یاد شده، ۱/۷ درصد از بیکاران متخصص دارای سطح تحصیلی دکتری هستند، که به طور عمده در رشته های بهداشت و علوم پزشکی تحصیل کرده اند. در حدود ۶/۸ درصد از این بیکاران نیز فارغ التحصیلان مقطع فوق لیسانس هستند، که به طور عمده در رشته های فنی و مهندسی، علوم اجتماعی، بازرگانی، بهداشت و علوم طبیعی تحصیل کرده اند. معادل ۶۱/۶ درصد آن هم دانش آموخته مقطع لیسانس هستند، که اغلب فارغ التحصیلان رشته های علوم انسانی، مهندسی، بازرگانی، علوم اجتماعی و بهداشت می باشند. در حدود ۲۹/۹ درصد از این بیکاران نیز دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم هستند، به طور عمده در رشته های فنی و مهندسی، بهداشت و تربیت معلم تحصیل کرده اند.

۶- تراز منابع انسانی در سال ۱۳۷۸

تاکنون وضعیت جمعیت در سنین فعالیت کشور، به لحاظ ویژگیهای وضع فعالیت، سن، جنس، سواد و سطوح تحصیلی، رشته های تحصیلی، گروههای عمده شغلی، گروههای عمده فعالیت و وضع شغلی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. مطالبی که درباره جمعیت درسین فعالیت ارائه گردید، وضعیت آنان را در سال ۱۳۷۵ نشان می داد. از آنجا که هدف از تهیه این گزارش، بازشناسی نیروی انسانی کشور و تدوین تراز منابع انسانی در سال ۱۳۷۸ - هرچند با تقریب - است، سعی خواهد شد که روش محاسبه ارائه گردد.

به منظور پیش بینی منابع بالقوه عرضه نیروی کار طی سالهای ۷۸-۱۳۷۵، سعی گردید که این منابع در بخش آموزش و پرورش و آموزش عالی، به تفکیک مورد بررسی قرار گیرند. نخست تعداد دانش آموزان دختر و پسر در دوازده پایه تحصیلی در سال ۱۳۷۵ مینا قرار گرفت و سپس با در نظر گرفتن نرخهای تکرار، ترک تحصیل و ارتقا برای هر پایه تحصیلی، جداول کوهورت تحصیلی دختران و پسران تدوین و محاسبه گردید.^۱

▪ در سال ۱۳۷۵، تعداد دانش آموزان دختر و پسر، به ترتیب ۸/۴ و ۹/۶ میلیون نفر بوده است. در نتیجه، باتوجه به جمعیت ۱۸ میلیونی دانش آموزی کشور، نرخهای تکرار، ترک تحصیل و ارتقا، برآورد شده است که در مجموع طی سالهای ۱۳۷۶، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ بالغ بر ۳ میلیون نفر، به دلایل مختلف، در پایه های تحصیلی زیر دیپلم از بخش آموزش و پرورش خارج گردیده اند. همچنین، براساس جداول یاد شده، برآورد گردید که در طی سه سال مذکور، نزدیک به ۱/۱ میلیون نفر فارغ التحصیل دیپلم در بخش آموزش و پرورش داشته ایم.

داده های کمی مربوط به آموزش و پرورش و آموزش عالی، از منابع شماره ۹، ۱۰ و ۱۱ گرفته شده است.

▪ در بخش آموزش عالی دولتی و غیردولتی، ارقام واقعی و برآوردها نشان می دهد که در طی سه سال مذکور، بالغ بر ۱۴۹ هزار نفر درمقطع فوق دیپلم، ۴۲۸ هزار نفر درمقطع لیسانس، ۳۴ هزار نفر درمقطع فوق لیسانس و ۲۲ هزار نفر درمقاطع تحصیلی دکتری حرفه ای و تخصصی فارغ التحصیل گردیده اند.

/

▪ در ماتریس شماره ۱۸، که از مجموع دو ماتریس ۵ و ۶ به دست آمده، ستونی تحت عنوان منابع بالقوه عرضه نیروی کار اضافه گردیده است. ستون و ارقام مندرج در آن، به طور عمده، آن دسته از منابع انسانی را که از نظام آموزش و پرورش و آموزش عالی کشور فارغ التحصیل شده اند و احتمال داشته در طی سالهای ۷۸-۱۳۷۵ وارد بازار کار گردند، به تصویر کشیده است. اما از وضعیت و تعداد آن دسته از جمعیت غیرفعال زن و مرد - که قبلاً محصل نبوده اند - و در طی این سالها وارد بازار کار شده اند، هیچ گونه اطلاعی نداریم.

▪ همان گونه که اشاره گردید، درباره جمعیت ۴/۷ میلیون نفری مورد بحث، چون اغلب آنان در سنین فعالیت هستند، این امکان و احتمال وجود دارد که وارد بازار کار بشوند؛ ولی واقعیات نهادینه شده اقتصاد ایران گواه این مطلب است که میزان مشارکت و حضور زنان در بازار کار مانند مردان نیست، اما براساس پیش بینی های صورت گرفته، عرضه جدید نیروی کار زنان و مردان با سطوح تحصیلی آموزش عالی طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶، به ترتیب حدود ۲۸۰ و ۲۸۵ هزار نفر می باشد. بنابراین، می توان نتیجه گرفت که نسبت بالایی از زنان و مردان فارغ التحصیل آموزش عالی در این دوره وارد بازار کار خواهند شد. عرضه جدید نیروی کار مردان و زنان با سطوح تحصیلی دیپلم، به ترتیب ۳۳۷/۱ و ۹۰/۶ هزار نفر و عرضه جدید نیروی کار مردان با سطوح تحصیلی زیر دیپلم، ۸۲۴/۲ هزار نفر خواهد بود. عرضه جدید نیروی کار زنان با سطوح تحصیلی

زیر دیپلم نیز باتوجه به مباحث نظری و گمانه های کارشناسی، از یک سو و روند زمانی حضور زنان و نرخ مشارکت آنان، از سوی دیگر، در دوره موردنظر و به طور کلی، در آینده بسیار اندک خواهد بود. همچنین، عرضه نیروی کار زن و مرد بی سواد نه تنها افزایش نمی یابد، بلکه این احتمال وجود دارد که عرضه نیروی کار آنان کاهش نیز پیدا کند.

/

( ) /

در پایان این قسمت، درمقام نتیجه گیری، یک بار دیگر به ماتریس شماره ۱۸ توجه می کنیم. ماتریس یادشده، وضع فعالیت جمعیت زن و مرد بالاتر از ده سال کشور را در سنین فعالیت نشان می دهد. این ماتریس، به دو زیر ماتریس جمعیت فعال و جمعیت غیر فعال قابل تفکیک است. برای محاسبه منابع جدید و بالقوه عرضه نیروی کار طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶، که احتمال مشارکت آنان در بازار کار کشور وجود دارد، می باید به زیر ماتریس جمعیت غیرفعال توجه کرد. مجموع جمعیت غیرفعال زن و مرد، معادل ۲۹/۳۷ میلیون نفر بوده است. در یک ملاحظه حدی، جمعیت مذکور چون در سنین فعالیت هستند، امکان ورود آنان به بازار کار وجود دارد. اما اینکه چه تعداد از این جمعیت وارد بازار کار می گردند، کاملاً به مسایل جمعیتی، نرخ مشارکت - به عنوان یک شاخص تجمعی - دستمزد بازار، دستمزد آستانه ای، هزینه های حضور در بازار کار و برآیند اثر فعل و انفعالات بازارهای پول، سرمایه و کالا و خدمات بر تقاضای نیروی کار، مربوط می شود.^۱ از آنجا که محور برآورد عرضه بالقوه و واقعی نیروی کار، انسان و انگیزه های اوست و انگیزه ها پیوسته در تطابق با اطلاعات و علائم محیط اجتماعی و اقتصادی قرار دارند، تعیین دقیق و برآورد عرضه نیروی کار بسیار دشوار است. بدین منظور با توجه به اجزای ماتریسهای ۳ و ۴، برای برآورد عرضه نیروی کار، صرفاً به زیر ماتریس جمعیت غیرفعال و بویژه بردار جمعیت محصل توجه کردیم. جمعیت محصلان دختر و پسر بالاتر از ده سال در سال ۱۳۷۵،

به منبع شماره ۱۲ مراجعه شود.

بالغ بر ۱۲/۶ میلیون نفر بوده است. برای برآورد عرضه نیروی کار ناشی از این منبع، جداول کوهورت تحصیلی برای محصلان بخش آموزش و پرورش و آموزش عالی تدوین گردید، که حاصل آن، جمعیت ۴/۷ میلیون نفری مورد بحث بود. سپس بر اساس دانش نظری، تجربیات کارشناسی و مطالعات تطبیقی، عرضه جدید نیروی کار طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶، معادل ۱/۷۸ میلیون نفر برآورد گردید.

-

عرضه نیروی کار در سال ۱۳۷۵، معادل ۱۶/۰۲ میلیون نفر بوده است و با توجه به عرضه جدید ۱/۷۸ میلیون نفری طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶، می توان انتظار داشت که عرضه کل نیروی کار در سال ۱۳۷۸، حدود ۱۷/۸۲ میلیون نفر باشد. در باره تقاضای نیروی کار، آخرین اطلاعات دقیق و رسمی کشور مربوط به سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ است، که بالغ بر ۱۴/۵۷ میلیون نفر می باشد. اما طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶، برآورد دقیقی از اینکه چه تعداد فرصت شغلی جدید در کشور ایجاد شده، نداریم. بنابراین، ۱۷/۸۲ میلیون نفر عرضه کل یا جمعیت فعال سال ۱۳۷۸ را در قالب جمعیت شاغل، جمعیت بیکار و عرضه جدید نیروی کار، تقسیم بندی می کنیم. از جمعیت فعال مورد بحث، ۱۴/۵۷ میلیون نفر (۸۱/۴ درصد) شاغل، ۱/۴۵ میلیون نفر (۸/۱ درصد) بیکار مربوط به قبل از سال ۱۳۷۶ و ۱/۷۸ میلیون نفر (۱۰ درصد) عرضه جدید نیروی کار طی سالهای ۷۸-۱۳۷۶ می باشند.

برای اینکه بتوان تصویری تقریبی از تراز منابع انسانی کشور در سال ۱۳۷۸ ارائه داد، سعی می شود که در قالب چهار بردار، عرضه کل نیروی کار، جمعیت شاغل و جمعیت بیکار، عرضه جدید نیروی کار برحسب سطوح تحصیلی نشان داده شود. ماتریس شماره ۱۹، تصویری تقریبی از تراز یاد شده می باشد.

وضعیت دقیق جمعیت شاغل و جمعیت بیکار براساس سطوح مختلف تحصیلی در سال ۱۳۷۸، بر ما روشن نیست؛ اما به لحاظ مسأله شناسی در تحلیل بازار کار می توان گفت که سیاستهای اقتصادی و اجتماعی کلان کشور که بر روی چرخه زندگی یا فعالیت اقتصادی یک جامعه اثرگذارند، در طول یک مدت معین، جریان ورود و خروج به بازار کار را به عنوان یک پدیده سیال و پر تحرک مشخص می سازند.

( )

( )

.

( )

▪

.

( )

▪

.

( )

▪

.

۷- نتیجه گیری

از مجموعه مباحث مطرح شده و باتوجه به تجربیات کارشناسی، می توان یافته های زیر را استنتاج کرد:

از (۱۳۷۵-۱۳۵۵)، از

سنین فعالیت کشور نگذاشته است و جامعه ما همچنان نیازمند به تلاشها و فعالیتهای بیشتری در این زمینه است.

- وضعیت تحصیلی زنان در مقایسه با مردان، چندان مطلوب نیست و می توان گفت که زنان در این زمینه، بیش از یک دهه از مردان عقب ترند.

- میزان دانش و تخصص بری فعالیتهای اقتصادی بسیار پایین است و می توان گفت که به استثنای فعالیتهای آموزشی، در اداره امور عمومی و بهداشت، دانش و تخصص هنوز از جایگاه مناسب و مطلوب برخوردار نگردیده است. به عبارت دیگر، می توان نتیجه گرفت که دانش آن گونه که باید، تاکنون در تابع تولید کلی کشور وارد نشده است و تصمیم سازیهای دانش مدار که لازمه مدیریت علمی است، در جامعه ما شکل نگرفته است و کشور ما برای دستیابی به اقتصادی مبتنی بر دانش، فاصله دراز و راه بسیار دشواری در پیش دارد. (در سال ۱۳۷۵، سهم نیروی انسانی متخصص شاغل، در جمعیت شاغل کشور، معادل ۹/۶ درصد بوده است).

- توزیع نیروی انسانی متخصص شاغل، به لحاظ گروههای شغلی نامتناسب است. سهم گروههای شغلی متخصصان و تکنسین ها فقط در گروه فعالیت خدمات عمومی قابل توجه است. سایر فعالیتهای اقتصادی کشور، فاقد گروههای شغلی تخصصی متناسب با نقش مورد انتظار از آنها در اقتصاد کشور است.

- بخش عمومی (دولتی) کشور به لحاظ اشتغال، به طور عمده، در فعالیتهای خدمات عمومی و اجتماعی متمرکز است. به همین سبب، تمرکز گروههای شغلی متخصصان، امور اداری و دفتری و تکنسین ها، به طور کلی، در این بخش است. سهم شاغلان متخصص در کل جمعیت شاغل این بخش، معادل ۲۶/۶ درصد می باشد که این رقم معادل ۸۰/۶ درصد از کل نیروی متخصص شاغل در سطح کشور است.

- بخش خصوصی کشور به لحاظ اشتغال، به طور عمده، در فعالیتهای حمل و نقل و ارتباطات، ساختمان، صنعت، عمده فروشی و خرده فروشی و کشاورزی متمرکز است و از میان ۹/۸ میلیون نفر شاغل این بخش، معادل ۲۱۵ هزار نفر (۲/۲ درصد) دارای مدارک تحصیلی سطوح عالی هستند. در نتیجه، به طور اصولی می توان گفت که گروههای شغلی متخصصان و تکنسین ها در بخش خصوصی هنوز شکل نگرفته است. در مقابل، گروههای شغلی کارکنان ماهر، صنعتگران، کارکنان خدماتی، کارگران ساده و متصدیان و مونتاژکاران در حوزه بخش خصوصی، نقش اصلی را ایفا می کنند.

- سهم بسیار بالایی از جمعیت شاغل بخش خصوصی کشور، بی سواد و یا دارای تحصیلات زیر دیپلم هستند. به نظر می رسد این موضوع باعث گردیده که این بخش فاقد خلاقیت، نوآوری و کارآیی لازم، برای حضور در عرصه رقابتهای اقتصاد جهانی باشد.
- مجموعه رشته های تحصیلی گروه آموزشی علوم انسانی، بالاترین میزان از متخصصان کشور را به خود اختصاص داده است و سپس مجموعه رشته های تحصیلی گروه آموزشی فنی و مهندسی، بهداشت و علوم پزشکی، علوم پایه، کشاورزی و هنر در مراتب بعدی قرار دارند.
- برآورد گردیده است که میزان عرضه نیروی کار در سال ۱۳۷۸، به ۱۷/۸ میلیون نفر برسد. از این تعداد، ۲۱/۲ درصد بی سوادان، ۵۲/۸ درصد دارای تحصیلات زیر دیپلم، ۱۴/۸ درصد دارای دیپلم، ۳/۸ درصد دارای فوق دیپلم، ۶/۳ درصد دارای لیسانس، ۰/۷ درصد دارای فوق لیسانس و ۰/۵ درصد دارای مدرک تحصیلی دکتری بودند؛ به عبارت دیگر، سهم نیروی انسانی متخصص در عرضه نیروی کار، از ۹/۱ درصد در سال ۱۳۷۵ به ۱۱/۳ درصد در سال ۱۳۷۸ رسیده است، بنابراین، با توجه به عرضه ۱/۴۶ میلیون نفری نیروی انسانی متخصص در سال ۱۳۷۵، می توان نتیجه گرفت که در طی سه سال ۷۸-۱۳۷۶، بیش از پانصد هزار نفر به عرضه نیروی انسانی متخصص کشور افزوده شده است.
- به نظر می رسد که اگر بازار کار آمادگی و ویژگیهای لازم را برای جذب این نیروهای متخصص پیدا نکند، اقتصاد ایران شاهد وقوع گسترده پدیده «بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی» در سالهای آتی خواهد گردید. آثار و پیامدهای منفی این پدیده بر اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و نظامهای آموزشی بسیار گسترده و قابل تامل است.
- توجه داشته باشیم که براساس برآوردهای انجام شده، ۴/۷ میلیون نفر با پایه ها و مقاطع مختلف تحصیلی، از آموزش و پرورش و آموزش عالی فارغ التحصیل یا خارج شده اند؛ اما براساس واقعیات نهادینه شده اقتصاد ایران می توان انتظار داشت که ۳۸ درصد از آنان (۱/۷۸ میلیون نفر) وارد بازار کار گردیده باشند. در نتیجه، یک جمعیت ۳ میلیون نفری طی این سالها به اضافه جمعیت ۱/۶۹ میلیون نفری در «گروه سایر» جمعیت غیرفعال (در سال ۱۳۷۵) و جمعیت ۵۵۱ هزار نفری اظهار نشده (در سال ۱۳۷۵) وجود دارد که از وضع فعالیت آنان چندان اطلاعی نداریم[!؟]

سخن پایانی

انسان به مثابه یک بنگاه چند محصولی است که با استفاده از ظرفیتهای ذاتی و اکتسابی (دانش، مهارت، خلاقیت و پویایی و ...) آمادگی بالقوه برای حضور در بازار کار و توانایی انجام مجموعه ای بزرگ از کارها را پیدا می کند.

اگر برای برخی از فعالیتهای او، عوامل همکار، مانند مشارکت دیگران، مواد اولیه و ماشین آلات و همچنین، عوامل و شرایط محیطی، مانند احترام به شخصیت، ارج گذاردن به کرامت و اهمیت دادن به اندیشه های او در حل معضلات اجتماعی، ایجاد روحیه خودباوری و فراهم کردن زمینه های مشارکت او را فراهم کنیم، حضورش در بازار کار تنها یک نقش مکانیکی و یک تابع مهارت با بازدهی ثابت به مقیاس نخواهد بود، بلکه او با نقشهای گوناگون می تواند انجام دهنده کارهای ژرف و شگرف در جامعه خود باشد.

در دنیای امروز، هیچ انسان خردمندی از رشد جمعیت حمایت نمی کند و ما نیز باید در صدد کنترل شدید رشد جمعیت در سالهای آینده باشیم؛ اما واقعیت این است که کشور ما در طول دوره ۶۵-۱۳۵۵، نرخ رشد جمعیت بسیار بالایی را تجربه کرده است و آثار آن در بازار کار، در دهه های آتی آشکار خواهد شد. هم اکنون مسأله انبوه جمعیت در سنین فعالیت، به منزله یک واقعیت در مقابل ما قرار دارد. به این واقعیت، هم می توان به عنوان یک فاجعه تاریخی و تهدیدی علیه توسعه همه جانبه نگریست و هم می توان آن را یک موهبت و فرصتی برای ارتقای سرمایه انسانی و سطح توسعه کشور تلقی کرد. اینک چگونگی استفاده از این خلاقیت و توانمندی انسانی باید دغدغه مسؤولان، سیاستگذاران و کارشناسان باشد. کشور ما تا کنون همه هزینه های بهداشتی، آموزشی و ... مربوط به رشد بی رویه جمعیت را پرداخته است. پس با بهره برداری صحیح از هزینه های انجام شده باید آن را همانند سرمایه گذاری انسانی تلقی و سعی کنیم با اصلاح طرف تقاضای بازار کار، نارساییها را از بین ببریم و با پرهیز از سیاستهای تأخیری و بازدارنده افراد، زمینه های هرچه بیشتر مشارکت آنان را در بازار کار فراهم کنیم و در نهایت، بازده و منافی از منابع انسانی، عاید کشور خود سازیم.

۸- توصیه های سیاستی و راهکارهای اجرایی

توصیه هایی که در ذیل بدانها اشاره خواهد شد، اگرچه بسیار کلی به نظر می آیند و بعضاً هم از قلمرو گزارش حاضر خارج هستند، ولی به اعتقاد ما زمینه ساز حل بسیاری از مسایل عمومی و مشکلات بازار کار کشور می باشند. توجه به آنها می تواند اشاره و تأکید بر مدیریت مطلوب، تحولات اجتماعی برای گذار به مراحل بالاتر توسعه تلقی گردد. در غیر این صورت، ناگزیر باید به شیوه های مدیریت بحران برای مهار پیامدهای جمعیتی و عدم تعادل مزمن در بازار کار متوسل شد، که نتایج و احتمال موفقیت آن چندان روشن نیست.

همچنین، گفتنی است که اتخاذ سیاستها و خط مشی های صحیح اقتصادی، مدیریت و تخصیص بهینه منابع مالی، فیزیکی و انسانی مورد نیاز، سیاستهای درآمدی و دستمزدی مطلوب، نرخ مناسب ارز و قیمت واقعی انرژی و ...، شرط لازم برای حل مسائل اقتصادی و مشکلات بازار کار کشور است، مسایل و توصیه های که در ذیل بدانها اشاره خواهد شد، همگی به منزله شرایط کافی برای تحقق اهداف اقتصادی و بهبود بازار کار کشور محسوب می شوند.

۱- باتوجه به تحولات جمعیتی و پیامدهای آن، ضرورت بازنگری و تغییر در شیوه نگرش و اداره امور عمومی (Governance) در جهت تمرکززدایی و تقویت بخش خصوصی...، بویژه در نظامهای آموزشی و اشتغال، حایز اهمیت بسیار است.

۲- باتوجه به ظرفیت اشباع شده بخش عمومی در ایجاد اشتغال، به نظر می رسد که برای ایجاد فرصتهای شغلی موردنیاز در بازار کار، تمام توجهات باید بر فعالیتهای بخش خصوصی متمرکز شود. بدیهی است که برای نیل به این هدف باید، نخست به شناخت عواملی پرداخت که تاکنون مانع حضور اساسی این بخش در اقتصاد ایران شده است. بخش خصوصی برای حضور فعال در عرصه فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی، به طور کلی، بیش از هر چیز نیازمند تثبیت

حقوق مالکیت، تأمین امنیت همه جانبه، تضمین آزادی ورود و خروج منابع تولید و کاهش هزینه های مبادله می باشد.

۳- برای دستیابی به اهداف یاد شده در بند ۲ بالا، به نظر می رسد که نقش سه نهاد سیاستگذاری و اجرایی کشور، یعنی نظام قضایی، وزارت کشور و وزارت امور خارجه، بیش از سایر نهادها دارای اهمیت است.

۴- به منظور کاهش هزینه های مبادله، نقش نظارتی نهاد دولت، مهمتر از سایر وظایفی است که معمولاً برای آن نهاد تعریف می شود. در این راه، تعریف درست و تضمین کامل قواعدبازی در چرخه فعالیتهای اقتصادی و داوری درمورد حسن اجرای قواعد در بین عواملان اقتصاد در بازارهای متعارف اقتصادی، از ضروریات اولیه به شمار می آید.

۵- به منظور تأمین شرایط بند ج در بند ۴ بالا، نظام اجرایی کشور، مانند هر مجموعه زنده و پویا، باید به شناخت و نقادی منحنی عمر سازمانی هر یک از اندامها و زیر مجموعه های خود بپردازد. مهمترین سئوالهایی که نظام اجرایی کشور باید بدان پاسخ بدهد، عبارتند از: (۱) کدامیک از زیر مجموعه های آن توانایی درک تحولات جمعیتی و پیامدهای آن در بازار خدمات آموزشی، بازار کار و سایر ارکان اقتصاد، اجتماع و ... را دارند؟ (۲) کدامیک از آنها آمادگی نظارت بر این پدیده و برعهده گرفتن بخشی از مدیریت تحول این برهه از تاریخ کشور را دارند؟

۶- شرایط و فضای حاکم بر جامعه، تعیین کننده فعالیتهای عاملان اقتصادی است. هرچه در یک جامعه تشنج ها، مجادله های سیاسی، اعتصابها و تنشهای داخلی و بین المللی کمتر باشد، در یک کلام، هرچه طول ادوار سیاسی کوتاهتر و دوره تناوب آن بلندتر گردد، زمینه های بهتری برای کارکرد بازارها و ادوار اقتصادی فراهم می آید. بنابراین، در این مرحله گذار و مدیریت تحول می باید بیش از هرچیز، به آرامش سیاسی، امنیت حقوقی و اجتماعی و ثبات اقتصادی اندیشید.

۷- بدیهی است که نهاد حکومت، در عرصه فعالیتهای پیوسته علایم و اطلاعاتی را از خود به محیط بیرونی انتقال می دهد. این اطلاعات در شکل گیری رفتارها و واکنشهای مهارتی خانوارها و اعضای آنها نقش بسزایی دارد، به عبارت دیگر، خانوارها (صاحبان منابع تولید)، در واکنش به مسایل محیطی سعی خواهند کرد که پیوسته نحوه حضور خود را در بازارهای اقتصادی، با علایم و اطلاعات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و حقوقی و ... تطبیق دهند. بنابراین، قوانین و سیاستها، تصمیمها و رفتارهای مناسب حکومت در تمامی ابعاد و وجوه خود در این گذار تاریخی

در سامان یافتن و پویایی بازارهای متعارف اقتصادی، بویژه بازار کار، از شروط اساسی محسوب می شوند.

۸- هرگونه سرمایه گذاری، مستلزم ارزیابی و تحلیل هزینه - فایده است و لازمه ارزیابی درست، قابلیت پیش بینی آینده بازارهاست و این نیز نیازمند پایداری نسبی جهت گیریهای در سیاستهای عمومی، سیاستهای اقتصادی و سیاست خارجی کشور است. بنابراین، لازم است که سیاستگذاران ارشد نظام درمورد مجموعه ای از اهداف کلان ملی و اولویت بندی آنها به یک اجماع دست یابند و آن را آشکارا اعلام کنند و به صورت قانونی شفاف در آورند و در عمل، نیز بدان پایبند باشند و برپابندی دستگاههای عمومی به آن اولویتهای نیز نظارت کنند.

۹- باتوجه به این اصل که تقاضای نیروی کار، تابع تقاضای مشتق شده از تابع تولید کل اقتصاد است و اینکه عرضه نیروی کار منبعت از رفتار خانوارها است و رفتار خانوار نیز به نوبه خود تحت تأثیر فعل و انفعالات اقتصادی قراردارد، برای تعادل و بهبود بازار کار نباید صرفاً به این بازار اندیشید، بلکه بهبود عملکرد سایر بازارها نقش مهمی در این بازار دارد. بنابراین، نگاه تک بعدی به موضوع اشتغال نه تنها کارساز نخواهد بود، بلکه احتمال دارد که بازار کار کشور را آشفته تر نیز سازد؛ برای مثال، یکی از علل ناکارآمدی سیاستهای اشتغال، وجود هزینه های مبادله افزایش یابنده و وجود بخش غیررسمی در کشور ماست.

۱۰- زمینه سازی برای شکل گیری بازار کار مدیران و سازوکار صحیح برای هرم مدیریت منابع انسانی و روشهای شناخته شده ارتقا (Push up , Pull up) ، که در تمامی نظامهای مدیریتی باعث اعتلای نظام کارشناسی و پیدایش تحول آفرینان اعجازگر (Mangement Gurus)، نظریه پردازان، مدیران و مشاوران و همچنین، دانشکاران (Knowledge worker) یا نوآوران فنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می شوند، از ضروریتهای اولیه به شمار می آیند.

۱۱- شناخت تحولات تکنولوژیکی و پیامدهای آنها بر بازارهای اقتصادی در این برهه از زمان، ایجاب می کند که با آموزه و دیدمانی صحیح با این پدیده برخورد شود. در گذشته، تحلیلگران بازار کار انتظار داشتند که وضعیت رونق و رکود بازار کار، با ادوار اقتصادی همگام باشد، اما اکنون بازار کار از نظر تقاضای نیروی کار تحت تأثیر تغییرات پیوسته دانش بری و کاراندوزی فرآیند تولید در بازار کالا و خدمات قرار دارد. در نتیجه، بازار کار پدیدۀ نوظهور بیکاری تکنولوژیک مواجه گشته است. بیکاری تکنولوژیک، نتیجه کشف ابزارها و فناوریهای جدید در صرفه جویی استفاده از کار انسانی در فرآیند تولید است. بنابراین باتوجه به این تحولات، در آینده، حتی هنگامی که اقتصاد با رونق نیز مواجه است، باید منتظر آثار عدم

تعدالی آن بر بازار کار بود. در این شرایط، به کارگیری صحیح سیاستهای اقتصادی و تحلیل پیامد آنها بر بازارهای اقتصادی، از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

۱۲- در گذشته، زنان در فعالیت اقتصادی مشارکت چندانی نداشته اند، اما به دلیل تحولات نظام آموزشی از یک سو و ضرورت دو فرد شاغل برای تأمین مالی تقاضای خانوارها در بازار کالا و خدمات از سوی دیگر، بازار کار کشور در آینده با عرضه نیروی کار زنان در مقیاس بسیار گسترده مواجه خواهد شد. این پدیده، به همراه تمایل و جوانان برای مشارکت بیشتر در بازار کار، یکی از سرچشمه های فزونی عرضه بر تقاضای نیروی کار و یا عدم تعادل بیشتر در بازار کار خواهد بود. برای مقابله با این پدیده، به هیچ وجه سیاستهای بازدارنده و تأخیری توصیه نمی شود، بلکه باید با اصلاح طرف تقاضای بازار کار، زمینه حضور هر چه بیشتر آنان را در فعالیتهای اقتصادی فراهم کرد.

۱۳- کشور ما مثل تمامی جوامع توسعه یافته و در حال توسعه، باید زمینه های پیدایش بخش سوم (Tertiary sector) در جامعه را فراهم کند. گستره بخش سوم، گونه ای از فعالیتهای اجتماعی است که طیف وسیعی از خدمات عمومی تا خدمات درمانی، تعلیم و تربیت، مذهب، وکالت و هنر را در بر می گیرد. این بخش، مستقل از دولت و بخش خصوصی وظایفی را به عهده می گیرد و خدماتی را انجام می دهد که دو بخش دیگر تمایل چندانی به آنها ندارند. بدیهی است که عملکرد این بخش بر حسب شیوه های سنجش نظام اقتصادی متعارف ارزیابی نمی گردد، بلکه معیارهای اقتصاد اجتماعی - که نتایج اجتماعی را با منافع اقتصادی غیرمستقیم در هم می آمیزد - ملاکهای تعیین کننده اند.

۱۴- از آنجا که هدف این گزارش اقتضا می کرد، سعی گردید که پیامدهای جمعیت برای مسایل آموزشی و اشتغال مورد توجه قرار گیرد، و ما ناگزیر نسبت بزرگی از جمعیت را که خارج از نظام آموزش و بازار کار بوده اند، کنار گذاریم. اما در اینجا تأکید می کنیم که شناخت مسایل آنان با توجه به انتظارات و میل شدیدشان برای کسب کالاهای منزلتی (Positional goods) و برخورداری از سطح بالای رفاه اقتصادی، موضوع کم اهمیتی نیست. بنابراین، شناخت و درک نیازهای این پدیده جدید جمعیتی باید در همه ابعاد آن صورت بگیرد.

۱- به منظور شناخت هرچه بیشتر مسایل مربوط به جمعیت، آموزشی و اشتغال، طراحی و ایجاد رشته های تحصیلی اقتصاد جمعیت، اقتصاد آموزش و اقتصاد کار درمقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری، ضروری است.

۲- تدوین و ارائه دکترین، اهداف، خط مشی ها و برنامه های جمعیتی، آموزشی و اشتغال، از جمله مسایل راهبردی و موردنیاز عمده برای حفظ کبان اقتصاد، اجتماع و ... آینده کشورما خواهند بود. لذا توصیه می شود که تدوین برنامه های فوق در دستور کار شورای جمعیت، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی اشتغال قرار گیرد.

۳- طراحی و ایجاد پایگاه داده های جامع و پویا که بتواند تمامی وجوه و ابعاد موردنیاز و منابع انسانی را در اختیار تحلیل گران و سیاستگذاران قرار دهد، از بنیادی ترین نیازهای اطلاع رسانی در کشور ما محسوب می شود. در این جهت، تدوین و محاسبه شاخصهای کلیدی بازارکار (KILM)، به تفکیک هریک از استانهای کشور، به عنوان اولین اقدام توصیه می شود.

۴- استقرار و راه اندازی بنگاههای عمومی و خصوصی اطلاع رسانی در زمینه های جدید سرمایه گذاری و مشاوره شغلی به عرضه کنندگان نیروی کار، کارفرمایان، کارآفرینان و سرمایه گذاران داخلی و خارجی، باعث پویایی اقتصادی و کاهش هزینه های جستجوی شغلی در بازار کار می گردد.

۵- مؤثرترین شیوه برای حفظ سطح اشتغال موجود کشور، ارتقای سطح حرفه و مهارت شاغلان کم سواد، بویژه در بخشهای تولیدی، از راه تدوین و اجرای برنامه های آموزش فنی و حرفه ای است.

۶- باتوجه به اینکه دانش به عنوان عامل مزیت رقابتی در اقتصاد جدید قلمداد می شود، کشور ما باید به تدوین برنامه ای بپردازد، که همواره درصد قابل توجهی از نیروهای شاغل آن، مشغول گذراندن دوره های آموزش عالی و فنی و حرفه ای باشند.

□پتانسیل نیروی

جدول شماره ۳: جمعیت شاغل و جمعیت شاغل متخصص به تفکیک گروههای عمده فعالیت در

سالهای ۷۵-۱۳۴۵

		۴۵	۵۵	درصد	۶۵	درصد	۷۵	درصد
کشاورزی	جمعیت شاغل	۳۳۸۰۰۲۳	۲۹۹۱۸۶۹	۸۸,۵۲	۳۱۹۰۷۶۴	۱۰۶,۶۵	۳۳۵۷۳۶۳	۱۰۵,۳۲
	جمعیت شاغل متخصص	۶۴۸	۲۸۹۱	۴۴۶,۱۴	۵۳۶۸	۱۸۵,۶۸	۱۵۷۱۵	۲۹۲,۷۵
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۰,۰۲	۰,۱۰		۰,۱۷		۰,۴۷	
بخش معدن	جمعیت شاغل	۲۶۳۱۲	۸۹۸۸۸	۳۴۱,۶۲	۳۲۳۷۰	۳۶,۰۱	۱۱۹۸۸۴	۲۷۰,۳۶
	جمعیت شاغل متخصص	۳۳۹	۶۱۱۴	۱۸۰۳,۵۴	۱۱۸۵	۱۹,۳۸	۱۴۹۳۷	۱۲۶,۰۱
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۱,۲۹	۶,۸۰		۳,۶۶		۱۲,۴۶	
بخش صنعت	جمعیت شاغل	۱۲۹۸۰۴۰	۱۶۷۲۰۵۹	۱۲۸,۸۱	۱۴۵۱۳۳۳	۸۶,۸۰	۲۵۵۱۹۶۳	۱۷۵,۸۴
	جمعیت شاغل متخصص	۴۹۲۷	۲۰۰۸۰	۴۰۷,۵۵	۲۴۷۴۴	۱۲۲,۲۳	۹۰۰۶۴	۳۶۳,۹۸
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۰,۳۸	۱,۲۰		۱,۷۰		۳,۵۳	
بخش ساختمان	جمعیت شاغل	۵۰۹۷۷۸	۱۱۸۸۷۲۰	۲۳۳,۱۸	۱۲۰۶۲۶۵	۱۰۱,۴۸	۱۶۵۰۴۸۱	۱۳۶,۸۳
	جمعیت شاغل متخصص	۲۴۰۸	۱۳۰۵۱	۵۴۱,۹۹	۱۳۱۱۵	۱۰۰,۴۹	۳۹۲۹۲	۲۹۹,۶۰
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۰,۴۷	۱,۱۰		۱,۰۹		۲,۳۸	
بخش آب، برق و گاز	جمعیت شاغل	۵۲۸۵۸	۶۱۶۳۳	۱۱۶,۶۰	۹۱۰۴۴	۱۴۷,۷۳	۱۵۰۶۳۱	۱۶۵,۴۵
	جمعیت شاغل متخصص	۱۴۰۲	۴۸۳۳	۳۴۴,۷۲	۷۵۴۵	۱۵۶,۱۱	۲۴۹۹۶	۲۳۱,۳۹
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۲,۶۵	۷,۸۴		۸,۲۹		۱۶,۵۹	
بخش خدمات مالی، بیمه، ملکی حقوقی و تجاری	جمعیت شاغل		۱۰۰۴۷۳		۱۱۴۲۸۸	۱۱۳,۷۵	۲۰۱۹۶۳	۲۶۴,۲۱
	جمعیت شاغل متخصص		۱۲۰۴۳		۱۳۶۰۱	۱۱۲,۹۴	۶۰۵۸۵	۴۴۵,۴۵
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل		۱۱,۹۹		۱۱,۹۰		۲۰,۰۶	
بخش خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	جمعیت شاغل	۹۷۴۹۲۸	۱۵۲۰۱۲۴	۱۵۵,۹۲	۳۰۴۹۷۵۵	۲۰۰,۶۳	۳۲۸۲۵۰۲	۱۰۷,۶۳
	جمعیت شاغل متخصص	۵۵۴۶۸	۱۸۶۶۱۱	۳۳۶,۴۳	۳۷۸۹۶۳	۲۰۳,۰۸	۱۰۳۶۷۸۴	۲۷۰,۹۵
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۵,۶۹	۱۲,۲۸		۱۲,۴۳		۳۱,۲۸	
بخش عمده فروشی، خرده فروشی، رستوران و هتل داری	جمعیت شاغل	۵۱۰۶۷۱	۶۶۸۴۹۴	۱۳۰,۹۱	۸۷۵۴۵۸	۱۳۰,۹۶	۱۹۲۷۰۶۷	۲۲۰,۱۲
	جمعیت شاغل متخصص	۴۴۴۷	۷۱۹۷	۱۶۱,۸۴	۱۶۸۴۲	۲۳۴,۰۱	۶۱۰۳۴	۲۶۲,۳۹
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۰,۸۷	۱,۰۸		۱,۹۲		۳,۱۷	
بخش حمل و نقل و ارتباطات و انبارداری	جمعیت شاغل	۲۲۴۰۸۶	۴۳۱۴۷۱	۱۹۲,۵۵	۶۳۰۵۴۷	۱۴۶,۱۴	۹۷۳۷۹۲	۱۵۴,۲۸
	جمعیت شاغل متخصص	۱۶۴۱	۹۵۴۵	۵۸۱,۶۶	۱۲۴۸۸	۱۳۰,۸۳	۴۲۵۰۸	۲۴۰,۳۹
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۰,۷۳	۲,۲۱		۱,۹۸		۴,۳۷	
بخش فعالیتهای غیر قابل طبقه بندی	جمعیت شاغل	۱۳۸۵۴۸	۷۴۶۸۹	۵۳,۹۱	۳۵۹۷۲۷	۴۸۱,۶۳	۲۵۷۰۲۸	۷۱,۴۵
	جمعیت شاغل متخصص	۲۴۸۱	۵۹۳۱	۲۳۹,۰۶	۲۳۴۲۵	۲۹۵,۱۳	۲۶۷۰۲	۱۱۳,۹۴
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۱,۷۹	۷,۹۴		۶,۵۱		۱۰,۳۹	
کل	جمعیت شاغل	۷۱۱۵۲۴۴	۸۷۹۹۴۲۰	۱۲۳,۶۷	۱۱۰۰۱۵۵۱	۱۲۵,۰۳	۱۴۵۷۱۵۷۲	۱۳۲,۴۵
	جمعیت شاغل متخصص	۷۳۷۶۱	۲۶۸۲۹۶	۳۶۳,۷۴	۴۹۷۲۸۶	۱۸۵,۳۵	۱۴۰۳۶۱۷	۲۸۲,۰۵
	نسبت جمعیت شاغل متخصص به جمعیت شاغل	۱,۰۴	۳,۰۵		۴,۵۲		۹,۶۳	

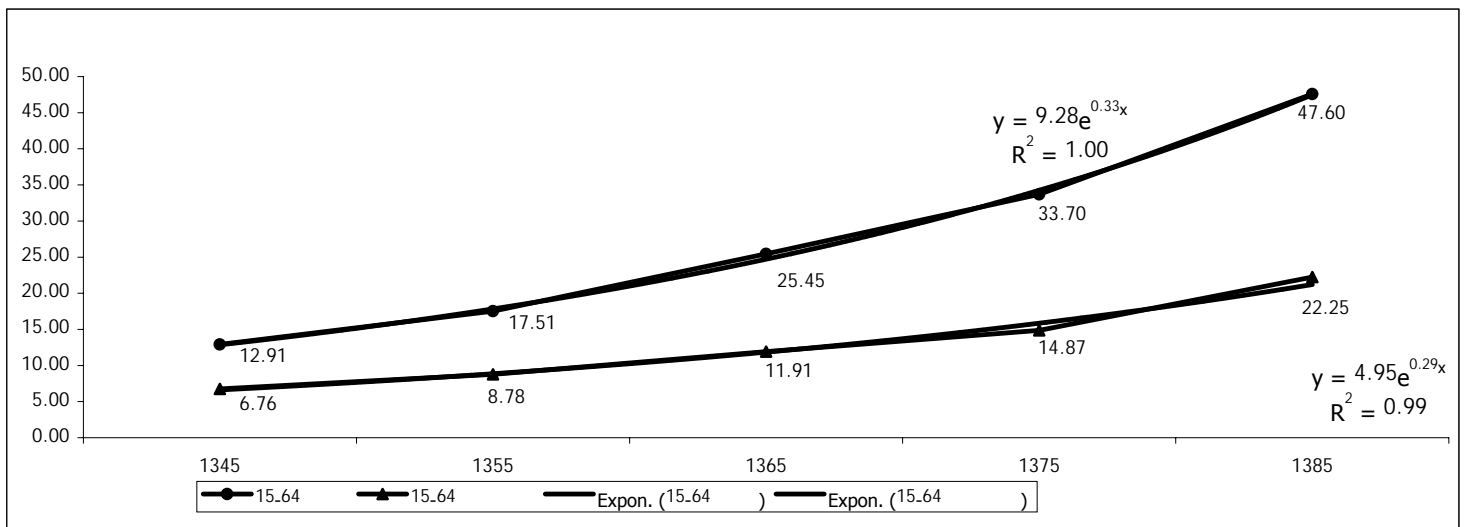
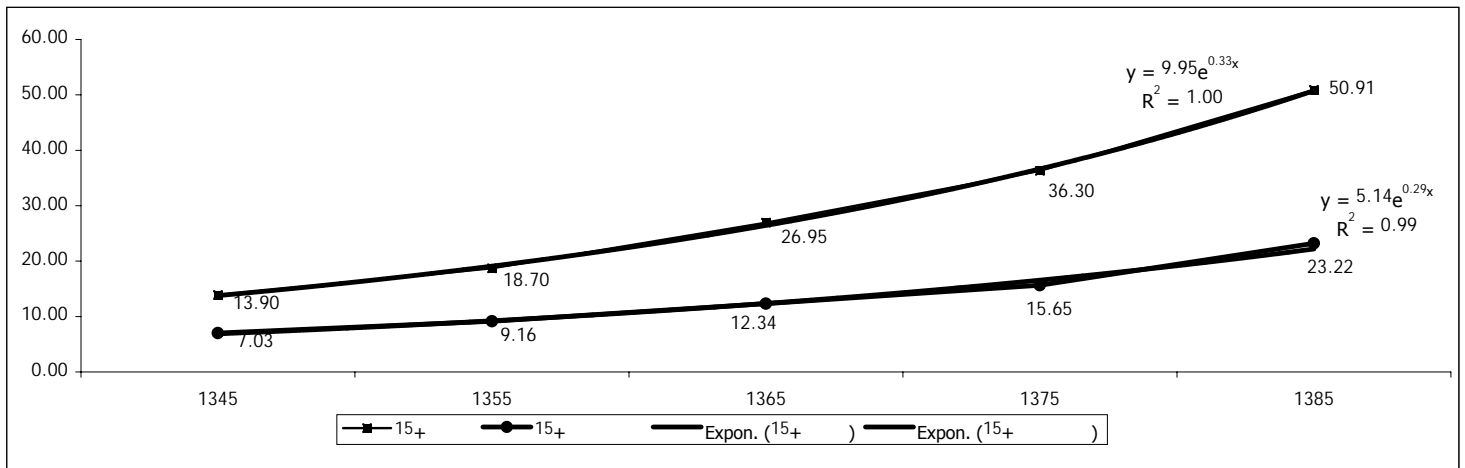
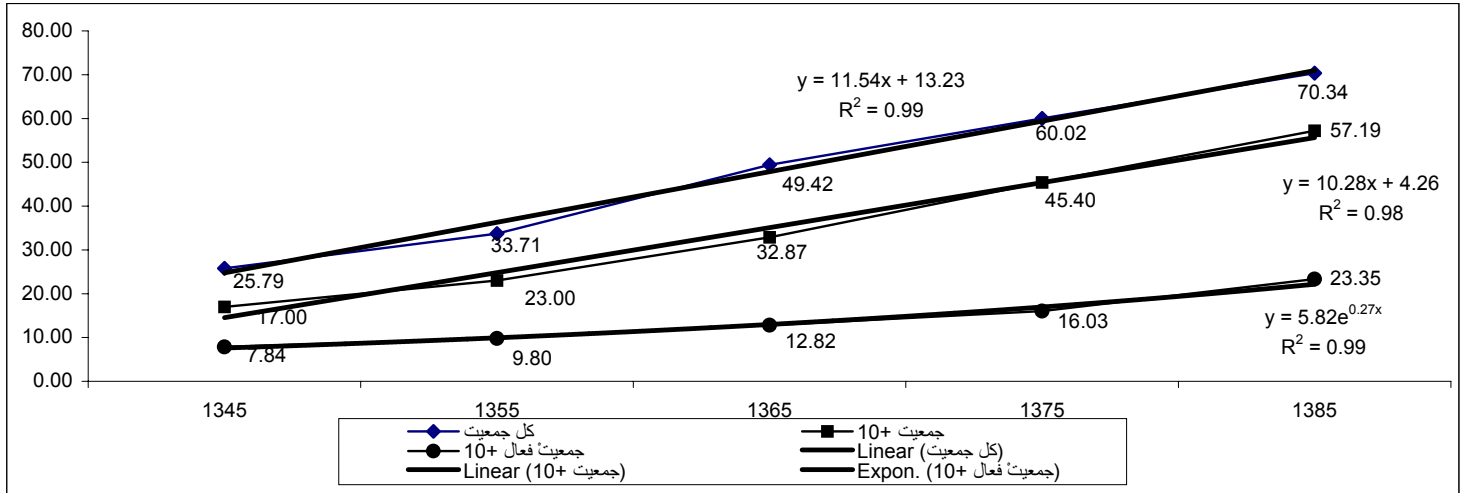
مآخذ: منبع شماره ۱ و ۸

جدول شماره ۴: جمعیت شاغل متخصص به تفکیک سطوح تحصیلی در گروههای عمده فعالیت

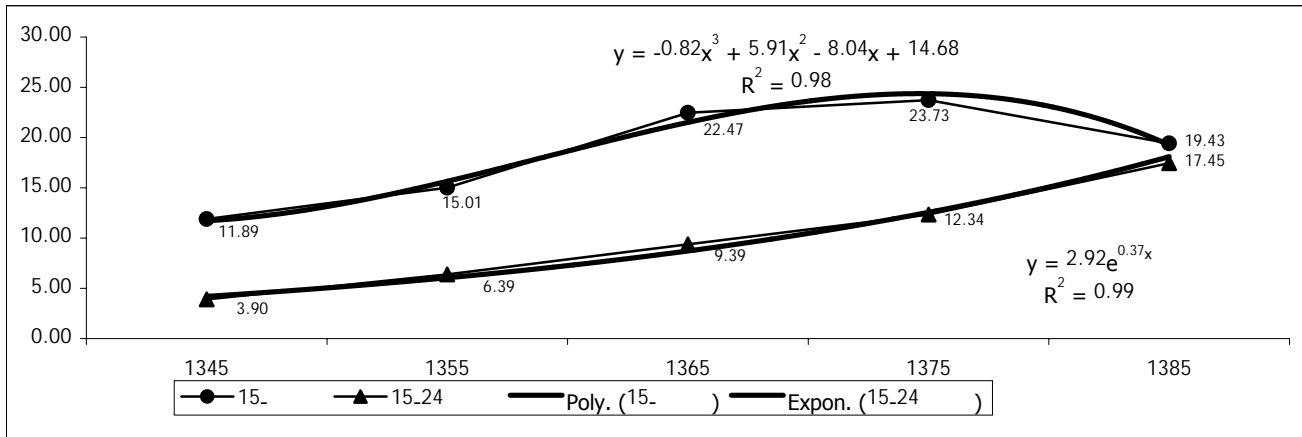
در سالهای ۷۵-۱۳۴۵

		۴۵	درصد	۵۵	درصد	۶۵	درصد	۷۵	درصد
کشاورزی	فوق دیپلم	۱۳۴	۲۰,۷	۹۷۵	۳۳,۷	۱۸۱۸	۳۳,۹	۴۸۱۵	۲۰,۶
	لیسانس	۴۴۲	۶۸,۲	۱۳۹۸	۴۸,۴	۲۹۱۱	۵۴,۲	۹۴۷۳	۶۰,۳
	فوق لیسانس	۳۷	۵,۷	۴۳۳	۱۴,۶	۴۹۷	۹,۳	۱۱۹۷	۷,۶
	دکتری	۳۵	۵,۴	۹۵	۳,۳	۱۴۲	۲,۶	۳۳۰	۱,۵
	total	۶۴۸	۱۰۰,۰	۲۸۹۱	۱۰۰,۰	۵۳۶۸	۱۰۰,۰	۱۵۷۱۵	۱۰۰,۰
بخش معدن	فوق دیپلم	۵۸	۱۷,۱	۱۴۰۵	۳۳,۰	۴۷۳	۳۹,۹	۲۸۴۵	۲۵,۷
	لیسانس	۲۳۹	۶۷,۶	۳۳۸۵	۵۵,۴	۵۴۹	۴۶,۳	۹۲۷۱	۶۳,۱
	فوق لیسانس	۲۳	۶,۵	۱۰۶۱	۱۷,۴	۱۳۶	۱۱,۵	۱۵۱۴	۱۰,۱
	دکتری	۳۰	۸,۸	۳۶۳	۴,۳	۳۷	۳,۳	۳۰۷	۲,۱
	total	۳۳۹	۱۰۰,۰	۶۱۱۴	۱۰۰,۰	۱۱۸۵	۱۰۰,۰	۱۴۹۳۷	۱۰۰,۰
بخش صنعت	فوق دیپلم	۶۳۳	۱۲,۸	۵۴۹۵	۳۷,۴	۸۲۸۲	۳۳,۵	۲۵۲۵۰	۲۸,۰
	لیسانس	۳۴۵۳	۷۰,۱	۱۰۶۷۵	۵۳,۲	۱۲۹۵۲	۵۲,۳	۵۵۷۵۷	۶۱,۹
	فوق لیسانس	۳۱۹	۶,۵	۳۱۵۵	۱۵,۷	۲۷۱۹	۱۱,۰	۷۶۵۸	۸,۵
	دکتری	۵۲۲	۱۰,۶	۷۵۵	۳,۸	۷۹۱	۳,۲	۱۳۹۹	۱,۶
	total	۴۹۳۷	۱۰۰,۰	۲۰۰۸۰	۱۰۰,۰	۲۴۷۴۴	۱۰۰,۰	۹۰۰۶۴	۱۰۰,۰
بخش ساختمان	فوق دیپلم	۲۸۰	۱۱,۶	۲۸۰۲	۳۱,۵	۳۰۳۷	۳۳,۲	۹۴۰۵	۳۳,۹
	لیسانس	۱۸۷۷	۷۷,۹	۶۳۷۶	۴۸,۹	۶۹۶۹	۵۳,۱	۲۲۴۲۰	۵۹,۶
	فوق لیسانس	۱۷۷	۷,۴	۲۵۷۲	۲۷,۴	۲۸۲۵	۲۱,۵	۵۹۴۰	۱۵,۱
	دکتری	۷۴	۳,۱	۳۰۱	۳,۳	۲۸۴	۲,۲	۵۱۷	۱,۳
	total	۲۴۰۸	۱۰۰,۰	۱۳۰۵۱	۱۰۰,۰	۱۳۱۱۵	۱۰۰,۰	۳۹۲۹۲	۱۰۰,۰
بخش آب، برق و گاز	فوق دیپلم	۱۸۴	۱۳,۱	۱۸۰۴	۳۷,۳	۲۷۳۴	۳۶,۱	۸۸۶۰	۳۵,۴
	لیسانس	۱۰۱۶	۷۳,۵	۳۲۷۲	۴۷,۰	۳۹۴۶	۵۲,۳	۱۲۹۸۱	۵۵,۹
	فوق لیسانس	۱۱۳	۸,۱	۷۱۷	۱۴,۸	۸۰۲	۱۰,۶	۲۰۵۴	۸,۲
	دکتری	۸۹	۶,۳	۴۰	۰,۸	۷۳	۱,۰	۱۰۱	۰,۴
	total	۱۴۰۲	۱۰۰,۰	۴۸۳۳	۱۰۰,۰	۷۵۴۵	۱۰۰,۰	۲۴۹۹۶	۱۰۰,۰
بخش خدمات مالی، بیمه، ملکی حقوقی و تجاری	فوق دیپلم			۳۰۹۰	۲۵,۷	۳۲۹۶	۲۴,۲	۱۲۰۲۰	۱۹,۹
	لیسانس			۶۶۳۱	۵۵,۱	۸۴۰۶	۶۱,۸	۴۰۵۲۶	۶۶,۹
	فوق لیسانس			۱۸۰۹	۱۵,۰	۱۶۳۳	۱۱,۹	۶۷۳۹	۱۱,۱
	دکتری			۵۱۳	۴,۳	۲۷۶	۲,۰	۱۳۹۰	۲,۱
	total			۱۲۰۴۳	۱۰۰,۰	۱۳۶۰۱	۱۰۰,۰	۶۰۵۸۵	۱۰۰,۰
بخش خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	فوق دیپلم	۷۸۵۴	۱۴,۲	۶۶۹۶۷	۳۵,۹	۲۰۰۲۱۵	۵۲,۸	۴۳۶۵۱۷	۴۲,۵
	لیسانس	۳۴۶۹۸	۶۳,۶	۸۶۳۹۵	۴۶,۲	۱۳۶۳۰۲	۳۶,۰	۴۷۸۸۴۴	۴۶,۶
	فوق لیسانس	۲۷۷۵	۵,۰	۱۳۳۱۴	۷,۱	۱۹۴۴۶	۵,۱	۵۹۶۱۲	۵,۸
	دکتری	۱۰۱۴۱	۱۸,۳	۲۰۱۳۵	۱۰,۸	۲۳۰۰۰	۶,۱	۵۱۸۱۱	۵,۰
	total	۵۵۴۶۸	۱۰۰,۰	۱۸۶۶۱۱	۱۰۰,۰	۳۷۸۹۶۳	۱۰۰,۰	۱۰۲۶۷۸۴	۱۰۰,۰
بخش (عمده) فروشی، خرده فروشی، رستوران و هتل، اداری	فوق دیپلم	۷۸۳	۱۷,۶	۱۷۳۷	۲۴,۰	۵۷۴۵	۳۴,۱	۱۹۵۹۳	۳۳,۱
	لیسانس	۲۵۶۸	۵۷,۷	۳۷۵۵	۵۲,۲	۸۲۷۴	۴۹,۱	۳۳۰۷۸	۵۴,۲
	فوق لیسانس	۱۸۲	۴,۱	۷۸۲	۱۰,۹	۱۴۹۷	۸,۹	۴۴۷۰	۷,۳
	دکتری	۹۱۴	۲۰,۶	۹۳۳	۱۳,۰	۱۳۳۶	۷,۹	۳۸۹۳	۶,۴
	total	۴۴۴۷	۱۰۰,۰	۷۱۹۷	۱۰۰,۰	۱۶۸۴۲	۱۰۰,۰	۶۱۰۳۴	۱۰۰,۰
بخش حمل و نقل و ارتباطات و انبارداری	فوق دیپلم	۲۵۵	۱۵,۵	۴۰۲۳	۴۲,۱	۵۸۸۳	۴۷,۱	۱۶۹۸۹	۴۰,۰
	لیسانس	۱۱۹۹	۷۳,۱	۴۴۳۸	۴۶,۵	۵۶۶۳	۴۵,۳	۲۳۷۰۸	۵۳,۴
	فوق لیسانس	۹۹	۶,۰	۹۸۷	۱۰,۳	۸۲۶	۶,۶	۳۶۱۰	۶,۱
	دکتری	۸۸	۵,۴	۹۷	۱,۰	۱۱۷	۰,۹	۳۰۱	۰,۵
	total	۱۶۴۱	۱۰۰,۰	۹۵۴۵	۱۰۰,۰	۱۲۴۸۸	۱۰۰,۰	۴۲۵۰۸	۱۰۰,۰
بخش فعالیتهای غیر قابل طبقه بندی	فوق دیپلم	۳۵۸	۱۴,۴	۱۴۵۹	۲۴,۶	۹۰۷۵	۳۸,۷	۷۳۲۲	۲۷,۴
	لیسانس	۱۷۵۹	۷۰,۹	۳۱۷۷	۵۲,۶	۱۰۵۰۵	۴۴,۸	۱۵۸۵۴	۵۹,۴
	فوق لیسانس	۱۳۳	۵,۴	۱۰۰۰	۱,۶	۲۳۳۶	۹,۹	۲۶۷۷	۱۰,۰
	دکتری	۳۳۱	۹,۳	۳۹۵	۰,۵	۱۵۲۹	۶,۵	۸۴۹	۳,۲
	total	۲۴۸۱	۱۰۰,۰	۵۹۳۱	۱۰۰,۰	۲۳۴۳۵	۱۰۰,۰	۳۶۷۰۲	۱۰۰,۰
total	فوق دیپلم	۱۰۵۳۹	۱۴,۳	۸۹۷۴۷	۳۳,۵	۲۴۰۵۴۸	۴۸,۴	۵۴۴۶۳۶	۲۸,۸
	لیسانس	۴۷۳۴۱	۶۴,۰	۱۲۸۴۰۲	۴۷,۹	۱۹۶۴۷۶	۳۹,۵	۷۰۲۹۲۳	۵۰,۱
	فوق لیسانس	۲۸۵۷	۵,۲	۲۶۷۲۰	۱۰,۰	۲۳۶۹۷	۶,۶	۹۴۴۷۱	۶,۷
	دکتری	۱۲۱۲۴	۱۶,۴	۲۳۴۳۷	۸,۷	۲۷۵۶۵	۵,۵	۶۰۵۹۸	۴,۳
	total	۷۳۷۶۱	۱۰۰,۰	۲۶۸۲۹۶	۱۰۰,۰	۴۹۷۲۸۶	۱۰۰,۰	۱۴۰۲۶۱۷	۱۰۰,۰

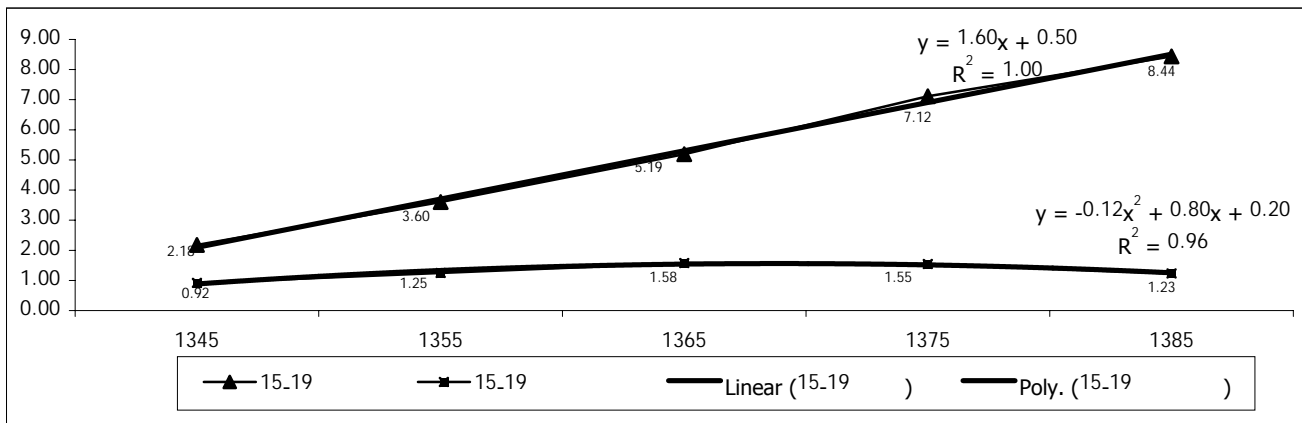
نمودارهای روند جمعیت و جمعیت فعال طی سالهای ۸۵-۱۳۴۵

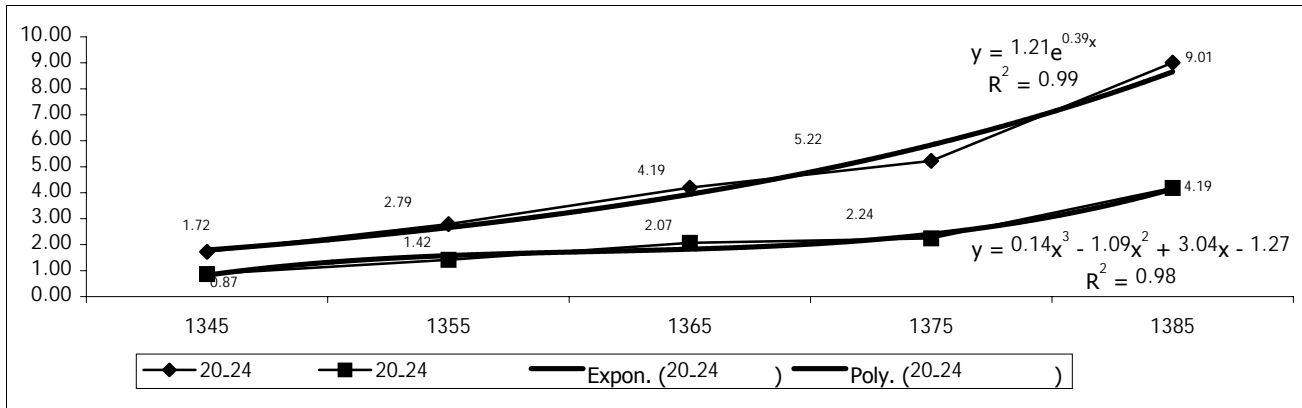
نمودارهای روند جمعیت و اجزاء آن در طی سالهای ۸۵-۱۳۴۵

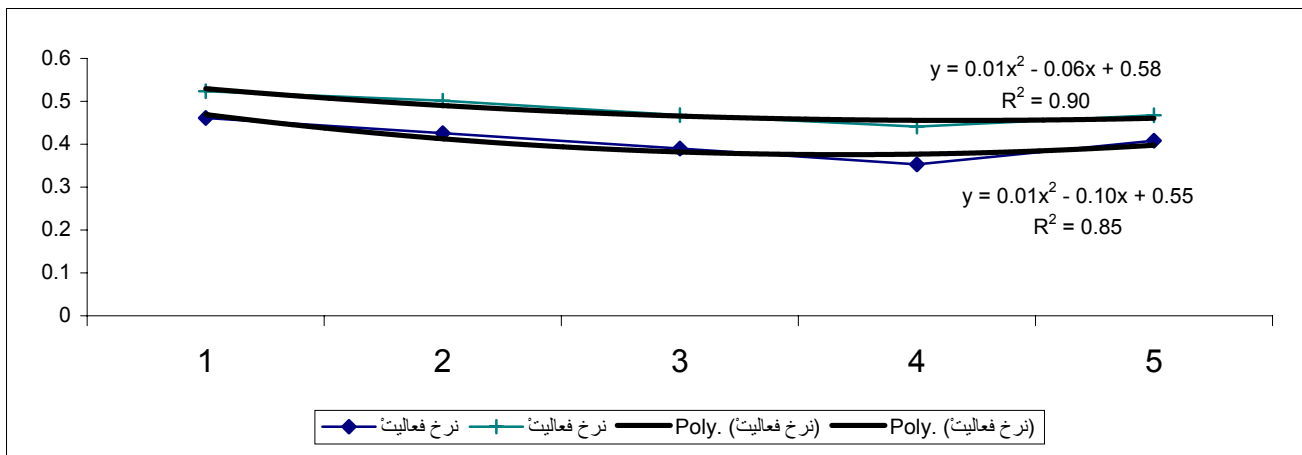
ξ

ο

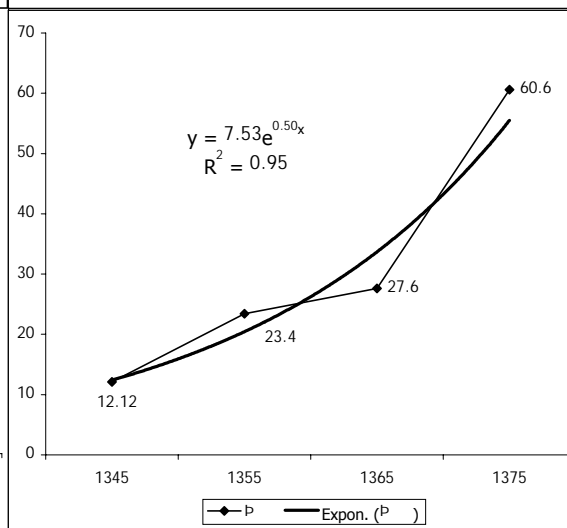
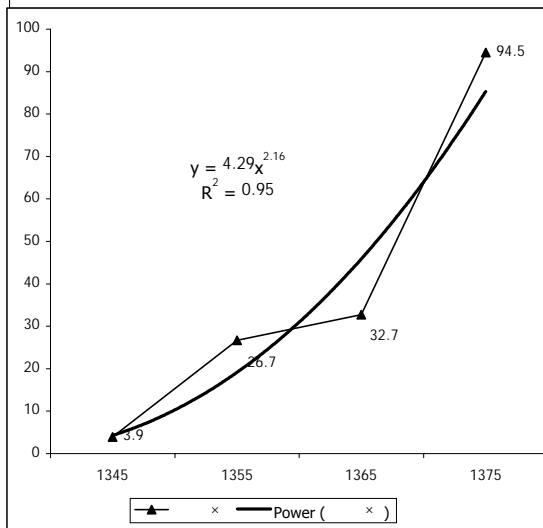
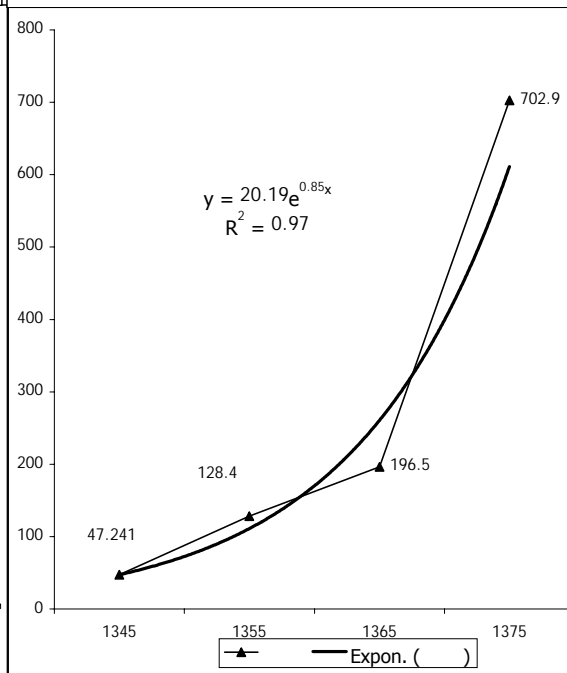
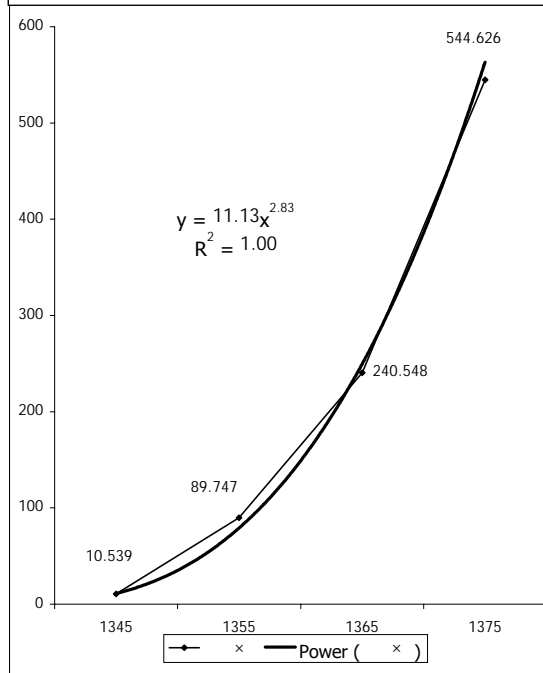
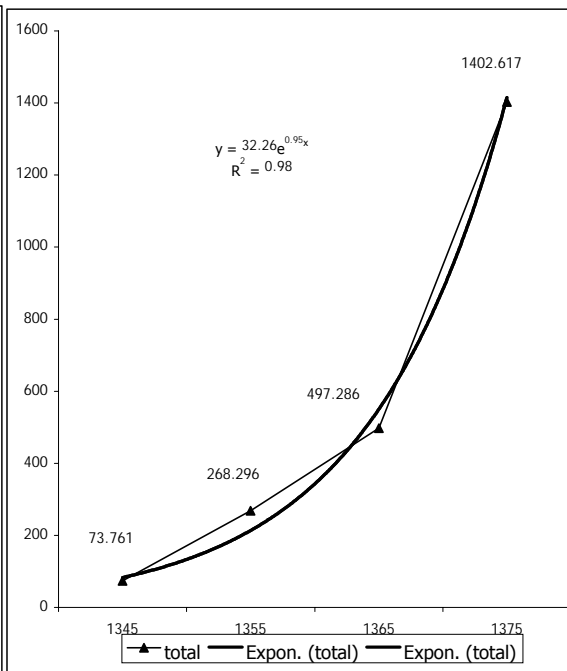
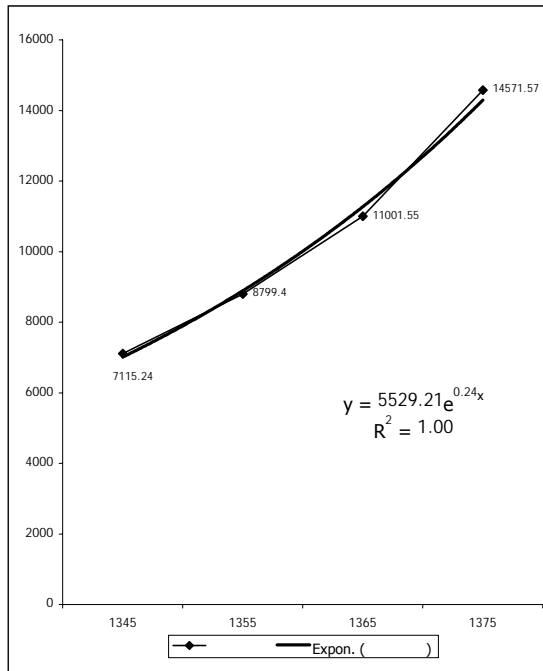

τ

v

نمودارهای روند جمعیت شاغل و جمعیت شاغل متخصص در طی سالهای ۱۳۴۵-۷۵

ماتریس شماره ۱: ماتریس سن - سطح تحصیلی جمعیت مردان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)

گروه سنی	بیسواد	زیر دیپلم	علوم دینی	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکترا	جمع
۱۰-۱۴	۱۴۰۲۱۸	۴۴۷۷۵۸۲	۴۵۷۳	.	.	.	.	.	۴۶۲۲۴۷۳
۱۵-۱۹	۱۵۴۵۶۵	۳۱۸۴۷۱۳	۱۳۹۶۱	۱۴۱۵۶۸	۲۳۲۹۶	۶۰۰۸۳	.	۲۵۸۹	۳۵۷۹۸۷۵
۲۰-۲۴	۱۶۴۲۷۶	۱۶۶۳۴۴۱	۱۲۸۱۶	۲۸۴۳۷۶	۸۳۶۳۴	۲۲۸۴۱۷	۱۰۴۷۱	۱۰۰۳۲	۲۵۶۶۴۵۳
۲۵-۲۹	۲۱۳۲۸۷	۱۴۷۴۶۸۲	۱۰۱۸۵	۳۴۶۴۷۶	۸۶۵۵۲	۱۹۴۳۷۷	۲۰۹۸۰	۱۹۲۹۵	۲۳۶۵۸۳۴
۳۰-۳۴	۲۵۸۵۴۸	۱۱۶۰۹۳۶	۷۶۸۸	۲۵۷۵۱۵	۶۷۵۶۳	۱۳۶۹۱۵	۱۹۴۲۳	۱۴۱۳۲	۲۰۱۲۷۲۰
۳۵-۳۹	۳۵۴۲۱۳	۹۰۸۷۵۶	۵۷۳۵	۳۵۰۱۹۰	۷۷۱۴۵	۹۶۷۳۳	۱۶۱۵۲	۸۶۹۵	۱۸۱۷۶۰۹
۴۰-۴۴	۳۶۶۸۳۸	۶۷۸۲۵۲	۴۰۰۰	۲۱۷۷۴۲	۶۵۹۴۵	۷۷۷۱۸	۱۳۹۱۴	۶۶۵۳	۱۴۳۱۰۶۳
۴۵-۴۹	۳۳۱۴۸۴	۴۴۲۳۰۲	۲۰۲۵	۱۱۱۷۳۴	۳۳۰۱۹	۵۱۷۳۶	۱۱۳۹۹	۵۵۶۹	۹۹۰۱۵۸
۵۰-۵۴	۳۳۴۸۸۰	۳۰۶۳۷۴	۲۸۶۳	۶۳۶۳۶	۱۷۶۳۴	۳۱۱۲۵	۸۰۷۱	۴۰۳۹	۷۶۸۶۲۱
۵۵-۵۹	۴۰۶۴۵۸	۲۳۴۰۶۳	۲۸۱۰	۳۸۱۷۴	۹۱۵۲	۱۸۳۲۷	۵۰۵۷	۳۳۱۱	۷۱۷۲۵۱
۶۰-۶۴	۵۳۶۸۷۷	۱۷۷۷۹۴	۳۲۶۰	۳۳۸۴۱	۴۰۴۳	۱۱۵۹۹	۳۰۷۲	۳۰۱۶	۷۵۲۵۰۲
۶۵ +	۱۰۸۹۰۷۵	۳۳۶۶۴۸	۶۴۰۳	۳۶۶۰۱	۳۹۳۱	۱۳۳۳۶	۳۱۷۳	۴۳۹۱	۱۳۸۲۴۴۸
نا مشخص	۱۱۶۷۹	۳۰۱۴	۴۸	.	.	.	.	.	۱۳۷۴۱
	۴۳۵۲۴۹۸	۱۴۹۴۶۴۵۶	۷۷۳۶۶	۳۰۶۱۸۵۳	۴۷۰۰۰۴	۹۳۰۳۳۶	۱۱۱۷۱۲	۸۱۶۲۳	۳۳۰۳۱۷۴۷
۱۰-۱۴	۳,۲۳	۲۹,۹۶	۵,۹۱	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۲۰,۰۸
۱۵-۱۹	۳,۵۵	۲۱,۳۱	۱۸,۰۵	۶,۸۷	۴,۷۷	۶,۵۳	۰,۰۰	۳,۱۷	۱۵,۵۵
۲۰-۲۴	۳,۷۷	۱۱,۱۲	۱۶,۵۷	۱۸,۶۴	۱۷,۷۹	۳۵,۹۱	۹,۳۷	۱۲,۳۹	۱۱,۱۵
۲۵-۲۹	۴,۹۰	۹,۸۷	۱۳,۱۶	۱۶,۸۰	۱۸,۴۲	۲۱,۱۲	۱۸,۷۸	۲۲,۶۴	۱۰,۲۸
۳۰-۳۴	۵,۹۴	۷,۷۷	۹,۹۴	۱۷,۳۴	۱۴,۳۷	۱۳,۷۹	۱۷,۳۹	۱۷,۳۱	۸,۷۴
۳۵-۳۹	۸,۱۴	۶,۰۸	۷,۴۱	۱۶,۹۸	۱۶,۴۱	۱۰,۵۱	۱۴,۴۶	۱۰,۶۵	۷,۹۰
۴۰-۴۴	۸,۴۳	۴,۵۴	۵,۱۷	۱۰,۵۶	۱۴,۰۳	۸,۴۵	۱۲,۴۶	۸,۱۵	۶,۲۲
۴۵-۴۹	۷,۶۳	۲,۹۶	۳,۹۱	۵,۴۲	۷,۰۳	۵,۶۳	۱۰,۳۰	۶,۸۲	۴,۳۰
۵۰-۵۴	۷,۶۹	۲,۰۵	۳,۷۰	۳,۰۹	۳,۷۵	۳,۳۸	۷,۲۳	۴,۹۵	۳,۲۴
۵۵-۵۹	۹,۳۴	۱,۵۷	۳,۶۳	۱,۸۵	۱,۹۵	۱,۹۸	۴,۵۳	۴,۰۶	۳,۱۲
۶۰-۶۴	۱۲,۱۱	۱,۱۹	۴,۳۱	۱,۱۶	۰,۸۶	۱,۲۶	۲,۷۵	۳,۷۰	۳,۲۷
۶۵ +	۲۵,۰۲	۱,۵۸	۸,۲۸	۱,۳۹	۰,۶۲	۱,۴۵	۲,۸۴	۵,۳۶	۶,۰۰
نا مشخص	۰,۲۷	۰,۰۱	۰,۰۶	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۶
	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
۱۰-۱۴	۳,۰۴	۹۶,۸۷	۰,۱۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
۱۵-۱۹	۴,۳۲	۸۸,۹۶	۰,۳۹	۳,۹۵	۰,۶۳	۱,۶۸	۰,۰۰	۰,۰۷	۱۰۰,۰۰
۲۰-۲۴	۶,۴۰	۶۴,۷۸	۰,۵۰	۱۴,۹۸	۳,۳۶	۹,۳۹	۰,۴۱	۰,۳۹	۱۰۰,۰۰
۲۵-۲۹	۹,۰۳	۶۲,۳۳	۰,۴۳	۱۴,۶۴	۳,۶۶	۸,۲۳	۰,۸۹	۰,۸۲	۱۰۰,۰۰
۳۰-۳۴	۱۲,۸۵	۵۷,۶۸	۰,۳۸	۱۷,۷۶	۳,۳۶	۶,۳۱	۰,۹۷	۰,۷۰	۱۰۰,۰۰
۳۵-۳۹	۱۹,۴۹	۵۰,۰۰	۰,۳۳	۱۹,۳۷	۴,۳۴	۵,۳۳	۰,۸۹	۰,۴۸	۱۰۰,۰۰
۴۰-۴۴	۲۵,۶۳	۴۷,۴۰	۰,۲۸	۱۵,۲۲	۴,۶۱	۵,۴۳	۰,۹۷	۰,۴۶	۱۰۰,۰۰
۴۵-۴۹	۳۳,۴۸	۴۴,۶۶	۰,۳۱	۱۱,۲۸	۳,۳۳	۵,۲۳	۱,۱۵	۰,۵۶	۱۰۰,۰۰
۵۰-۵۴	۴۳,۵۷	۳۹,۸۶	۰,۳۷	۸,۲۸	۳,۳۹	۴,۰۵	۱,۰۵	۰,۵۳	۱۰۰,۰۰
۵۵-۵۹	۵۶,۶۷	۳۲,۶۳	۰,۳۹	۵,۲۳	۱,۲۸	۲,۵۴	۰,۷۱	۰,۴۶	۱۰۰,۰۰
۶۰-۶۴	۶۹,۹۲	۲۳,۶۰	۰,۴۳	۳,۱۶	۰,۵۴	۱,۵۴	۰,۴۱	۰,۴۰	۱۰۰,۰۰
۶۵ +	۷۸,۷۸	۱۷,۱۲	۰,۴۶	۱,۹۲	۰,۲۱	۰,۹۶	۰,۲۳	۰,۳۱	۱۰۰,۰۰
نا مشخص	۸۴,۹۹	۱۴,۶۶	۰,۳۵	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
	۱۸,۹۱	۶۴,۹۲	۰,۳۴	۸,۹۶	۲,۰۴	۴,۰۰	۰,۴۹	۰,۳۵	۱۰۰,۰۰

ماتریس شماره ۲ : ماتریس سن - سطح تحصیلی جمعیت زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)

۱۰-۱۴	۲۴۳۰۴۴	۴۲۱۴۴۷۵	۶۸۴	۰	۰	۰	۰	۰	۴۴۵۸۲۰۳
۱۵-۱۹	۲۷۸۱۱۵	۲۹۵۶۹۰۰	۲۲۴۹	۲۱۵۰۶۳	۱۷۷۵۵	۶۲۶۸۳	۰	۲۹۰۷	۲۵۲۵۶۷۲
۲۰-۲۴	۲۴۷۵۶۵	۱۵۸۹۰۹۳	۳۷۷۵	۴۲۲۴۳۶	۷۱۰۶۹	۲۰۸۶۰۳	۵۲۲۲	۷۷۶۶	۲۶۵۵۵۲۹
۲۵-۲۹	۴۶۲۱۷۸	۱۳۶۲۹۵۸	۲۱۲۳	۳۱۲۹۳۰	۵۶۴۲۸	۱۲۹۸۵۰	۷۲۳۸	۸۶۰۵	۲۳۴۲۳۲۰
۳۰-۳۴	۵۴۰۲۹۳	۱۰۱۲۶۱۹	۱۵۵۷	۲۰۰۵۶۶	۲۸۲۷۳	۶۲۸۶۱	۵۷۰۰	۵۲۷۷	۱۹۶۷۲۴۶
۳۵-۳۹	۶۶۱۷۵۰	۷۶۷۸۲۰	۸۷۰	۲۴۳۰۵۵	۳۶۵۶۲	۲۷۵۷۱	۳۶۳۴	۲۹۰۸	۱۷۵۴۱۷۰
۴۰-۴۴	۶۶۷۲۹۱	۵۲۰۵۰۲	۳۷۲	۱۳۳۹۶۷	۲۸۲۵۶	۲۶۱۶۹	۲۹۵۸	۱۵۰۹	۱۲۸۱۰۲۴
۴۵-۴۹	۶۱۶۴۱۱	۳۰۹۴۹۲	۲۱۰	۶۵۰۱۲	۱۳۴۹۲	۱۵۲۴۲	۱۹۷۵	۱۰۴۸	۱۰۳۲۸۸۲
۵۰-۵۴	۵۲۵۴۲۵	۱۷۷۸۳۴	۱۶۶	۳۱۶۹۳	۶۳۱۸	۷۳۲۸	۱۰۵۰	۶۳۳	۷۶۰۴۵۷
۵۵-۵۹	۵۲۲۳۲۵	۱۰۴۹۳۰	۱۰۶	۱۵۵۷۸	۲۳۵۶	۳۲۹۲	۵۵۷	۲۴۳	۶۴۹۴۷۷
۶۰-۶۴	۵۵۲۸۰۱	۶۵۷۴۰	۹۷	۷۷۷۸	۸۴۵	۱۶۷۰	۲۹۵	۲۱۸	۶۲۹۴۴۴
۶۵+	۱۱۱۲۷۵۸	۸۴۸۶۲	۱۸۸	۱۰۸۲۶	۷۱۱	۱۸۵۲	۲۶۶	۲۷۰	۱۲۱۲۷۲۳
نا مشخص	۷۷۱۷	۱۲۵۶	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۹۰۷۹
جمع	۶۵۴۸۶۸۳	۱۳۱۶۸۵۷۱	۱۲۴۰۳	۱۷۵۹۹۰۴	۲۷۲۱۷۵	۵۵۷۱۲۱	۲۸۸۹۵	۲۱۵۸۴	۲۲۳۷۹۳۳۶
۱۰-۱۴	۳,۷۱	۲۳,۰۰	۵,۵۱	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۹,۹۲
۱۵-۱۹	۴,۲۵	۲۲,۴۵	۱۸,۱۳	۱۲,۲۲	۶,۵۲	۱۱,۲۵	۰,۰۰	۹,۲۰	۱۵,۸۰
۲۰-۲۴	۵,۳۱	۱۲,۰۷	۳۰,۴۴	۲۴,۰۰	۲۶,۱۱	۲۷,۴۴	۱۸,۰۷	۲۴,۵۹	۱۱,۸۷
۲۵-۲۹	۷,۰۶	۱۰,۳۵	۱۷,۱۲	۱۷,۸۴	۲۰,۷۴	۲۳,۳۱	۲۵,۰۵	۲۷,۲۴	۱۰,۴۷
۳۰-۳۴	۸,۲۵	۷,۶۹	۱۲,۵۵	۱۷,۰۸	۱۴,۱۰	۱۱,۲۸	۱۹,۷۳	۱۷,۰۲	۸,۷۹
۳۵-۳۹	۱۰,۱۱	۵,۸۳	۷,۰۱	۱۳,۸۱	۱۳,۴۲	۶,۷۴	۱۲,۵۸	۹,۲۱	۷,۸۴
۴۰-۴۴	۱۰,۱۹	۳,۹۵	۲,۰۰	۷,۶۱	۱۰,۳۸	۴,۷۰	۱۰,۲۴	۴,۷۸	۶,۱۷
۴۵-۴۹	۹,۴۱	۲,۳۵	۱,۶۹	۳,۶۹	۴,۹۶	۲,۷۴	۶,۸۴	۳,۲۲	۴,۵۷
۵۰-۵۴	۸,۱۸	۱,۳۵	۱,۳۴	۱,۸۰	۲,۳۲	۱,۳۲	۲,۶۳	۲,۰۰	۳,۴۰
۵۵-۵۹	۷,۹۸	۰,۸۰	۰,۸۵	۰,۸۹	۰,۸۷	۰,۵۹	۱,۹۳	۱,۰۹	۲,۹۰
۶۰-۶۴	۸,۴۴	۰,۵۰	۰,۷۸	۰,۴۴	۰,۳۱	۰,۳۰	۱,۰۲	۰,۶۹	۲,۸۱
۶۵+	۱۷,۰۱	۰,۶۴	۱,۵۲	۰,۶۲	۰,۲۶	۰,۳۳	۰,۹۲	۰,۸۵	۵,۴۲
نا مشخص	۰,۱۲	۰,۰۱	۰,۰۵	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۴
جمع	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
۱۰-۱۴	۵,۴۵	۹۴,۵۲	۰,۰۲	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
۱۵-۱۹	۷,۸۷	۸۳,۶۳	۰,۰۶	۶,۰۸	۰,۵۰	۱,۷۷	۰,۰۰	۰,۰۸	۱۰۰,۰۰
۲۰-۲۴	۱۳,۰۹	۵۹,۸۴	۰,۱۴	۱۵,۹۱	۲,۶۸	۷,۸۶	۰,۲۰	۰,۲۹	۱۰۰,۰۰
۲۵-۲۹	۱۹,۷۲	۵۸,۱۶	۰,۰۹	۱۳,۴۰	۲,۴۱	۵,۵۴	۰,۳۱	۰,۲۷	۱۰۰,۰۰
۳۰-۳۴	۲۷,۴۶	۵۱,۴۷	۰,۰۸	۱۵,۲۸	۱,۹۵	۳,۲۰	۰,۲۹	۰,۲۷	۱۰۰,۰۰
۳۵-۳۹	۳۷,۷۲	۴۳,۷۷	۰,۰۵	۱۳,۸۶	۲,۰۸	۲,۱۴	۰,۲۱	۰,۱۷	۱۰۰,۰۰
۴۰-۴۴	۴۸,۳۲	۳۷,۶۹	۰,۰۳	۹,۷۰	۲,۰۵	۱,۸۹	۰,۲۱	۰,۱۱	۱۰۰,۰۰
۴۵-۴۹	۶۰,۲۶	۳۰,۲۶	۰,۰۲	۶,۳۶	۱,۳۲	۱,۴۹	۰,۱۹	۰,۱۰	۱۰۰,۰۰
۵۰-۵۴	۷۰,۴۱	۲۳,۳۹	۰,۰۲	۴,۱۷	۰,۸۳	۰,۹۶	۰,۱۴	۰,۰۸	۱۰۰,۰۰
۵۵-۵۹	۸۰,۴۲	۱۶,۱۵	۰,۰۲	۲,۴۰	۰,۳۶	۰,۵۱	۰,۰۹	۰,۰۵	۱۰۰,۰۰
۶۰-۶۴	۸۷,۸۲	۱۰,۴۴	۰,۰۲	۱,۲۴	۰,۱۳	۰,۲۷	۰,۰۵	۰,۰۲	۱۰۰,۰۰
۶۵+	۹۱,۸۴	۷,۰۰	۰,۰۲	۰,۸۹	۰,۰۶	۰,۱۵	۰,۰۲	۰,۰۲	۱۰۰,۰۰
نا مشخص	۸۵,۰۰	۱۴,۹۴	۰,۰۷	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
جمع	۲۹,۲۶	۵۸,۸۴	۰,۰۶	۷,۸۶	۱,۲۲	۲,۴۹	۰,۱۳	۰,۱۴	۱۰۰,۰۰

مآخذ : منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۳: ماتریس سن - وضع فعالیت جمعیت مردان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)

گروه سنی	اظهار نشده	جمعیت غیر فعال					جمعیت فعال				جمع
		سایر	دارای درآمد بدون کار	خانه دار	محصل	جمع	بیکار قبلاً غیر شاغل	بیکار قبلاً شاغل	شاغل	جمع	
۱۰-۱۴	۵۷۶۱۴	۱۱۳۱۱۶	۹۸۸۵	۸۱۷۱	۴۱۹۶۷۶۳	۴۳۳۶۹۳۴	۶۵۰۳۹	۳۶۰۵	۱۷۰۳۸۱	۳۳۷۹۳۵	۴۶۳۳۴۷۳
۱۵-۱۹	۱۱۸۴۹۶	۲۳۶۳۷۶	۳۶۷۵۹	۱۶۸۴۱	۱۹۴۹۹۵۸	۲۳۱۹۸۳۴	۳۵۰۹۸۱	۲۰۱۳۵	۹۷۰۴۲۹	۱۲۴۱۵۴۵	۳۵۷۹۸۷۵
۲۰-۲۴	۸۴۰۱۶	۱۵۹۰۳۳	۲۳۸۶۶	۱۵۱۴۰	۳۹۱۸۶۵	۵۸۹۹۰۴	۳۳۷۸۹۰	۴۴۶۳۳	۱۶۱۰۰۱۱	۱۸۹۲۵۳۳	۳۵۶۶۴۵۳
۲۵-۲۹	۳۳۷۱۵	۷۶۰۶۹	۱۶۵۴۱	۱۱۶۹۱	۹۳۶۱۴	۱۹۷۹۱۵	۱۱۶۳۹۵	۵۰۴۸۰	۱۹۶۸۳۳۹	۲۱۳۵۲۰۴	۳۳۶۵۸۳۴
۳۰-۳۴	۱۰۳۵۸	۴۳۳۵۴	۱۴۸۳۷	۹۳۴۶	۲۳۱۸۶	۸۹۶۳۳	۴۲۸۱۰	۴۱۳۰۹	۱۸۲۸۶۳۰	۱۹۱۳۷۳۹	۳۰۱۳۷۲۰
۳۵-۳۹	۵۹۵۰	۳۳۹۱۳	۱۹۳۶۰	۸۹۶۹	۸۳۳۰	۷۰۳۷۲	۳۶۳۱۱	۳۷۸۶۳	۱۶۷۷۱۱۳	۱۷۴۱۳۸۷	۱۸۱۷۶۰۹
۴۰-۴۴	۳۷۰۷	۳۵۱۸۱	۳۱۷۴۴	۷۷۰۷	۲۳۴۷	۶۷۸۷۹	۱۶۵۴۸	۳۹۹۰۹	۱۳۱۳۰۱۹	۱۳۵۹۴۷۶	۱۴۳۱۰۶۳
۴۵-۴۹	۳۶۰۱	۱۸۸۳۰	۴۳۳۶۳	۶۴۶۸	۱۴۴۴	۷۰۰۹۵	۱۱۱۸۷	۲۱۶۵۵	۸۸۴۶۳۰	۹۱۷۴۶۳	۹۹۰۱۵۸
۵۰-۵۴	۲۱۹۰	۱۸۲۴۸	۸۱۰۱۲	۵۷۷۶	۱۳۴۵	۱۰۶۳۸۱	۸۶۰۸	۱۹۰۳۶	۶۳۳۴۰۶	۶۶۰۰۵۰	۷۶۸۶۳۱
۵۵-۵۹	۲۴۱۴	۲۳۶۵۹	۱۰۳۳۴۱	۵۸۵۹	۱۱۴۶	۱۳۳۹۰۵	۹۳۶۴	۲۰۶۶۱	۵۵۱۹۰۷	۵۸۱۹۳۳	۷۱۷۲۵۱
۶۰-۶۴	۳۹۷۳	۴۰۹۵۱	۱۴۹۱۶۵	۶۶۰۴	۱۸۰۸	۱۹۸۵۳۸	۱۱۳۹۵	۳۳۹۰۵	۵۱۷۷۰۱	۵۵۳۰۰۱	۷۵۳۵۰۲
۶۵+	۷۹۹۴	۱۸۷۱۶۹	۴۱۶۰۳۱	۱۷۵۳۵	۳۷۷۲	۶۳۳۵۰۷	۳۷۶۸۴	۴۸۴۸۲	۶۷۴۷۸۱	۷۵۰۹۴۷	۱۲۸۲۴۴۸
نا مشخص	۳۳۸۸	۱۰۴۸	۶۶۷	۱۱۳	۳۴۷۰	۴۳۹۸	۱۰۹	۹۳	۶۹۵۳	۷۱۵۵	۱۳۷۴۱
جمع	۳۳۳۳۱۶	۹۶۴۷۳۷	۹۳۵۳۷۱	۱۳۰۳۲۰	۶۶۷۷۸۴۷	۸۶۹۸۱۷۵	۸۲۴۳۳۱	۳۵۹۷۶۵	۱۳۸۰۶۱۷۰	۱۳۹۹۰۳۵۶	۳۳۰۳۱۷۴۷
۱۰-۱۴	۱۷,۳۹	۱۱,۶۳	۱,۰۶	۶,۸۰	۶۳,۸۵	۴۹,۷۵	۷,۸۹	۰,۷۳	۱,۳۳	۱,۷۰	۲۰,۰۸
۱۵-۱۹	۲۵,۵۵	۳۳,۴۵	۲,۸۶	۱۴,۰۱	۲۹,۳۰	۳۵,۵۲	۳۰,۴۵	۵,۶۰	۷,۵۸	۸,۸۷	۱۵,۵۵
۲۰-۲۴	۲۵,۳۱	۱۶,۴۸	۲,۵۵	۱۲,۵۹	۵,۸۷	۶,۷۸	۲۸,۸۶	۱۲,۴۱	۱۲,۵۷	۱۲,۵۳	۱۱,۱۵
۲۵-۲۹	۹,۸۲	۷,۸۸	۱,۷۷	۹,۷۳	۱,۴۰	۲,۳۸	۱۴,۱۲	۱۴,۰۳	۱۵,۳۷	۱۵,۳۶	۱۰,۳۸
۳۰-۳۴	۳,۱۱	۴,۲۸	۱,۵۹	۷,۷۷	۰,۳۵	۱,۰۳	۵,۱۹	۱۱,۴۸	۱۴,۲۸	۱۳,۶۷	۸,۷۴
۳۵-۳۹	۱,۷۹	۳,۵۲	۲,۰۶	۷,۴۶	۰,۱۲	۰,۸۱	۳,۱۹	۱۰,۵۲	۱۳,۱۰	۱۳,۴۵	۷,۹۰
۴۰-۴۴	۱,۱۱	۲,۶۱	۲,۳۹	۶,۴۱	۰,۰۵	۰,۷۸	۲,۰۱	۸,۲۱	۱۰,۳۵	۹,۷۳	۶,۳۳
۴۵-۴۹	۰,۷۸	۱,۹۵	۴,۶۴	۵,۳۸	۰,۰۲	۰,۸۱	۱,۳۶	۶,۰۲	۶,۹۱	۶,۵۶	۴,۳۰
۵۰-۵۴	۰,۶۶	۱,۸۹	۸,۶۶	۴,۸۰	۰,۰۲	۱,۳۳	۱,۰۴	۵,۳۹	۴,۹۴	۴,۷۳	۳,۳۴
۵۵-۵۹	۰,۷۳	۲,۴۵	۱۰,۹۳	۴,۸۷	۰,۰۲	۱,۵۳	۱,۱۴	۵,۷۴	۴,۳۱	۴,۱۶	۳,۱۲
۶۰-۶۴	۰,۸۹	۴,۲۴	۱۵,۹۵	۵,۴۹	۰,۰۳	۲,۳۸	۱,۳۸	۶,۳۷	۴,۰۴	۳,۹۵	۳,۳۷
۶۵+	۲,۴۰	۱۹,۴۰	۴۴,۴۸	۱۴,۵۹	۰,۰۴	۷,۱۷	۳,۳۶	۱۳,۴۸	۵,۳۷	۵,۳۷	۶,۰۰
نا مشخص	۰,۶۹	۰,۱۱	۰,۰۷	۰,۰۹	۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۰۱	۰,۰۳	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۶
جمع	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
۱۰-۱۴	۱,۳۵	۲,۴۳	۰,۳۱	۰,۱۸	۹۰,۷۹	۹۳,۶۱	۱,۴۱	۰,۰۶	۲,۶۸	۵,۱۵	۱۰۰,۰۰
۱۵-۱۹	۳,۳۱	۶,۳۳	۰,۷۵	۰,۴۷	۵۴,۴۷	۶۳,۰۱	۷,۰۱	۰,۵۶	۳۷,۱۱	۳۴,۶۸	۱۰۰,۰۰
۲۰-۲۴	۳,۳۷	۶,۳۰	۰,۹۳	۰,۵۹	۱۵,۳۷	۲۳,۹۹	۹,۲۷	۱,۷۴	۶۳,۷۳	۷۳,۷۴	۱۰۰,۰۰
۲۵-۲۹	۱,۳۸	۳,۳۳	۰,۷۰	۰,۴۹	۳,۹۶	۸,۳۷	۴,۹۳	۲,۱۳	۸۳,۲۰	۹۰,۳۵	۱۰۰,۰۰
۳۰-۳۴	۰,۵۱	۲,۱۰	۰,۷۴	۰,۴۶	۱,۱۵	۴,۴۵	۲,۱۳	۲,۰۵	۹۰,۸۵	۹۵,۰۲	۱۰۰,۰۰
۳۵-۳۹	۰,۳۳	۱,۸۷	۱,۰۶	۰,۴۹	۰,۴۵	۳,۸۷	۱,۴۵	۲,۰۸	۹۳,۳۷	۹۵,۸۰	۱۰۰,۰۰
۴۰-۴۴	۰,۳۶	۱,۷۶	۲,۳۳	۰,۵۴	۰,۳۳	۴,۷۴	۱,۱۶	۲,۰۹	۹۱,۷۵	۹۵,۰۰	۱۰۰,۰۰
۴۵-۴۹	۰,۳۶	۱,۹۰	۴,۳۸	۰,۶۵	۰,۱۵	۷,۰۸	۱,۱۳	۲,۱۹	۸۹,۳۴	۹۳,۶۶	۱۰۰,۰۰
۵۰-۵۴	۰,۳۸	۲,۳۷	۱۰,۵۴	۰,۷۵	۰,۱۷	۱۳,۸۴	۱,۱۳	۲,۴۸	۸۳,۳۸	۸۵,۸۷	۱۰۰,۰۰
۵۵-۵۹	۰,۳۴	۲,۳۰	۱۴,۳۵	۰,۸۲	۰,۱۶	۱۸,۵۳	۱,۳۱	۲,۸۸	۷۶,۹۵	۸۱,۱۳	۱۰۰,۰۰
۶۰-۶۴	۰,۳۹	۵,۴۳	۱۹,۸۰	۰,۸۸	۰,۳۴	۳۶,۳۵	۱,۵۱	۲,۰۴	۶۸,۷۱	۷۳,۳۶	۱۰۰,۰۰
۶۵+	۰,۵۸	۱۳,۵۴	۳۰,۰۹	۱,۳۷	۰,۳۰	۴۵,۱۰	۲,۰۰	۳,۵۱	۴۸,۸۱	۵۴,۳۳	۱۰۰,۰۰
نا مشخص	۱,۶۵	۷,۶۳	۴,۸۵	۰,۸۲	۱۷,۹۸	۳۱,۳۸	۰,۷۹	۰,۶۸	۵۰,۶۰	۵۲,۰۷	۱۰۰,۰۰
جمع	۱,۴۵	۴,۱۹	۴,۰۶	۰,۵۲	۳۹,۰۱	۳۷,۷۸	۲,۵۸	۱,۵۶	۵۵,۶۳	۶۰,۷۷	۱۰۰,۰۰

مأخذ: منبع شماره ۳

ماتریس شماره ۴ : ماتریس سن - وضع فعالیت جمعیت زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)

گروه سنی	اظهار نشده	جمعیت غیر فعال					جمعیت فعال				جمع
		سایر	دارای درآمد بدون کار	خانه دار	محصل	جمع	بیکار قبلاً غیر شاغل	بیکار قبلاً شاغل	شاغل	جمع	
۱۰-۱۴	۵۳۷۳۵	۱۴۳۰۱۰	۷۳۱۰	۴۱۶۳۳۶	۳۷۰۷۷۰۶	۴۲۷۴۳۶۳	۳۴۸۷۱	۹۵۹	۹۴۳۷۶	۱۳۰۱۰۶	۴۴۵۸۲۰۳
۱۵-۱۹	۷۳۶۴۷	۲۰۲۹۶۲	۱۳۶۴۲	۱۲۲۹۷۹۶	۱۷۰۰۰۳۱	۳۱۵۶۴۲۱	۹۱۷۰۵	۳۷۴۸	۲۱۱۱۵۱	۳۰۵۶۰۴	۲۵۳۵۶۷۲
۲۰-۲۴	۴۲۵۱۰	۱۱۰۷۳۸	۱۰۱۸۲	۱۷۹۰۳۱۰	۳۵۰۴۷۲	۲۲۶۱۷۰۲	۷۷۱۳۸	۳۴۳۸	۲۷۰۶۹۱	۳۵۱۲۶۷	۲۶۵۵۵۲۹
۲۵-۲۹	۱۶۵۸۹	۳۹۰۶۳	۶۹۳۹	۱۸۵۲۹۳۱	۹۶۳۳۳	۱۹۹۵۱۶۵	۳۷۸۴۸	۳۵۲۳	۳۰۰۱۹۶	۳۳۱۵۶۶	۲۳۴۲۳۳۰
۳۰-۳۴	۹۳۵۴	۱۶۶۳۶	۸۱۹۰	۱۶۳۵۰۱۶	۴۳۸۳۹	۱۷۰۳۶۶۱	۹۳۴۹	۳۵۱۰	۳۴۳۶۷۲	۳۵۴۴۳۱	۱۹۶۷۳۴۶
۳۵-۳۹	۶۱۸۲	۹۷۰۹	۱۱۸۷۰	۱۴۷۱۸۶۴	۳۴۳۸۷	۱۵۱۷۸۳۰	۳۷۳۱	۱۸۷۱	۲۳۴۵۵۶	۲۳۰۱۵۸	۱۷۵۴۱۷۰
۴۰-۴۴	۳۸۷۷	۶۷۷۴	۱۶۱۱۹	۱۱۶۳۳۳۰	۱۳۵۲۱	۱۱۹۸۷۴۴	۱۷۰۹	۱۴۵۷	۱۷۵۲۳۷	۱۷۸۴۰۳	۱۳۸۱۰۲۴
۴۵-۴۹	۳۵۸۵	۶۷۵۸	۲۰۰۷۵	۸۸۴۱۴۶	۶۹۴۸	۹۱۷۹۳۷	۹۰۱	۱۰۵۱	۱۰۰۴۱۸	۱۰۳۳۷۰	۱۰۳۳۸۸۲
۵۰-۵۴	۱۷۴۷	۹۳۴۶	۳۴۹۱۵	۶۶۵۵۲۸	۴۱۳۹	۷۰۳۹۳۸	۶۵۷	۸۹۹	۵۳۳۳۶	۵۴۷۸۲	۷۶۰۴۵۷
۵۵-۵۹	۱۴۷۶	۱۳۷۷۹	۲۸۹۰۰	۵۶۶۹۶۳	۳۵۰۷	۶۱۳۱۴۸	۵۸۳	۶۵۲	۳۴۶۱۸	۳۵۸۵۳	۶۴۹۴۷۷
۶۰-۶۴	۱۵۵۹	۲۷۹۷۱	۴۶۳۷۸	۵۲۳۲۰۶	۳۱۸۵	۵۹۹۶۴۰	۶۱۷	۵۳۰	۲۷۰۹۸	۲۸۲۴۵	۶۳۹۴۴۴
۶۵+	۴۱۹۳	۱۴۵۷۱۱	۱۶۷۸۳۷	۸۵۸۸۵۱	۳۸۶۵	۱۱۷۵۳۶۴	۱۸۶۸	۱۰۱۷	۳۰۳۹۱	۳۳۳۷۶	۱۲۱۲۷۳۳
نا مشخص	۱۱۸۱	۵۲۵	۱۶۴	۴۸۳۳	۱۴۸۱	۶۹۹۳	۳۵	۹	۸۷۳	۹۰۶	۹۰۷۹
جمع	۳۱۸۵۸۵	۷۳۳۹۷۲	۳۶۳۴۳۱	۱۳۰۷۳۰۹۸	۵۹۵۵۲۹۳	۳۰۱۳۳۷۸۴	۳۵۰۹۰۲	۳۰۶۶۳	۱۷۶۵۴۰۲	۳۰۳۶۹۶۷	۲۳۳۷۹۳۳۶
۱۰-۱۴	۲۴,۵۸	۱۹,۵۱	۲,۰۲	۳,۱۸	۶۳,۳۶	۳۱,۲۴	۱۳,۹۰	۴,۶۴	۵,۳۴	۶,۳۹	۱۹,۹۲
۱۵-۱۹	۳۳,۶۹	۲۷,۶۹	۲,۷۶	۹,۴۸	۲۸,۵۵	۱۵,۶۹	۳,۶۵	۱۳,۳۰	۱۱,۹۶	۱۵,۰۰	۱۵,۸۰
۲۰-۲۴	۱۹,۴۷	۱۵,۱۱	۲,۸۱	۱۳,۶۹	۵,۸۹	۱۱,۳۴	۳,۷۴	۱,۶۶	۱۵,۳۳	۱۷,۲۴	۱۱,۸۷
۲۵-۲۹	۷,۵۹	۵,۳۳	۱,۹۱	۱۴,۱۷	۱,۶۳	۹,۹۱	۱۱,۱۰	۱۷,۰۴	۱۷,۰۰	۱,۶۳	۱۰,۴۷
۳۰-۳۴	۴,۳۳	۲,۳۷	۲,۳۶	۱۳,۵۱	۰,۷۴	۸,۴۷	۳,۶۹	۱۳,۱۵	۱۳,۷۵	۱۳,۴۹	۸,۷۹
۳۵-۳۹	۲,۸۳	۱,۳۳	۳,۳۸	۱۱,۳۶	۰,۴۱	۷,۵۴	۱,۴۹	۹,۰۵	۱۳,۷۲	۱۱,۳۰	۷,۸۴
۴۰-۴۴	۱,۷۷	۰,۹۲	۴,۴۵	۸,۹۰	۰,۲۱	۵,۹۶	۰,۶۸	۷,۰۵	۹,۹۳	۸,۷۶	۶,۱۷
۴۵-۴۹	۱,۱۸	۰,۹۳	۵,۵۴	۶,۷۶	۰,۱۲	۴,۵۶	۰,۳۶	۵,۰۹	۵,۶۹	۵,۰۳	۴,۵۷
۵۰-۵۴	۰,۸۰	۱,۳۸	۶,۸۷	۵,۰۹	۰,۰۷	۳,۵۰	۰,۳۶	۴,۳۵	۳,۰۱	۳,۶۹	۳,۴۰
۵۵-۵۹	۰,۶۸	۱,۸۸	۷,۹۷	۴,۳۴	۰,۰۴	۳,۰۴	۰,۲۳	۳,۱۶	۱,۹۶	۱,۷۶	۲,۹۰
۶۰-۶۴	۰,۷۱	۲,۸۲	۱۳,۷۷	۴,۰۰	۰,۰۴	۲,۹۸	۰,۳۵	۲,۵۶	۱,۵۳	۱,۳۹	۲,۸۱
۶۵+	۱,۹۳	۱۹,۸۸	۴۶,۳۱	۶,۵۷	۰,۰۵	۵,۸۴	۰,۷۴	۴,۹۳	۱,۷۲	۱,۶۳	۵,۴۳
نا مشخص	۰,۵۴	۰,۰۷	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۱	۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۴
جمع	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
۱۰-۱۴	۱,۳۱	۲,۳۱	۰,۱۶	۹,۳۴	۸۳,۱۷	۹۵,۸۸	۰,۷۸	۰,۰۲	۲,۱۱	۲,۹۲	۱۰۰,۰۰
۱۵-۱۹	۲,۰۸	۵,۷۴	۰,۳۹	۳۵,۰۷	۴۸,۰۸	۸۹,۳۷	۲,۵۹	۰,۰۸	۵,۹۷	۸,۶۴	۱۰۰,۰۰
۲۰-۲۴	۱,۶۰	۴,۱۷	۰,۳۸	۶۷,۴۳	۱۳,۳۰	۸۵,۱۷	۲,۹۰	۰,۱۳	۱۰,۱۹	۱۳,۳۳	۱۰۰,۰۰
۲۵-۲۹	۰,۷۱	۱,۶۷	۰,۳۰	۷۹,۰۷	۴,۱۱	۸۵,۱۴	۱,۱۹	۰,۱۵	۱۳,۸۱	۱۴,۱۵	۱۰۰,۰۰
۳۰-۳۴	۰,۴۷	۰,۸۵	۰,۴۲	۸۳,۱۱	۲,۳۳	۸۶,۶۰	۰,۴۷	۰,۱۳	۱۳,۳۳	۱۳,۹۳	۱۰۰,۰۰
۳۵-۳۹	۰,۳۵	۰,۵۵	۰,۶۸	۸۳,۹۱	۱,۳۹	۸۶,۵۳	۰,۳۱	۰,۱۱	۱۳,۸۰	۱۳,۱۲	۱۰۰,۰۰
۴۰-۴۴	۰,۳۸	۰,۴۹	۱,۱۷	۸۴,۳۴	۰,۹۱	۸۶,۸۰	۰,۱۳	۰,۱۱	۱۳,۶۹	۱۳,۹۳	۱۰۰,۰۰
۴۵-۴۹	۰,۳۵	۰,۶۶	۱,۹۶	۸۶,۴۴	۰,۶۸	۸۹,۷۴	۰,۰۹	۰,۱۰	۹,۸۳	۱۰,۰۱	۱۰۰,۰۰
۵۰-۵۴	۰,۳۳	۱,۳۳	۲,۳۸	۸۷,۵۲	۰,۵۴	۹۳,۵۷	۰,۰۹	۰,۱۲	۷,۰۰	۷,۳۰	۱۰۰,۰۰
۵۵-۵۹	۰,۳۳	۲,۱۲	۴,۴۵	۸۷,۳۰	۰,۳۹	۹۴,۳۵	۰,۰۹	۰,۱۰	۵,۳۳	۵,۵۲	۱۰۰,۰۰
۶۰-۶۴	۰,۳۵	۴,۴۴	۷,۳۵	۸۳,۱۲	۰,۳۵	۹۵,۳۷	۰,۱۰	۰,۰۸	۴,۳۱	۴,۴۹	۱۰۰,۰۰
۶۵+	۰,۳۵	۱۳,۰۲	۱۳,۸۴	۷۰,۸۲	۰,۳۴	۹۶,۹۱	۰,۱۵	۰,۰۸	۲,۵۱	۲,۷۴	۱۰۰,۰۰
نا مشخص	۱۳,۰۱	۵,۷۸	۱,۸۱	۵۳,۱۱	۱۶,۳۱	۷۷,۰۱	۰,۲۸	۰,۱۰	۹,۶۰	۹,۹۸	۱۰۰,۰۰
جمع	۰,۹۸	۲,۳۸	۱,۶۳	۵۸,۴۳	۳۶,۶۱	۸۹,۹۳	۱,۱۲	۰,۰۹	۷,۸۹	۹,۱۰	۱۰۰,۰۰

مأخذ : منبع شماره ۳

ماتریس شماره ۵ : ماتریس سطح تحصیلی - وضع فعالیت جمعیت مردان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)

A	۵۴۶۹۴	۳۹۶۰۵۹	۴۳۱۰۶۵	۵۶۹۴۳	۲۳۵۴۱	۹۱۶۶۰۸	۱۳۰۴۳۶	۱۱۶۰۰۲	۳۱۳۴۷۶۷	۲۳۸۱۱۹۶	۴۳۵۲۴۹۸
	۲۰۰۷۹۶	۴۳۸۴۵۱	۳۳۴۶۹۹	۵۳۳۳۴	۶۱۷۹۵۳۳	۷۰۰۵۰۰۶	۵۰۴۳۰۶	۱۹۷۵۶۴	۷۰۳۸۷۸۴	۷۷۴۰۶۵۴	۱۴۹۴۶۴۵۶
U	۱۱۰۳	۱۸۵۶	۱۵۳۳	۲۵	۴۳۱۱۱	۴۶۵۱۴	۶۳۷	۴۴۳	۳۸۶۸۰	۳۹۷۴۹	۷۷۳۶۶
	۶۰۸۸۰	۱۰۸۶۷۰	۹۶۵۹۸	۹۸۸۳	۰	۲۱۵۱۵۱	۱۶۰۳۹۷	۳۵۳۳۴	۱۵۹۰۰۹۱	۱۷۸۵۸۳۳	۲۰۶۱۸۵۳
x	۳۵۱۹	۵۳۷۶	۱۹۸۱۳	۳۳۳	۶۳۴۵۶	۸۸۹۳۷	۸۶۳۷	۳۴۸۶	۳۶۵۴۳۵	۳۷۷۵۵۸	۴۷۰۰۰۴
	۱۰۴۸۵	۱۱۹۲۶	۴۰۷۷۵	۶۴۳	۳۱۲۶۱۲	۳۶۵۹۵۶	۱۷۹۲۰	۵۶۴۳	۵۲۰۳۳۳	۵۴۳۷۹۵	۹۲۰۳۳۶
x	۹۰۸	۱۳۳۳	۷۳۸۷	۴۷	۱۹۸۷۸	۲۸۵۴۵	۱۱۳۹	۸۰۳	۸۰۳۱۷	۸۳۳۵۹	۱۱۱۷۱۲
A	۹۳۱	۱۱۶۶	۳۵۶۳	۳۳	۲۶۷۱۷	۳۱۴۶۸	۸۷۹	۴۹۱	۴۷۸۵۳	۴۹۳۲۳	۸۱۶۳۲
	۳۳۳۳۱۶	۹۶۴۷۳۷	۹۳۵۳۷۱	۱۲۰۲۲۰	۶۶۷۷۸۴۷	۸۶۹۸۱۷۵	۸۲۴۳۳۱	۳۵۹۷۶۵	۱۲۸۰۶۱۷۰	۱۳۹۹۰۲۵۶	۳۳۰۲۱۷۴۷
A	۱۶,۴۱	۴۱,۰۵	۴۶,۰۸	۴۷,۳۷	۰,۴۹	۱۰,۵۴	۱۵,۸۲	۳۳,۳۴	۲۴,۴۸	۲۴,۱۷	۱۸,۹۱
	۶۰,۲۴	۴۵,۴۵	۳۵,۷۸	۴۳,۵۲	۹۲,۵۴	۸۰,۵۳	۶۱,۱۸	۵۴,۹۱	۵۴,۹۶	۵۵,۳۳	۶۴,۹۲
U	۰,۳۳	۰,۱۹	۰,۱۶	۰,۰۲	۰,۶۵	۰,۵۳	۰,۰۸	۰,۱۲	۰,۲۳	۰,۲۱	۰,۳۴
	۱۸,۲۶	۱۱,۲۶	۱۰,۳۳	۸,۲۲	۰,۰۰	۲,۴۷	۱۹,۴۶	۹,۸۲	۱۲,۴۳	۱۲,۷۶	۸,۹۶
x	۱,۰۶	۰,۵۵	۲,۱۲	۰,۳۸	۰,۹۵	۱,۰۲	۱,۰۵	۰,۹۷	۲,۸۵	۲,۷۰	۲,۰۴
	۳,۱۵	۱,۳۴	۴,۳۶	۰,۵۳	۴,۶۸	۴,۲۱	۲,۱۷	۱,۵۷	۴,۰۶	۳,۸۹	۴,۰۰
x	۰,۲۷	۰,۱۴	۰,۷۸	۰,۰۴	۰,۲۰	۰,۳۳	۰,۱۴	۰,۲۲	۰,۶۳	۰,۵۹	۰,۴۹
A	۰,۳۸	۰,۱۲	۰,۳۸	۰,۰۲	۰,۴۰	۰,۳۶	۰,۱۱	۰,۱۴	۰,۳۷	۰,۳۵	۰,۳۵
	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
A	۱,۳۶	۹,۱۰	۹,۹۰	۱,۳۱	۰,۷۵	۲۱,۰۶	۲,۰۰	۲,۶۷	۷۲,۰۲	۷۷,۶۸	۱۰۰,۰۰
	۱,۳۴	۲,۹۳	۲,۳۴	۰,۲۵	۴۱,۳۴	۴۶,۸۷	۲,۳۷	۱,۳۳	۴۷,۰۹	۵۱,۷۹	۱۰۰,۰۰
U	۱,۴۳	۲,۴۰	۱,۹۷	۰,۰۳	۵۵,۷۲	۶۰,۱۲	۰,۸۱	۰,۵۷	۳۷,۰۷	۳۸,۴۵	۱۰۰,۰۰
	۲,۹۵	۵,۳۷	۴,۶۹	۰,۴۸	۰,۰۰	۱۰,۴۳	۷,۷۸	۱,۷۱	۷۷,۱۲	۸۶,۶۱	۱۰۰,۰۰
x	۰,۷۵	۱,۱۲	۴,۳۳	۰,۰۷	۱۳,۵۰	۱۸,۹۲	۱,۸۴	۰,۷۴	۷۷,۷۵	۸۰,۳۳	۱۰۰,۰۰
	۱,۱۴	۱,۳۰	۴,۴۳	۰,۰۷	۳۳,۹۷	۳۹,۷۷	۱,۹۵	۰,۶۱	۵۶,۵۳	۵۹,۰۹	۱۰۰,۰۰
x	۰,۸۱	۱,۱۹	۶,۵۲	۰,۰۴	۱۷,۷۹	۲۵,۵۵	۱,۰۲	۰,۷۲	۷۱,۹۰	۷۲,۶۳	۱۰۰,۰۰
A	۱,۱۴	۱,۴۳	۴,۳۶	۰,۰۳	۳۲,۷۳	۳۸,۵۵	۱,۰۸	۰,۶۰	۵۸,۶۳	۶۰,۳۱	۱۰۰,۰۰
	۱,۴۵	۴,۱۹	۴,۰۶	۰,۵۲	۲۹,۰۱	۳۷,۷۸	۲,۵۸	۱,۵۶	۵۵,۶۳	۶۰,۷۷	۱۰۰,۰۰

مأخذ : منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۶: ماتریس سطح تحصیلی - وضع فعالیت جمعیت زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)

Á	۴۱۳۳۰	۳۳۹۵۰۰	۳۶۴۱۳۰	۵۴۷۱۲۱۵	۳۹۴۷۸	۶۱۰۴۳۳۳	۳۰۳۵۳	۴۰۶۰	۳۶۸۶۱۷	۴۰۳۰۳۰	۶۵۴۸۶۸۳	
	۱۲۴۵۵۳۵	۳۰۷۴۸۶	۵۸۷۱۱۱	۶۳۹۶۷۷۳	۵۵۷۰۷۴۳	۱۳۳۳۳۷۱۲	۱۳۷۵۹۴	۸۵۳۴	۶۷۴۳۰۶	۸۱۰۳۳۴	۱۳۱۶۸۵۷۱	
Ú	۳۵۳	۱۷۹	۴۴	۱۷۳۵	۹۱۸۹	۱۱۱۳۷	۴۱	۳۰	۹۵۲	۱۰۱۳	۱۳۴۰۳	
	۴۱۷۰۱	۷۹۰۸۴	۳۶۱۴۴	۱۱۹۸۳۰۳	۰	۱۳۰۳۵۳۰	۷۷۱۵۵	۴۶۶۰	۳۳۳۸۵۸	۴۱۴۶۷۳	۱۷۵۹۹۰۴	
×	۱۹۷۹	۱۴۷۵	۵۴۳۱	۳۱۵۳۱	۴۸۳۶۱	۸۶۷۸۸	۳۰۹۱	۱۱۳۶	۱۷۹۱۸۱	۱۸۳۴۰۸	۳۷۳۱۷۵	
	۷۹۶۴	۴۶۷۰	۶۸۴۹	۶۸۴۸۳	۳۷۳۴۹۷	۳۵۳۴۹۸	۱۳۰۳۸	۱۹۳۳	۱۸۳۶۸۹	۱۹۶۶۵۹	۵۵۷۱۲۱	
×	۳۸۴	۳۶۳	۷۹۸	۳۶۱۱	۹۳۰۳	۱۳۸۷۵	۳۹۷	۱۸۵	۱۴۱۵۴	۱۴۶۳۶	۲۸۸۹۵	
Á	۴۳۹	۳۱۵	۳۱۴	۱۴۶۹	۱۵۸۲۳	۱۷۹۳۱	۳۳۳	۱۴۶	۱۳۷۴۵	۱۳۳۳۴	۳۱۵۸۴	
	۳۱۸۵۸۵	۷۳۳۹۷۳	۳۶۲۴۲۱	۱۳۰۷۳۰۹۸	۵۹۵۵۲۹۳	۳۰۱۳۳۷۸۴	۳۵۰۹۰۳	۳۰۶۶۳	۱۷۶۵۴۰۲	۳۰۳۶۹۶۷	۳۳۳۷۹۳۳۶	
Á	۱۸,۹۱	۴۶,۳۲	۷۲,۸۸	۴۱,۸۵	۰,۴۹	۳۰,۳۳	۱۲,۱۰	۱۹,۶۵	۳۰,۸۸	۱۹,۷۹	۳۹,۳۶	
	۵۶,۹۷	۴۱,۹۵	۱۶,۳۰	۴۸,۱۷	۹۳,۵۴	۶۰,۷۹	۵۰,۸۵	۴۱,۳۵	۳۸,۱۹	۳۹,۷۸	۵۸,۸۴	
Ú	۰,۱۳	۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۱۵	۰,۰۶	۰,۰۲	۰,۱۰	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۶	
	۱۹,۰۸	۱۰,۷۹	۷,۲۱	۹,۱۷	۰,۰۰	۶,۴۸	۳۰,۷۵	۳۳,۵۵	۱۸,۸۵	۳۰,۳۶	۷,۸۶	
×	۰,۹۱	۰,۲۰	۱,۵۰	۰,۳۴	۰,۸۱	۰,۴۳	۱,۳۳	۵,۵۰	۱۰,۱۵	۹,۰۰	۱,۳۲	
	۳,۶۴	۰,۶۴	۱,۸۹	۰,۵۲	۴,۵۸	۱,۷۵	۴,۸۰	۹,۳۵	۱۰,۳۵	۹,۶۵	۲,۴۹	
×	۰,۱۸	۰,۰۴	۰,۲۳	۰,۰۳	۰,۱۵	۰,۰۷	۰,۱۲	۰,۹۰	۰,۸۰	۰,۷۲	۰,۱۳	
Á	۰,۲۰	۰,۰۴	۰,۰۹	۰,۰۱	۰,۳۷	۰,۰۹	۰,۱۳	۰,۷۱	۰,۷۲	۰,۶۵	۰,۱۴	
	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	
Á	۰,۶۳	۵,۱۸	۴,۰۳	۸۳,۵۵	۰,۴۵	۹۳,۲۱	۰,۴۶	۰,۰۶	۵,۶۳	۶,۱۵	۱۰۰,۰۰	
	۰,۹۵	۳,۳۳	۰,۴۵	۴۷,۸۳	۴۲,۳۰	۹۳,۹۰	۰,۹۷	۰,۰۶	۵,۱۲	۶,۱۵	۱۰۰,۰۰	
Ú	۲,۰۴	۱,۴۴	۰,۳۵	۱۳,۹۱	۷۴,۰۹	۸۹,۷۹	۰,۳۳	۰,۱۶	۷,۶۸	۸,۱۷	۱۰۰,۰۰	
	۲,۳۷	۴,۴۹	۱,۴۹	۶۸,۰۹	۰,۰۰	۷۴,۰۷	۴,۳۸	۰,۲۶	۱۸,۹۱	۳۳,۵۶	۱۰۰,۰۰	
×	۰,۷۲	۰,۵۴	۲,۰۰	۱۱,۵۸	۱۷,۷۷	۳۱,۸۹	۱,۱۴	۰,۴۲	۶۵,۸۳	۶۷,۳۹	۱۰۰,۰۰	
	۱,۴۳	۰,۸۴	۱,۲۳	۱۳,۳۹	۴۸,۹۱	۶۳,۳۷	۲,۱۶	۰,۳۵	۳۳,۷۹	۳۵,۳۰	۱۰۰,۰۰	
×	۱,۳۳	۰,۹۱	۲,۷۶	۱۲,۵۰	۳۱,۸۵	۴۸,۰۲	۱,۰۳	۰,۶۴	۴۸,۹۸	۵۰,۶۵	۱۰۰,۰۰	
Á	۱,۳۹	۱,۰۰	۰,۹۹	۴,۶۵	۵۰,۱۰	۵۶,۷۴	۱,۰۵	۰,۴۶	۴۰,۳۵	۴۱,۸۷	۱۰۰,۰۰	
	۰,۹۸	۳,۳۸	۱,۶۳	۵۸,۴۳	۲۶,۶۱	۸۹,۹۲	۱,۱۲	۰,۰۹	۷,۸۹	۹,۱۰	۱۰۰,۰۰	

مأخذ: منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۸ : ماتریس رشته تحصیلی - سطوح تحصیلی جمعیت زنان با سواد (۱۳۷۵)

رشته	ظهارنشده	زیردیپلم	علوم دینی	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع	
P	P	۵۹۲	۲۷۸۶	۰	۲۳۱۸۹	۵۹۱۹	۲۱۸۴۵	۱۲۸۳	۶۶	۶۷۲۸۰
	U A P	۱۱۹۰	۷۸۶۰	۰	۲۹۷۵۳	۲۷۴۵۳	۴۳۴۸۳	۳۶۳۱	۱۲۳۸۲	۱۳۵۷۴۳
P A	P	۴۴۶	۴۶۱۲	۰	۵۵۳۹۶	۱۲۲۳	۴۲۱	۲۱	۳	۶۲۱۲۲
	U P	۹۶۴	۲۴۳۴	۱۲	۴۱۰۶۹	۶۹۳۷۴	۱۷۹۵۸	۶۷۶	۵۴	۱۳۳۵۴۱
	P	۹۴	۵۰۱	۰	۵۳۰	۳۶۸۲	۹۳۵	۷۵	۱۲	۹۶۴۹
	U x P	۴۷	۱۶	۰	۱۶۶	۳۴۳	۳۸۴۷	۲۸۴	۵۶	۴۷۵۹
A A	P	۲	۷	۰	۲۴	۱۶	۲۱	۸	۰	۷۸
P A	P	۲	۱۲	۰	۷۸	۱۴۳	۵۱	۵	۰	۲۹۱
P	AU P	۱۷۸۲	۶۰۳۴۷	۰	۲۸۲۳۹۶	۱۱۰۶۱	۲۹۹۴۷	۲۴۱۴	۳۱۲	۲۸۸۱۶۰
	AU P	۳۳۹۱	۱۱۸۷۱۳	۰	۴۳۰۴۸۴	۳۴۵۲۴	۶۲۹۶۴	۲۶۹۵	۲۸۷	۶۵۲۰۵۸
	U P	۷۳۴	۷۱۹۵	۰	۶۷۷۶۴	۱۲۶۰۹	۱۰۵۰۰	۵۱۲	۴۹	۹۹۴۱۲
	U P	۴۶۴۳	۱۰۵۵۶۱	۰	۷۰۶۹۸۳	۱۹۴۵۸	۲۸۱۰۴	۱۵۲۵	۳۶۶	۸۶۶۶۰۴
	P	۲۵۵۶۳	۷۳۷۹۴۹۴	۰	۹۱۴۸	۰	۰	۰	۰	۷۳۱۴۲۰۴
	N A P A P	۳۴	۲	۰	۶۲	۱۰۸۱	۱۲۸۹	۲۳۶	۱۳	۲۷۱۸
P	P A - P P	۹۶	۱۲۹	۰	۱۰۴۹	۸۹۳	۴۳۴۳	۴۶۸	۱۹۷	۷۰۷۵
	A A P	۲۳۵	۱۰۷	۳۳۹۵	۴۱۳	۸۰۴۷	۱۳۶۴۴	۴۹۰	۱۹	۲۴۲۴۰
P	P P P	۳۶	۲۰	۰	۵۶۷	۵۴۲	۷۵۸	۵۶۳	۵۶	۲۵۵۲
	P	۲۷۴	۸۷۰	۰	۸۵۷۱	۴۸۴۳	۶۷۹۵	۸۹۱	۹۵	۲۳۳۳۹
A	P	۱۴۷۹۶۳	۸۲۳۳	۳۱۳	۷۱۱۷۴	۵۰۰۱	۳۷۷۷	۲۲۲	۴۴۳	۲۳۶۱۱۶
	P P	۹۲	۵۵۶	۰	۵۴۴۱	۲۰۹۹	۲۲۹۲	۱۹۹	۳۶	۱۰۷۰۵
	P	۶۸	۱۹	۰	۳۲۷	۲۹۱۹	۲۴۷۷	۱۹۷	۱۷	۶۰۲۴
		۱۸۸۲۳۷	۷۶۰۰۳۷۵	۳۷۲۰	۱۷۵۹۹۰۴	۲۱۰۲۳۰	۲۵۲۴۰۱	۱۶۴۸۵	۱۴۴۵۵	۱۰۰۴۵۸۰۷
P	P	۰,۳۱	۰,۰۵	۰,۰۰	۱,۹۱	۲,۸۲	۸,۶۳	۸,۳۹	۰,۴۶	۰,۶۷
	U A P	۰,۶۳	۰,۱۰	۰,۰۰	۲,۶۶	۱۲,۰۶	۱۷,۱۶	۲۱,۹۷	۸۵,۷۷	۱,۳۵
P A	P	۰,۲۴	۰,۰۶	۰,۰۰	۳,۱۵	۰,۵۸	۰,۱۷	۰,۱۳	۰,۰۲	۰,۶۲
	U P	۰,۵۱	۰,۰۳	۰,۰۰	۲,۳۳	۳۳,۰۰	۷,۰۹	۴,۱۰	۰,۳۷	۱,۳۲
	P	۰,۰۵	۰,۰۱	۰,۰۰	۰,۳۰	۱,۲۸	۰,۳۷	۰,۴۵	۰,۰۸	۰,۱۰
	U x P	۰,۰۲	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۱	۰,۱۶	۱,۵۳	۱,۷۲	۰,۳۹	۰,۰۵
A A	P	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۵	۰,۰۰	۰,۰۰
P A	P	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۷	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۰	۰,۰۰
P	AU P	۰,۹۵	۰,۷۹	۰,۰۰	۱۶,۰۵	۵,۲۶	۱۱,۸۲	۱۴,۶۴	۲,۱۷	۲,۸۶
	AU P	۱,۸۰	۱,۵۶	۰,۰۰	۲۴,۴۶	۱۶,۴۳	۲۴,۸۵	۱۶,۳۵	۱,۹۹	۶,۵۰
	U P	۰,۳۹	۰,۰۹	۰,۰۰	۲,۸۵	۶,۰۰	۴,۱۶	۲,۱۱	۰,۳۴	۰,۹۹
	U P	۲,۴۷	۱,۳۹	۰,۰۰	۴۰,۱۷	۹,۲۶	۱۱,۰۹	۹,۳۵	۲,۵۳	۸,۶۳
	P	۱۲,۵۸	۹۵,۷۸	۰,۰۰	۰,۵۲	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۷۲,۸۱
	N A P A P	۰,۰۲	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۵۱	۰,۵۱	۱,۴۳	۰,۰۹	۰,۰۳
P	P A - P P	۰,۰۵	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۶	۰,۴۲	۱,۶۷	۲,۸۴	۱,۳۶	۰,۰۷
	A A P	۰,۱۲	۰,۰۰	۸۸,۰۵	۰,۰۲	۲,۸۲	۴,۹۹	۲,۹۷	۰,۱۳	۰,۲۴
P	P P P	۰,۰۲	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۲	۰,۲۶	۰,۲۰	۲,۴۲	۰,۳۹	۰,۰۲
	P	۰,۱۵	۰,۰۱	۰,۰۰	۰,۴۹	۲,۳۰	۲,۶۸	۵,۴۰	۰,۶۶	۰,۲۲
A	P	۷۸,۶۰	۰,۱۱	۱۱,۵۱	۴,۰۴	۲,۳۸	۱,۱۰	۱,۳۵	۳,۰۶	۲,۳۵
	P P	۰,۰۵	۰,۰۱	۰,۰۰	۰,۳۱	۱,۰۰	۰,۹۰	۱,۲۱	۰,۱۸	۰,۱۱
		۰,۰۴	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۲	۱,۳۹	۰,۹۸	۱,۳۰	۰,۱۲	۰,۰۶
		۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
P	P	۰,۸۸	۵,۶۳	۰,۰۰	۵۰,۰۷	۸,۸۰	۲۲,۴۷	۲,۰۶	۰,۱۰	۱۰۰,۰۰
	U A P	۰,۸۸	۵,۷۹	۰,۰۰	۲۹,۲۹	۲۰,۲۲	۲۲,۰۳	۲,۶۷	۹,۱۲	۱۰۰,۰۰
P A	P	۰,۷۲	۷,۴۲	۰,۰۰	۸۹,۱۷	۱,۹۷	۰,۶۸	۰,۰۳	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
	U P	۰,۷۳	۱,۸۴	۰,۰۱	۲۰,۹۹	۵۲,۳۴	۱۲,۵۵	۰,۵۱	۰,۰۴	۱۰۰,۰۰
	P	۰,۹۷	۵,۱۹	۰,۰۰	۵۵,۴۵	۳۷,۸۰	۹,۶۹	۰,۷۸	۰,۱۲	۱۰۰,۰۰
	U x P	۰,۹۹	۰,۳۴	۰,۰۰	۳,۴۹	۷,۲۱	۸۰,۸۴	۵,۹۷	۱,۱۸	۱۰۰,۰۰
A A	P	۲,۵۶	۸,۹۷	۰,۰۰	۳۰,۷۷	۲۰,۵۱	۲۶,۹۳	۱۰,۲۶	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
P	AU P	۰,۶۹	۴,۱۳	۰,۰۰	۲۶,۸۰	۴۹,۱۴	۱۷,۵۳	۱,۷۲	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
	AU P	۰,۴۶	۱۵,۵۲	۰,۰۰	۷۲,۷۵	۲,۸۵	۷,۷۲	۰,۶۳	۰,۰۸	۱۰۰,۰۰
	U P	۰,۵۲	۱۸,۱۸	۰,۰۰	۶۵,۹۲	۵,۲۹	۹,۶۴	۰,۴۱	۰,۰۴	۱۰۰,۰۰
	U P	۰,۷۴	۷,۲۴	۰,۰۰	۶۸,۱۶	۱۲,۶۸	۱۰,۶۱	۰,۵۲	۰,۰۵	۱۰۰,۰۰
	U P	۰,۵۴	۱۲,۱۸	۰,۰۰	۸۱,۵۸	۲,۳۵	۲,۲۴	۰,۱۸	۰,۰۴	۱۰۰,۰۰
	P	۰,۳۵	۹۹,۵۲	۰,۰۰	۰,۱۳	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
	N A P A P	۱,۳۵	۰,۱۱	۰,۰۰	۲,۳۸	۳۹,۷۷	۴۷,۴۲	۸,۶۸	۰,۴۸	۱۰۰,۰۰
P	P A - P P	۱,۳۶	۱,۸۳	۰,۰۰	۱۴,۸۲	۱۲,۶۳	۵۹,۹۷	۶,۶۱	۲,۷۸	۱۰۰,۰۰
	A A P	۰,۹۳	۰,۴۴	۹,۸۴	۱,۷۰	۳۳,۰۶	۵۱,۹۵	۲,۰۱	۰,۰۸	۱۰۰,۰۰
P	P P P	۱,۴۱	۱,۱۸	۰,۰۰	۲۲,۲۲	۲۱,۲۴	۳۹,۷۰	۲۲,۰۶	۲,۱۹	۱۰۰,۰۰
	P	۱,۲۳	۲,۸۹	۰,۰۰	۲۸,۳۷	۲۱,۶۸	۳۰,۴۲	۲,۹۹	۰,۴۳	۱۰۰,۰۰
A	P	۶۳,۶۷	۲,۴۸	۰,۱۳	۳۰,۱۴	۲,۱۲	۱,۱۸	۰,۰۹	۰,۱۹	۱۰۰,۰۰
	P P	۰,۸۶	۵,۱۹	۰,۰۰	۵۰,۸۳	۱۹,۶۱	۲۱,۴۱	۱,۸۶	۰,۲۴	۱۰۰,۰۰
		۱,۱۳	۰,۳۳	۰,۰۰	۵,۴۳	۴۸,۴۶	۴۱,۱۲	۳,۳۷	۰,۲۸	۱۰۰,۰۰
		۱,۸۷	۷۵,۶۶	۰,۰۳	۱۷,۵۲	۲,۰۹	۲,۵۳	۰,۱۶	۰,۱۴	۱۰۰,۰۰

ماتریس شماره ۹ : ماتریس سطح تحصیلی - گروه فعالیت جمعیت شاغل (۱۳۷۵)

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	total
A	۱۷۶۰۰	۸۱۱۲۹	۱۱۷۶۳	۱۱۸۷۳	۱۳۲۷۶	۱۴۳۲۱۰	۳۹۴۷۹	۳۶۳۹	۵۵۷۳۰۰	۴۶	۳۷۶۷۳	۴۰۱۵۱۴	۳۳۸۴۱۶	۸۱۵۶۶	۱۷۳۸۳۳۱	۱۴۴۳۸	۱۳۴۸۷	۱۹۶۴	۱۸۵۰۱	۳۵۰۳۳۸۴	
	۱۱۹۷۹۷	۸۷۹۲۵۲	۷۶۶۰۶	۱۰۹۳۳۷	۷۸۶۰۹	۶۴۰۴۸۷	۳۷۸۵۶	۱۴۴۹۷	۹۷۱۲۵۴	۳۵۰	۱۳۹۸۲۶	۱۷۸۸۸۹۲	۱۱۳۴۴۶۸	۱۱۱۵۷۰	۱۴۸۳۵۴۴	۳۳۷۶۹	۳۸۷۴۳	۴۱۰۵۲	۵۳۹۳۲	۷۷۴۳۶۳۲	
	۳۸۷۴۴۶	۳۸۳۶۳۲	۳۵۵۷۸	۷۳۵۴۸	۳۳۵۰۰	۱۴۶۳۸۷	۳۱۴۴	۹۵۴۳	۸۳۷۳۵	۳۳۷	۳۸۰۳۵	۳۷۱۴۹۱	۳۳۰۳۳۰	۳۷۱۹۰	۸۳۳۸۲	۱۳۰۴	۳۶۹۸۶	۸۰۱۴۵	۱۰۴۹۶	۱۹۳۳۹۴۹	
x	۳۱۸۶۰۴	۸۴۱۱۰	۳۸۴۵	۳۷۴۰۱	۸۸۶۰	۱۶۹۸۹	۳۱۳	۱۴۹۴	۹۴۰۵	۳۶	۴۶۵۹	۳۵۳۵۰	۱۸۹۰۹	۷۳۳۲	۴۷۶۲	۵۳	۵۶۳۳	۶۴۰۷	۶۸۴	۵۴۴۶۳۶	
	۳۵۶۴۵۲	۱۶۳۹۴۴	۹۳۷۱	۴۳۴۹۶	۱۳۹۸۱	۳۳۷۰۸	۱۰۳۸	۳۹۸۲	۳۳۴۳۰	۳۱۸	۱۱۷۳۴	۵۵۷۵۷	۳۱۹۹۹	۱۵۸۵۴	۹۳۳۲	۱۴۱	۱۹۳۳۱	۳۱۳۹۵	۱۰۷۹	۷۰۳۹۲۳	
x	۳۸۴۷۷	۳۳۱۹۴	۱۵۱۴	۵۸۱۷	۳۰۵۴	۳۶۱۰	۳۰۳	۶۷۹	۵۹۴۰	۷۱	۳۱۷۱	۷۶۵۸	۴۳۸۴	۳۶۷۷	۱۱۷۳	۳۵	۴۹۳۷	۱۸۱۲	۸۶	۹۴۴۷۱	
A	۱۳۶۸۰	۵۸۳۹	۳۰۷	۳۳۷۷۷	۱۰۱	۳۰۱	۴۷	۱۱۸	۵۱۷	۳۲	۳۱۸	۱۳۹۹	۳۸۸۲	۸۴۹	۳۳۳	۷	۱۰۹۳	۱۹۷	۱۰	۶۰۵۹۸	
total	۱۰۴۱۰۵۶	۱۶۱۸۱۰۰	۱۱۹۸۸۴	۳۰۳۱۳۹	۱۳۰۶۶۱	۹۳۷۳۹۳	۶۱۹۱۰	۳۳۹۵۲	۱۶۵۰۴۸۱	۸۸۰	۳۳۴۴۰۵	۳۵۰۱۹۶۳	۱۸۴۳۳۸۹	۳۵۷۰۲۸	۳۳۱۸۵۲۶	۳۸۷۳۷	۱۴۹۰۹۰	۱۵۳۸۷۳	۸۴۷۷۸	۱۴۵۷۱۵۷۳	
A	۱,۶۹	۵,۰۱	۹,۸۱	۳,۹۳	۸,۹۵	۱۴,۷۴	۴۷,۵۷	۸,۰۱	۳۳,۷۶	۵,۳۳	۱۶,۷۹	۱۵,۷۳	۱۷,۸۳	۳۱,۷۳	۵۳,۳۸	۳۷,۳۶	۸,۳۸	۱,۳۸	۳۱,۸۳	۳۴,۰۴	
	۱۱,۵۱	۵۴,۳۴	۵۶,۳۹	۳۶,۰۳	۵۲,۱۹	۶۵,۸۴	۴۴,۹۵	۴۳,۹۹	۵۸,۸۵	۳۸,۴۱	۵۷,۸۵	۷۰,۱۰	۶۱,۵۸	۴۳,۴۱	۴۴,۶۷	۵۸,۷۹	۴۶,۱۱	۳۶,۸۵	۶۳,۶۰	۵۳,۱۴	
	۳۷,۶۱	۳۳,۶۵	۳۱,۳۴	۳۴,۳۶	۳۳,۳۷	۱۵,۰۵	۵,۰۷	۳۸,۹۶	۵,۰۱	۳۵,۸۰	۱۶,۹۵	۱۰,۶۴	۱۷,۳۸	۱۴,۴۷	۳,۴۸	۳,۳۷	۳۴,۸۱	۵۳,۴۳	۱۳,۳۸	۱۳,۳۰	
x	۳۰,۶۰	۵,۳۰	۳,۳۱	۹,۰۴	۵,۸۸	۱,۷۵	۰,۳۴	۴,۵۳	۰,۵۷	۴,۰۹	۳,۰۸	۰,۹۹	۱,۰۳	۳,۸۵	۰,۱۴	۰,۱۴	۳,۷۷	۴,۱۹	۰,۸۱	۳,۷۴	
	۳۴,۶۳	۱۰,۰۷	۷,۷۳	۱۴,۰۲	۹,۳۸	۳,۳۳	۱,۶۶	۱۳,۰۸	۱,۴۲	۳۴,۷۷	۵,۳۳	۳,۱۸	۱,۷۴	۶,۱۷	۰,۳۸	۰,۳۶	۱۳,۹۰	۱۳,۹۳	۱,۳۷	۴,۸۲	
x	۳,۷۴	۱,۳۷	۱,۳۶	۱,۹۳	۱,۳۶	۰,۳۷	۰,۳۳	۳,۰۶	۰,۳۶	۸,۰۷	۰,۹۷	۰,۳۰	۰,۳۴	۱,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۶	۳,۳۰	۱,۱۹	۰,۱۰	۰,۶۵	
A	۱,۳۳	۰,۳۶	۰,۳۶	۱۰,۸۱	۰,۰۷	۰,۰۳	۰,۰۸	۰,۳۶	۰,۰۳	۳,۶۴	۰,۱۴	۰,۰۵	۰,۳۱	۰,۳۳	۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۷۳	۰,۱۳	۰,۰۱	۰,۴۳	
total	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	
A	۰,۵۰	۳,۳۳	۰,۳۴	۰,۳۴	۰,۳۸	۴,۰۹	۰,۸۴	۰,۰۸	۱۵,۹۰	۰,۰۰	۱,۰۸	۱۱,۴۶	۹,۳۷	۳,۳۳	۴۹,۶۳	۰,۴۱	۰,۳۶	۰,۰۶	۰,۵۳	۱۰۰,۰۰	
	۱,۵۵	۱۱,۳۶	۰,۸۷	۱,۴۱	۱,۰۳	۸,۳۷	۰,۳۶	۰,۱۹	۱۳,۵۴	۰,۰۰	۱,۶۸	۳۳,۱۰	۱۴,۶۵	۱,۴۴	۱۹,۱۵	۰,۳۹	۰,۸۹	۰,۵۳	۰,۷۰	۱۰۰,۰۰	
	۱۴,۹۵	۱۹,۹۰	۱,۳۳	۳,۸۳	۱,۷۴	۷,۶۱	۰,۱۶	۰,۵۰	۴,۳۰	۰,۰۱	۱,۹۸	۱۴,۱۲	۱۶,۶۵	۱,۹۳	۴,۳۸	۰,۰۷	۱,۹۳	۴,۱۷	۰,۵۵	۱۰۰,۰۰	
x	۵۸,۵۰	۱۵,۴۴	۰,۷۱	۵,۰۳	۱,۶۳	۳,۱۳	۰,۰۴	۰,۳۷	۱,۷۳	۰,۰۱	۰,۸۶	۴,۶۴	۳,۴۷	۱,۳۴	۰,۸۷	۰,۰۱	۱,۰۳	۱,۱۸	۰,۱۳	۱۰۰,۰۰	
	۳۶,۴۸	۳۳,۱۸	۱,۳۳	۶,۰۵	۱,۹۹	۳,۳۳	۰,۱۵	۰,۵۷	۳,۳۳	۰,۰۳	۱,۶۷	۷,۹۳	۴,۵۵	۳,۳۶	۱,۳۳	۰,۰۲	۳,۷۴	۳,۰۳	۰,۱۵	۱۰۰,۰۰	
x	۳۰,۱۴	۳۳,۴۹	۱,۶۰	۶,۱۶	۳,۱۷	۳,۷۶	۰,۳۱	۰,۷۳	۶,۳۹	۰,۰۸	۳,۳۰	۸,۱۱	۴,۶۴	۳,۸۳	۱,۳۴	۰,۰۳	۵,۳۳	۱,۹۳	۰,۰۹	۱۰۰,۰۰	
A	۳۰,۹۳	۹,۶۴	۰,۵۱	۵۴,۰۹	۰,۱۷	۰,۳۳	۰,۰۸	۰,۱۹	۰,۸۵	۰,۰۵	۰,۵۲	۳,۳۱	۶,۴۱	۱,۴۰	۰,۳۷	۰,۰۱	۱,۸۰	۰,۳۳	۰,۰۲	۱۰۰,۰۰	
total	۷,۱۴	۱۱,۱۰	۰,۸۳	۳,۰۸	۱,۰۳	۶,۶۸	۰,۴۳	۰,۳۳	۱۱,۳۳	۰,۰۱	۱,۵۴	۱۷,۵۱	۱۲,۶۴	۱,۷۶	۳۳,۷۷	۰,۳۷	۱,۰۳	۱,۰۵	۰,۵۸	۱۰۰,۰۰	

مآخذ : منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۱۰: ماتریس گروه شغلی - گروه فعالیت جمعیت شاغل (۱۳۷۵)

جمع کل	کارگران ساده	متصدیان (اپراتور های ماشین آلات و دستگاهها، مونتاژکارها و رانندگان وسایل نقلیه	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط	کارکنان ماهر، کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	کارکنان خدماتی و فروشندهگان و بازارها	کارمندان امور اداری و دفتری	تکنسین ها و دستیاران	متخصصان	قانونگذاران، مقامات عالیرتبه و مدیران	سایر و اظهار نشده
۱۰۴۱۰۰۶	۵۹۹۱۷	۱۱۵۶۰	۶۰۲۸	۱۶۰۶	۱۰۵۲۵	۵۵۲۳۷	۲۱۶۲۷	۷۸۸۲۳۱	۷۳۱۸۶	۱۳۱۱۹
۱۶۱۸۱۰۰	۹۲۵۵۸	۷۶۰۰۴	۳۹۲۵۸	۱۵۰۳۷	۹۶۷۳۴	۱۶۶۷۸۰	۷۳۲۵۵	۱۳۲۱۱۴	۳۹۲۱۵	۸۸۷۱۴۵
۱۱۹۸۸۴	۱۷۳۰۵	۲۴۱۷۹	۲۷۲۰۹	۱۳۶۹	۸۴۲۱	۱۵۴۸۰	۸۱۶۶	۹۸۴۷	۴۰۷۴	۳۳۲۴
۳۰۲۱۲۹	۲۵۹۲۵	۱۲۹۹۷	۲۳۲۰	۱۱۹۹	۳۸۴۷۷	۲۹۶۹۹	۸۰۵۲۵	۸۲۳۱۷	۶۳۰۱	۸۴۴۹
۱۵۰۶۲۱	۱۹۲۱۲	۲۸۷۱۰	۳۲۷۱۱	۱۱۷۹	۵۴۰۰	۲۱۱۱۲	۱۷۸۲۳	۱۲۸۹۴	۶۷۴۶	۴۶۸۴
۹۷۲۷۹۲	۲۵۱۲۵	۷۳۶۲۱	۲۹۱۲۳	۶۰۰۷	۲۰۴۲۳	۷۰۹۹۵	۲۲۴۸۶	۱۸۲۰۸	۱۲۳۷۷	۲۰۵۵۷
۶۱۹۷۰	۱۱۴۱۸	۵۸۰۸	۱۶۷	۲۹۶۷۷	۳۴۸۲	۴۱	۱۵۲	۱۴۰۲	۳۰	۷۹۱
۲۳۹۵۲	۳۹۷۱	۳۰۲۲	۲۳۷۶	۱۳۲۲	۱۶۷۹	۸۰۱۹	۲۴۵۷	۵۱۴۷	۲۹۶۶	۱۷۵۸
۱۶۵۰۴۸۱	۹۷۴۲۱۲	۲۳۱۳۷	۵۲۴۳۵۵	۱۰۳۶	۴۵۲۶	۱۲۹۸۰	۱۴۱۹۸	۳۰۴۹۹	۲۸۲۷۳	۱۶۶۶۴
۸۸۰	۶۵	۷۶	۳۶	۳۲	۴۲	۳۲۴	۷۱	۲۰۴	۸۷	۵۳
۳۲۴۰۵	۲۵۷۲۴	۱۷۸۴۵	۶۳۵۰	۲۷۰۶	۹۰۹۷۷	۱۱۲۹۵	۲۱۲۸۹	۳۴۸۱۲	۸۲۱۰	۵۲۰۶
۲۵۵۱۹۶۲	۱۴۶۷۳۴	۲۷۶۶۷۵	۱۷۵۸۰۱۱	۳۷۸۹۶	۵۲۶۹۲	۷۹۴۴۴	۵۴۹۶۲	۵۳۶۱۴	۴۳۸۰۳	۵۵۳۳۸
۱۸۴۲۳۸۹	۱۴۲۳۳۶	۲۱۷۲۱	۴۴۵۹۹۲	۵۶۲۵	۱۰۵۷۴۲۵	۳۳۲۳۸	۵۶۹۸۹	۲۱۶۱۵	۴۳۲۵۶	۲۱۰۵۵
۲۵۷۰۲۸	۱۹۶۶۴	۱۶۱۶۷	۲۸۹۲۱	۹۶۷۸	۱۲۴۲۴	۱۲۸۲۱	۸۱۲۹	۱۵۴۲۵	۷۸۹۱	۱۲۷۸۰۷
۳۲۱۸۵۳۶	۲۳۷۸۵۰	۲۳۶۱۰	۲۶۶۴	۲۸۹۷۰۸۲	۴۱۱۴	۶۵۹۲	۶۱۲۵	۵۹۹۲	۴۴۵۵	۳۳۰۴۱
۲۸۷۲۷	۲۵۱	۶۸۸۸	۱۴۲	۲۹۹۹۵	۲۲۰	۱۰۴	۲۷۵	۱۰۲	۱۲۶	۵۲۳
۱۴۹۰۹۰	۸۳۲۰	۵۲۲۴	۱۵۴۴۳	۸۵۰	۵۳۲۰	۱۵۲۵۸	۵۹۱۰۴	۲۳۹۵۴	۶۷۷۹	۸۲۸۸
۱۵۲۸۷۲	۸۲۱۱	۳۲۸۲	۱۵۲۷	۱۸۸	۲۹۰۸	۷۱۲۱۶	۶۸۹۵	۳۴۷۹۶	۲۱۴۱۴	۲۸۹۵
۸۴۷۷۸	۷۵۸۸	۵۴۴	۱۴۸۷	۲۳۷	۶۰۴۲۳	۳۰۶۲۲	۵۸۹	۱۳۷۱	۷۲۵۴	۳۲۰۳
۱۴۵۱۵۷۲	۱۹۲۰۶۸۱	۱۲۰۲۳۵۰	۲۹۴۲۳۷۲	۳۰۴۳۷۵۱	۱۴۸۰۲۳۲	۶۱۴۰۳۷	۴۵۷۴۵۸	۱۲۶۳۳۴۷	۳۲۴۶۴۳	۱۲۱۲۰۰
۷،۱۴	۳،۱۰	۰،۸۹	۰،۳۱	۰،۰۵	۰،۷۱	۸،۹۹	۴،۷۳	۶۲،۲۹	۲۲،۵۴	۱،۰۸
۱۱،۱۰	۴،۷۹	۵،۸۲	۱،۳۳	۰،۴۹	۶،۵۲	۲۷،۱۶	۱۶،۰۱	۱۰۰،۴۶	۱۳،۰۸	۷۳،۱۵
۰،۸۲	۰،۹۰	۱،۸۶	۰،۹۲	۰،۰۴	۰،۵۷	۲،۵۲	۱،۸۹	۰،۷۸	۱،۲۵	۰،۲۷
۲،۰۸	۱،۳۴	۱،۰۰	۰،۲۲	۰،۰۴	۲،۶۰	۶،۴۷	۱۷،۶۰	۶،۵۹	۱،۹۴	۰،۷۰
۱،۰۲	۱،۰۰	۲،۲۰	۱،۱۱	۰،۰۴	۰،۳۶	۳،۴۴	۳،۹۰	۱،۰۲	۲،۰۸	۰،۳۹
۶،۲۸	۱،۸۲	۵،۶۵	۰،۹۹	۰،۲۰	۱،۲۸	۱۱،۵۶	۵،۱۳	۱،۴۴	۲،۸۱	۱،۷۰
۰،۴۲	۰،۵۹	۰،۴۵	۰،۰۱	۱،۳۰	۰،۱۷	۰،۰۳	۰،۰۳	۰،۱۱	۰،۰۱	۰،۰۷
۰،۲۳	۰،۲۱	۰،۲۵	۰،۰۸	۰،۰۴	۰،۱۱	۱،۲۱	۰،۷۱	۰،۴۱	۰،۹۱	۰،۱۰
۱۱،۳۳	۵۰،۴۶	۲،۵۴	۱۸،۱۷	۰،۲۳	۰،۲۱	۲،۱۱	۳،۱۰	۱،۶۳	۱۱،۸۲	۱،۳۹
۰،۰۱	۰،۰۰	۰،۰۱	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۴	۰،۰۴	۰،۰۲	۰،۰۲	۰،۰۳	۰،۰۰
۱،۵۴	۱،۲۳	۱،۳۷	۰،۲۱	۰،۰۹	۶،۱۵	۱،۸۴	۴،۶۵	۲،۷۶	۲،۵۲	۰،۴۴
۱۷،۵۱	۷،۶۶	۲۱،۲۳	۵۹،۷۵	۰،۹۲	۳،۸۲	۱۲،۹۴	۱۲،۰۱	۴،۲۴	۱۲،۱۸	۴،۵۶
۱۲،۶۴	۷،۵۸	۱۶،۶۷	۱۵،۱۶	۰،۱۹	۷۱،۴۲	۳،۷۸	۱۲،۴۶	۱،۷۱	۱۳،۰۲	۱،۷۴
۱،۶۱	۱،۰۲	۱،۰۱	۰،۹۸	۰،۲۲	۰،۹۱	۲،۰۹	۱،۷۸	۲،۲۲	۲،۴۲	۱۰،۵۴
۲۲،۷۷	۱۶،۹۸	۲،۰۶	۰،۲۲	۹۵،۲۱	۰،۲۸	۱،۰۷	۱،۳۴	۰،۴۷	۱،۳۷	۳،۷۳
۰،۲۷	۰،۰۲	۰،۵۲	۰،۰۰	۰،۹۹	۰،۰۱	۰،۰۲	۰،۰۶	۰،۰۱	۰،۰۴	۰،۰۴
۱،۰۲	۰،۴۳	۰،۴۰	۰،۵۲	۰،۰۲	۰،۳۸	۲،۴۸	۱۲،۹۲	۱،۹۰	۲،۰۹	۰،۶۸
۱،۰۵	۰،۴۲	۰،۱۸	۰،۰۵	۰،۰۱	۰،۳۰	۱۱،۶۶	۱،۵۱	۲،۷۵	۶،۶۰	۰،۳۴
۰،۵۸	۰،۲۹	۰،۰۴	۰،۰۵	۰،۰۱	۴،۰۸	۰،۵۰	۰،۱۲	۰،۱۰	۲،۳۷	۰،۱۸
۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰
۱۰۰،۰۰	۵،۷۶	۱،۱۱	۰،۵۸	۰،۱۵	۱،۰۱	۵،۲۰	۲،۰۸	۷۵،۷۱	۷،۰۲	۱،۲۶
۱۰۰،۰۰	۵،۷۲	۴،۱۷	۲،۴۲	۰،۹۲	۵،۹۸	۱۰،۳۱	۴،۵۲	۸،۱۶	۲،۴۲	۵۴،۸۳
۱۰۰،۰۰	۱۴،۴۳	۲۰،۱۷	۳۲،۷۰	۱،۱۴	۷،۰۲	۱۲،۹۱	۷،۲۳	۸،۲۱	۲،۴۰	۳،۷۸
۱۰۰،۰۰	۸،۵۶	۴،۲۹	۳،۰۹	۰،۴۰	۱۲،۶۹	۱۲،۱۰	۲۶،۵۷	۲۷،۴۵	۲،۰۸	۲،۷۹
۱۰۰،۰۰	۱۲،۸۲	۱۹،۰۶	۲۱،۷۵	۰،۷۸	۳،۵۸	۱۴،۰۲	۱۱،۸۴	۸،۵۶	۴،۴۸	۳،۱۱
۱۰۰،۰۰	۲،۶۱	۷۵،۷۱	۳،۹۹	۰،۶۲	۲،۱۰	۷،۲۰	۲،۴۱	۱،۸۷	۱،۲۷	۳،۱۱
۱۰۰،۰۰	۱۸،۴۳	۹،۳۷	۰،۲۷	۶۴،۰۲	۴،۰۱	۰،۰۷	۰،۲۵	۲،۲۶	۰،۰۵	۱،۲۸
۱۰۰،۰۰	۱۲،۰۷	۹،۱۷	۶،۹۱	۴،۱۲	۵،۰۱	۲۴،۲۴	۹،۸۵	۱۵،۶۲	۹،۰۰	۳،۸۲
۱۰۰،۰۰	۵۹،۰۲	۲،۰۱	۲۲،۲۹	۰،۰۶	۰،۲۷	۰،۷۹	۰،۸۶	۱،۲۴	۲،۳۲	۱،۰۲
۱۰۰،۰۰	۸،۶۴	۷،۲۹	۸،۶۴	۲،۹۵	۴،۷۷	۲۶،۵۹	۸،۰۷	۲۳،۱۸	۹،۸۹	۶،۰۲
۱۰۰،۰۰	۱۱،۴۶	۷،۹۵	۳،۷۹	۱،۲۱	۴۰،۵۴	۵،۰۲	۹،۴۹	۱۵،۵۱	۳،۶۶	۳،۲۶
۱۰۰،۰۰	۵،۷۵	۰،۷۵	۶۸،۸۹	۱،۰۹	۲،۲۱	۳،۱۱	۲،۱۵	۲،۱۰	۱،۶۸	۳،۱۷
۱۰۰،۰۰	۷،۹۴	۱،۱۸	۲۴،۲۱	۰،۲۱	۵۷،۴۰	۱،۲۶	۳،۰۹	۱،۱۷	۳،۲۹	۱،۱۴
۱۰۰،۰۰	۷،۶۵	۵،۱۲	۱۱،۲۷	۳،۷۷	۵،۳۳	۵،۰۰	۲،۱۶	۶،۰۱	۳،۰۷	۴۹،۷۳
۱۰۰،۰۰	۹،۸۸	۰،۸۱	۰،۱۹	۸۷،۲۰	۰،۲۰	۰،۱۸	۰،۱۸	۰،۱۸	۰،۱۲	۱،۰۰
۱۰۰،۰۰	۰،۹۱	۱۷،۷۹	۰،۲۷	۷۷،۴۵	۰،۵۷	۰،۲۷	۰،۷۱	۰،۳۶	۰،۳۲	۱،۳۵
۱۰۰،۰۰	۵،۶۱	۳،۵۰	۱۰،۴۹	۰،۵۷	۲،۷۸	۱۰،۲۳	۳۹،۶۴	۱۶،۰۷	۴،۵۵	۵،۵۶
۱۰۰،۰۰	۵،۲۷	۱،۵۶	۱،۰۲	۰،۱۲	۱،۹۰	۴۶،۶۵	۴،۵۱	۲۲،۷۶	۱۴،۰۱	۱،۸۹
۱۰۰،۰۰	۸،۹۵	۰،۶۷	۱،۷۵	۰،۲۷	۷۱،۳۷	۲،۶۲	۰،۶۹	۱،۵۰	۸،۶۲	۳،۶۰
۱۰۰،۰۰	۱۲،۳۵	۸،۹۴	۲۰،۱۹	۳۰،۸۸	۱۰،۱۶	۴،۲۱	۳،۱۴	۸،۶۷	۲،۳۲	۸،۲۲

ماخذ: منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۱۱: ماتریس سطح تحصیلی - گروه شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)

جمع کل	کارگران ساده	متصدیان (اپراتورها ی) ماشین آلات و دستگاهها، مونتاژکارها و رانندگان وسایل نقلیه	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط	کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری وماهیگیری	کارکنان خدماتی و فروشنندگان فروشگاهها و بازارها	کارمندان امور اداری و دفتری	تکنسین ها و دستیاران	متخصصان	قانونگذاران، مقامات عالیرتبه و مدیران	سایر و اظهار نشده
۲۵۰۲۳۸۴	۷۴۲۰۱۱	۱۸۱۲۵۷	۴۸۷۰۲۸	۱۶۲۹۶۸۷	۲۶۵۶۸۴	۶۸۲۳	۲۴۲۸۲	۹۸۶۱	۱۲۴۲۰	۱۴۴۳۳۱
۷۷۴۲۶۲۲	۱۱۲۲۶۹۵	۹۵۲۵۷۳	۲۲۰۳۰۱۲	۱۲۳۲۱۵۹	۸۸۲۱۶۴	۲۳۲۵۱۷	۱۴۶۸۹۴	۸۷۹۰۱	۶۵۹۷۶	۷۱۴۷۳۰
۱۹۲۲۹۴۹	۶۰۰۴۲	۱۵۲۶۵۶	۲۲۱۳۷۸	۷۳۲۱۱	۲۸۴۳۳۷	۲۸۱۰۵۶	۱۶۵۸۳۱	۳۵۸۷۸۷	۱۰۰۱۴۴	۲۲۶۵۰۷
۵۴۴۶۲۶	۲۲۲۳	۸۳۹۰	۱۵۱۲۹	۲۹۸۵	۱۹۱۵۳	۳۱۳۹۴	۶۱۵۱۲	۲۱۸۷۶۲	۴۲۳۸۹	۴۱۷۷۹
۷۰۲۹۲۲	۲۴۷۰	۷۷۴۱	۱۴۱۴۱	۵۰۱۸	۲۶۱۲۲	۵۶۷۶۶	۵۱۵۳۴	۲۸۳۷۳۰	۸۱۵۰۵	۷۳۸۸۵
۹۴۴۷۱	۲۰۲	۶۳۸	۱۴۳۵	۴۹۰	۲۲۶۳	۴۰۳۰	۵۸۰۵	۵۳۱۰۰	۱۸۰۴۲	۸۴۸۷
۶۰۵۹۸	۲۹	۱۰۵	۱۵۸	۱۰۱	۷۰۱	۴۵۱	۱۴۹۹	۵۱۲۰۶	۳۲۶۷	۲۰۸۱
۱۴۵۷۱۵۷۲	۱۹۳۰۶۸۱	۱۳۰۳۳۵۰	۳۹۴۳۲۷۲	۳۰۴۳۷۵۱	۱۴۸۰۳۳۳	۶۱۴۰۳۷	۴۵۷۴۵۸	۱۳۶۳۳۴۷	۳۲۴۶۴۳	۱۳۱۲۷۰۰
۲۴،۰۴	۲۸،۴۳	۱۳،۹۱	۱۶،۵۵	۵۲،۵۶	۱۷،۹۵	۱،۱۱	۵،۳۳	۰،۷۸	۲،۸۳	۱۱،۸۹
۵۳،۱۴	۵۸،۲۰	۷۳،۰۹	۷۴،۸۷	۴۳،۷۸	۵۹،۵۹	۲۸،۰۳	۳۲،۱۱	۶،۹۶	۲۰،۳۳	۵۸،۹۴
۱۲،۲۰	۳،۱۱	۱۱،۷۱	۷،۵۲	۲،۳۸	۱۹،۲۰	۴۵،۷۷	۳۶،۲۵	۲۸،۴۰	۲۰،۸۵	۱۸،۶۸
۳،۷۴	۰،۱۲	۰،۶۴	۰،۵۱	۰،۱۰	۱،۳۹	۵،۱۱	۱۳،۴۵	۲۵،۲۳	۱۳،۳۳	۲،۴۵
۴،۸۲	۰،۱۳	۰،۵۹	۰،۴۸	۰،۱۶	۱،۷۷	۹،۲۴	۱۱،۳۷	۳۰،۳۷	۲۵،۱۱	۶،۰۹
۰،۶۵	۰،۰۱	۰،۰۵	۰،۰۵	۰،۰۲	۰،۱۵	۰،۶۶	۱،۳۷	۴،۲۰	۵،۵۶	۰،۷۰
۰،۴۲	۰،۰۰	۰،۰۱	۰،۰۱	۰،۰۰	۰،۰۵	۰،۰۷	۰،۳۳	۴،۰۵	۱،۰۱	۰،۳۵
۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰
۱۰۰،۰۰	۲۱،۱۸	۵،۱۷	۱۳،۹۰	۴۶،۵۲	۷،۵۸	۰،۱۹	۰،۷۰	۰،۲۸	۰،۳۵	۴،۱۲
۱۰۰،۰۰	۱۴،۵۱	۱۳،۳۰	۲۸،۴۵	۱۷،۲۱	۱۱،۳۹	۲،۰۲	۱،۹۰	۱،۱۴	۰،۸۵	۹،۲۳
۱۰۰،۰۰	۳،۱۲	۷،۹۴	۱۱،۵۱	۳،۷۶	۱۴،۷۸	۱۴،۶۳	۸،۶۲	۱۸،۶۶	۵،۲۱	۱۱،۷۸
۱۰۰،۰۰	۰،۴۱	۱،۵۴	۲،۷۸	۰،۵۵	۳،۵۲	۵،۷۶	۱۱،۳۹	۵۸،۵۳	۷،۹۵	۷،۶۷
۱۰۰،۰۰	۰،۳۵	۱،۱۰	۲،۰۱	۰،۷۱	۳،۷۲	۸،۰۸	۷،۳۳	۵۴،۵۹	۱۱،۶۰	۱۰،۵۱
۱۰۰،۰۰	۰،۲۱	۰،۶۶	۱،۵۱	۰،۵۲	۲،۳۹	۴،۳۷	۶،۱۴	۵۶،۲۱	۱۹،۱۰	۸،۹۸
۱۰۰،۰۰	۰،۰۵	۰،۱۷	۰،۲۶	۰،۱۷	۱،۱۶	۰،۷۴	۲،۴۷	۸۴،۵۰	۵،۳۹	۵،۰۸
۱۰۰،۰۰	۱۳،۲۵	۸،۹۴	۲۰،۱۹	۲۰،۸۸	۱۰،۱۶	۴،۲۱	۲،۱۴	۸،۶۷	۲،۲۳	۸،۳۲

ماتریس شماره ۱۲: ماتریس رشته تحصیلی - گروه شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)

رشته	سایر و اظهار نشده	قانونگذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران	متخصصان	تکنسین ها و دستیاران	کارمندان امور اداری و دفتری	کارکنان خدماتی و فروشندهان فروشگاهها و بازارها	کارکنان ماهر مشاوره‌ای، مهندسی، مخابراتی و مایه‌گیری	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط	متصدیان (اپراتور) راه‌های ماشین و آلات دستگاهها، موتورکارها و رانندگان وسایل نقلیه	کارگران ساده	جمع کل
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۱۷۰۶۳	۳۹۹۳۰	۵۹۹۰۶	۱۱۶۸۴	۳۳۶۹۳	۶۷۵۶	۸۷۴	۳۶۰۴	۱۷۰۹	۷۶۶	۱۵۳۹۸۵
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۸۰۴۶۹	۴۰۵۷	۸۲۳۵۷	۳۱۴۶۳	۶۳۲۷	۳۵۸۴	۲۱۶	۷۶۱	۵۴۰	۲۰۴	۱۳۴۸۵۷
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۳۰	۹۹	۸۷۲	۶۷	۳۷	۱۸	۴	۴۳	۵	۵	۱۱۶۰
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۳۳۷۸	۱۸۱۹۰	۱۶۷۳۳۳	۳۵۳۲	۵۲۵۸	۱۱۰۸	۳۹۹	۵۴۱	۷۸۹	۳۷۲	۳۰۰۵۹۰
رشته های حرفه و صنعت و فن	۵۵۸	۸۴۲	۵۸۷۴	۱۱۹۴	۴۳۳	۳۳۷	۵۶	۷۴۰	۳۴۲	۴۷	۱۰۳۰۴
رشته های حقوق و علوم قضائی	۵۰۷۵	۳۷۴۵	۱۵۶۰۱	۱۶۹۸	۳۵۵۳	۳۱۰۰	۳۳۲	۳۴۶	۳۱۸	۱۳۷	۳۱۶۹۶
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۹۳۱	۱۴۵	۱۸۸	۹۲۲	۸۷	۹۳	۹	۴۹	۳۳	۱۶	۳۴۷۳
رشته های خدمات تجاری	۱۰	۸۵	۵۳	۱۲	۳۸	۱۰۱	۱	۵	۶	۰	۳۱۱
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۱۰۴۷۶	۱۳۳۸۷	۵۷۳۹۱	۵۳۹۸	۱۰۶۴۰	۴۴۱۶	۶۳۵	۱۳۸۵	۸۱۲	۴۳۰	۱۰۳۸۱۰
رشته های علوم انسانی	۹۴۴۴	۱۳۹۰۷	۱۳۴۵۱۲	۴۹۶۴	۱۰۴۸۷	۴۶۸۷	۸۱۹	۱۵۳۶	۱۴۳۲	۵۲۷	۱۸۳۳۱۵
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۵۳۵۴	۵۶۲۹	۴۸۳۳۷	۴۰۰۴	۶۱۷۰	۳۷۲۸	۳۳۵	۱۴۷۴	۹۰۶	۲۰۶	۷۵۴۳۰
رشته های علوم طبیعی	۷۳۵۶	۹۵۵۲	۷۳۹۳۳	۷۳۴۲	۴۸۳۶	۳۳۳۳	۵۰۶	۱۶۱۰	۱۵۹۶	۳۳۰	۱۰۹۳۴۴
رشته های عمومی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۳۹۶	۳۰۱	۳۳۳۶	۱۷۷	۵۰۷	۱۱۰	۶	۳۹	۳۴	۱۰	۳۵۹۶
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۵۸۹۸	۶۸۷۰	۳۰۲۰۴	۷۳۹۵	۴۳۶۱	۳۷۹۴	۳۴۹۸	۹۴۸	۷۳۰	۳۴۹	۵۱۹۶۱
رشته های مذهب و الهیات	۳۴۷۹	۴۳۵۹	۳۶۷۷۶	۱۳۳۷	۳۳۸۱	۹۸۵	۳۰۷	۳۷۳	۳۴۰	۱۱۹	۴۹۸۵۶
رشته های معماری و شهرسازی	۳۶۸	۱۳۳۱	۳۷۰۲	۹۳۰	۳۳۵	۳۳۴	۳۳	۵۴۱	۳۶	۳۳	۷۵۰۲
رشته های مهندسی	۲۸۳۵۴	۳۱۷۳۵	۷۰۰۸۳	۳۳۱۶۴	۱۴۹۹۳	۱۰۰۶۸	۱۴۶۷	۱۷۰۶۳	۶۹۶۷	۱۳۴۰	۳۱۵۰۱۴
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۳۶۶۷	۳۰۱۱	۱۳۸۵۳	۱۵۱۷	۱۲۵۸	۸۷۷	۳۴۴	۵۴۱	۳۳۱	۱۴۴	۳۳۴۳۴
رشته های هنرهای زیبا	۴۳۳	۸۰۳	۵۵۹۳	۱۱۴۶	۳۴۱	۳۸۸	۳۷	۳۴۳	۷۸	۳۰	۸۹۷۱
سایر رشته ها	۱۶۹۳۴	۱۳۳۴	۱۰۰۱۴	۳۶۱۶	۷۴۶	۳۷۵۱	۱۱۷	۳۱۱	۳۰۰	۷۸	۳۶۰۰۱
جمع	۱۳۷۲۳۳	۱۴۶۱۰۳	۸۰۶۷۹۸	۱۳۰۳۵۱	۹۲۶۴۱	۴۸۲۴۸	۸۵۹۴	۳۰۸۵۳	۱۶۸۶۴	۴۹۳۳	۱۴۰۳۶۱۷
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۱۳،۴۱	۳۰،۴۹	۷،۴۲	۹،۷۱	۳۴،۵۰	۱۴،۰۰	۱۰،۱۷	۸،۴۴	۱۰،۱۲	۱۵،۵۳	۱۰۰،۹۸
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۶،۳۳	۳،۷۸	۱۰،۳۱	۳،۶۱	۳،۹۲	۷،۴۳	۳،۵۱	۳،۴۷	۳،۲۰	۴،۱۴	۹،۶۱
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۰،۰۲	۰،۰۷	۰،۱۱	۰،۰۶	۰،۰۳	۰،۰۴	۰،۰۵	۰،۱۴	۰،۰۳	۰،۱۰	۰،۰۸
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۳،۵۸	۱۳،۴۵	۳۰،۷۴	۳،۹۳	۵،۶۸	۲۰،۳۰	۳،۴۸	۱،۷۵	۴،۶۸	۵،۵۱	۱۴،۳۲
رشته های حرفه و صنعت و فن	۰،۴۴	۰،۵۸	۰،۷۳	۰،۹۹	۰،۶۸	۰،۷۸	۰،۷۵	۳،۴۰	۱،۴۴	۰،۹۵	۰،۷۳
رشته های حقوق و علوم قضائی	۳،۹۹	۱،۸۸	۱،۹۳	۱،۴۱	۳،۸۴	۴،۳۵	۳،۵۹	۱،۱۳	۱،۳۹	۳،۷۸	۳،۶۶
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۰،۷۳	۰،۱۰	۰،۰۳	۰،۷۷	۰،۰۹	۰،۱۹	۰،۱۰	۰،۱۶	۰،۳۰	۰،۳۳	۰،۱۸
رشته های خدمات تجاری	۰،۰۱	۰،۰۶	۰،۰۱	۰،۰۱	۰،۰۴	۰،۳۱	۰،۰۱	۰،۰۳	۰،۰۴	۰،۰۰	۰،۰۳
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۸،۳۳	۸،۴۸	۷،۱۱	۴،۶۹	۱۱،۶۹	۹،۱۵	۷،۳۷	۴،۱۶	۴،۸۱	۸،۷۳	۷،۴۰
رشته های علوم انسانی	۷،۴۳	۹،۵۲	۱۶،۶۷	۴،۱۲	۱۱،۳۳	۹،۷۱	۹،۵۳	۴،۹۸	۴،۴۹	۱۰،۳۸	۱۳،۰۰
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۴،۴۴	۳،۸۵	۵،۹۹	۳،۳۳	۶،۶۶	۵،۶۵	۴،۳۵	۴،۷۸	۵،۳۷	۴،۱۸	۵،۳۸
رشته های علوم طبیعی	۵،۷۸	۶،۵۴	۹،۰۴	۶،۱۰	۵،۳۱	۶،۷۰	۵،۸۹	۵،۳۳	۹،۴۶	۶،۶۹	۷،۷۹
رشته های عمومی	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۰،۳۳	۰،۱۴	۰،۲۸	۰،۱۵	۰،۵۵	۰،۳۳	۰،۰۷	۰،۱۳	۰،۱۴	۰،۳۰	۰،۶۶
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۴،۶۴	۴،۷۰	۳،۵۰	۶،۰۶	۴،۷۱	۵،۷۹	۳۹،۰۶	۳،۰۷	۴،۳۳	۷،۰۷	۳،۷۰
رشته های مذهب و الهیات	۳،۷۳	۳،۹۲	۴،۵۶	۱،۰۲	۳،۴۶	۳،۰۴	۳،۴۱	۰،۸۸	۱،۴۲	۳،۴۱	۳،۵۵
رشته های معماری و شهرسازی	۰،۳۹	۰،۹۰	۰،۴۶	۰،۷۷	۰،۳۵	۰،۴۶	۰،۳۷	۱،۷۵	۰،۳۱	۰،۴۷	۰،۳۲
رشته های مهندسی	۳۳،۳۱	۳۱،۷۳	۸،۶۹	۳۷،۵۶	۱۶،۱۸	۲۰،۸۷	۱۷،۰۷	۵۵،۳۰	۴۱،۱۹	۳۵،۱۴	۱۵،۳۳
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۳،۸۸	۱،۳۸	۱،۵۹	۱،۳۶	۱،۳۶	۱،۸۳	۳،۸۴	۱،۷۵	۱،۹۰	۳،۹۳	۱،۷۷
رشته های هنرهای زیبا	۰،۳۳	۰،۵۵	۰،۶۹	۰،۹۵	۰،۳۷	۰،۶۰	۰،۳۱	۰،۷۹	۰،۴۶	۰،۶۱	۰،۶۴
سایر رشته ها	۱۳،۳۱	۰،۹۱	۱،۳۴	۳،۱۷	۰،۸۱	۷،۷۷	۱،۳۱	۰،۶۸	۱،۱۹	۱،۵۸	۳،۵۷
جمع	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۱۱،۰۸	۱۹،۴۴	۳۸،۹۰	۷،۵۹	۱۴،۷۴	۴،۳۹	۰،۵۷	۱،۶۹	۱،۱۱	۰،۵۰	۱۰۰،۰۰
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۵،۹۷	۳،۰۱	۶۱،۰۷	۲۳،۳۳	۳،۶۹	۲،۶۶	۰،۱۶	۰،۵۶	۰،۴۰	۰،۱۵	۱۰۰،۰۰
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۱،۷۳	۸،۵۲	۷۵،۱۷	۵،۷۸	۳،۳۳	۱،۵۵	۰،۳۴	۳،۷۱	۰،۴۳	۰،۴۳	۱۰۰،۰۰
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۱،۶۳	۹،۰۷	۸۳،۴۳	۱،۷۶	۳،۶۳	۰،۵۵	۰،۱۵	۰،۳۷	۰،۳۹	۰،۱۴	۱۰۰،۰۰
رشته های حرفه و صنعت و فن	۵،۴۳	۸،۱۸	۵۷،۰۱	۱۱،۵۹	۴،۱۱	۳،۱۷	۰،۵۴	۷،۱۸	۳،۳۵	۰،۴۶	۱۰۰،۰۰
رشته های حقوق و علوم قضائی	۱۶،۰۱	۸،۶۶	۴۹،۳۳	۵،۳۶	۱۱،۳۱	۶،۶۳	۰،۷۰	۱،۰۹	۰،۶۹	۰،۴۳	۱۰۰،۰۰
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۳۷،۶۵	۵،۸۶	۷،۶۰	۳۷،۲۸	۳،۵۳	۳،۶۶	۰،۳۶	۱،۹۸	۱،۳۳	۰،۶۵	۱۰۰،۰۰
رشته های خدمات تجاری	۳،۳۳	۳۷،۳۳	۱۷،۰۴	۳،۸۶	۱۳،۳۳	۳۳،۴۸	۰،۳۳	۱،۶۱	۱،۹۳	۰،۰۰	۱۰۰،۰۰
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۱۰،۰۹	۱۱،۹۳	۵۵،۳۶	۵،۳۰	۱۰،۳۴	۴،۳۵	۰،۶۰	۱،۲۴	۰،۷۸	۰،۴۱	۱۰۰،۰۰
رشته های علوم انسانی	۵،۱۸	۷،۶۳	۷۳،۷۸	۳،۷۳	۵،۷۵	۳،۵۷	۰،۴۵	۰،۸۴	۰،۷۹	۰،۳۹	۱۰۰،۰۰
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۷،۴۹	۷،۴۶	۶۴،۰۴	۵،۳۱	۸،۱۸	۳،۶۳	۰،۴۸	۱،۹۵	۱،۳۰	۰،۳۷	۱۰۰،۰۰
رشته های علوم طبیعی	۶،۷۳	۸،۷۴	۶۶،۷۴	۶،۷۳	۴،۴۳	۳،۹۶	۰،۴۶	۱،۴۷	۱،۴۶	۰،۳۰	۱۰۰،۰۰
رشته های عمومی	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۸،۳۳	۵،۵۹	۶۱،۹۰	۴،۹۳	۱۴،۱۰	۳،۰۶	۰،۱۷	۱،۰۸	۰،۶۷	۰،۳۸	۱۰۰،۰۰
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۱۱،۳۵	۱۳،۳۳	۲۸،۸۹	۱۴،۰۴	۸،۴۰	۵،۳۸	۴،۸۱	۱،۸۳	۱،۴۱	۰،۶۷	۱۰۰،۰۰
رشته های مذهب و الهیات	۶،۹۸	۸،۵۴	۷۳،۷۶	۳،۴۸	۴،۵۸	۱،۹۸	۰،۴۳	۰،۵۵	۰،۴۸	۰،۳۴	۱۰۰،۰۰
رشته های معماری و شهرسازی	۴،۹۱	۱۷،۶۱	۴۹،۳۵	۲،۴۰	۴،۳۳	۳،۹۹	۰،۴۳	۷،۳۱	۰،۴۸	۰،۳۱	۱۰۰،۰۰
رشته های مهندسی	۱۳،۱۴	۱۴،۷۶	۳۳،۵۹	۱۵،۴۳	۶،۹۷	۴،۶۸	۰،۶۸	۷،۹۴	۳،۳۳	۰،۵۸	۱۰۰،۰۰
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۱۵،۶۵	۸،۵۸	۵۴،۸۵	۶،۴۷	۵،۳۷	۳،۷۴	۱،۰۴	۳،۳۱	۱،۳۷	۰،۶۱	۱۰۰،۰۰
رشته های هنرهای زیبا	۴،۷۰	۸،۹۵	۶۳،۳۵	۱۳،۷۷	۳،۰۰	۳،۳۱	۰،۳۰	۳،۷۱	۰،۸۷	۰،۳۳	۱۰۰،۰۰
سایر رشته ها	۴۷،۰۴	۳،۷۱	۲۷،۸۲	۷،۳۷	۳،۸۷	۱۰،۴۳	۰،۳۳	۰،۵۹	۰،۵۶	۰،۳۳	۱۰۰،۰۰
جمع	۹۰،۰۷	۱۰،۴۳	۵۷،۵۲	۸،۵۸	۶،۶۰	۳،۴۴	۰،۳۱	۳،۳۰	۱،۳۰	۰،۳۵	۱۰۰،۰۰

ماتریس شماره ۱۳: ماتریس گروه فعالیت - وضع شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)

				کارکنان فامیلی بدون مزد	مزد و حقوق بگیران	کارکنان مستقل	کارفرمایان	جمع	
آموزش	۲۶۵۲۹	۲۹۷۸	۹۵۲۰۴	۲۵۲	۲۰۸۱۱	۱۱۴۶۰	۲۷۱۱	۴۵۲۳۵	۱۰۴۱۰۵۱
اداره امور عمومی و دفاع و تامین اجتماعی اجباری	۵۲۱۵۸	۴۹۳۰	۱۵۶۰۰۱۲	.	.	.	.	.	۱۶۱۸۱۰۰
استخراج معن	۳۳۳۰	۵۸۸	۹۶۱۲۰	۳۲۹	۱۴۰۸۱	۴۰۹۱	۱۴۴۵	۱۹۸۴۶	۱۱۹۸۸۴
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۱۱۰۱۸	۱۰۹۸	۲۴۲۵۹۳	۳۲۹	۲۸۱۶۵	۱۵۰۰۲	۵۰۲۳	۴۸۴۳۰	۳۰۳۱۲۹
تامین برق، گاز و آب	۴۱۰۳	۶۵۷	۱۳۳۹۸۳	۹۴	۱۵۹۱۷	۴۳۳۸	۱۵۴۰	۲۱۸۸۹	۱۵۰۶۳۱
حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات	۳۷۵۱۷	۸۳۱۶	۲۰۳۹۱۸	۷۷۰۰	۲۰۷۱۲۰	۴۹۸۱۵۶	۲۰۰۶۵	۷۳۳۰۴۱	۹۷۲۷۹۳
خانوارهای معمولی دارای مستخدم	۱۸۹۹	.	.	۲۵۰۸	۲۱۹۸۷	۲۳۲۳۳	۱۸۴۳	۶۰۰۷۱	۶۱۹۷۰
دفاتر و ادارات مرکزی	۵۲	.	۸۲۸	.	.	.	.	.	۸۸۰
ساختمان	۵۴۹۶۰	۱۸۶۳	۶۲۷۲۹	۷۱۳۷	۹۷۰۵۴۱	۴۶۹۹۰۵	۸۳۳۴۶	۱۵۳۰۹۲۹	۱۶۵۰۴۸۱
سازمانها و هیاتهای برون مرزی	۹۹۷	۲۰۳	۲۶۱۲۰	۱۲	۴۶۸۲	۵۸۲	۲۴۵	۵۵۲۲	۲۲۹۵۳
سایر فعالیتهای خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۹۳۶۴	۱۵۶۱	۶۰۳۶۳	۱۸۸۰	۵۱۰۷۰	۹۱۷۲۹	۸۴۳۹	۱۵۳۱۱۸	۲۳۴۴۰۵
صنعت (ساخت)	۸۴۵۴۶	۱۲۷۰۵	۵۲۲۷۸۸	۲۴۱۹۹۰	۳۲۳۲۱۸	۶۴۴۲۵۹	۱۳۳۴۵۶	۱۹۳۲۱۹۳۳	۲۵۵۱۹۶۳
عمده فروشی و خرده فروشی	۶۲۰۱۹	۱۰۳۳۵	۷۰۳۳۵	۳۲۰۴۴	۴۲۷۱۶۰	۱۱۰۴۲۷۷	۱۲۶۱۸۹	۱۶۹۹۶۷۰	۱۸۴۲۳۸۹
فعالیتهای نامشخص و اظهار نشده	۱۳۴۹۳	۲۵۶۷	۸۶۶۶۵	۱۱۹۲۳	۷۳۵۳۱	۵۸۱۶۶	۱۰۶۸۴	۱۵۴۲۰۴	۲۵۷۰۲۸
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۸۱۳۳۵	۴۱۲۰	۵۵۴۶۶	۴۸۸۲۵۸	۲۹۲۵۸۹	۲۱۶۸۰۵۷	۱۲۲۷۰۱	۲۱۷۲۶۰۵	۲۳۱۸۵۳۶
ماهگیری	۱۳۳۶	۲۷۸۵	۱۴۷۰	۵۵۷	۱۷۶۳۹	۱۳۶۴۸	۱۲۹۳	۳۲۱۲۶	۲۸۷۲۷
مستغلات، اجاره و فعالیتهای کار و کسب	۴۹۵۱	۱۱۰۵	۳۹۸۲۴	۹۶۸	۴۴۴۷۶	۴۸۲۸۷	۹۴۶۹	۱۰۳۲۰۰	۱۴۹۰۹۰
واسطه گریهای مالی	۴۵۳۱	۷۵۲	۱۴۰۳۵۳	۱۶	۴۸۳۸	۱۶۰۱	۷۸۱	۷۳۳۶	۱۵۲۸۷۲
هتل و رستوران	۲۵۷۵	۱۴۲	۸۰۴۸	۱۳۹۷	۲۳۶۴۷	۲۱۶۹۸	۸۳۷۱	۷۴۰۱۲	۸۴۷۷۸
جمع	۴۶۲۷۲۳	۵۶۷۱۵	۴۲۵۷۹۶۷	۷۹۷۱۹۵	۳۳۷۰۴۷۲	۵۱۹۸۹۹۱	۵۳۷۵۰۱	۹۷۹۴۱۶۸	۱۴۵۷۱۵۷۲
آموزش	۷،۹۰	۵،۲۵	۲۲،۴۶	۰،۰۲	۰،۹۴	۰،۲۲	۰،۵۱	۰،۴۶	۷،۱۴
اداره امور عمومی و دفاع و تامین اجتماعی اجباری	۱۱،۴۹	۸،۶۹	۳۶،۶۴	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۱۱،۱۰
استخراج معن	۰،۷۳	۱،۰۴	۲،۶۶	۰،۰۳	۰،۴۳	۰،۰۸	۰،۲۷	۰،۳۰	۰،۸۲
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲،۲۸	۱،۹۴	۵،۷۰	۰،۰۲	۰،۸۶	۰،۲۹	۰،۹۵	۰،۴۹	۲،۰۸
تامین برق، گاز و آب	۰،۸۹	۱،۱۶	۲،۹۱	۰،۰۱	۰،۴۹	۰،۰۸	۰،۳۹	۰،۲۳	۱،۰۳
حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات	۵،۹۵	۱۴،۶۶	۴،۷۹	۰،۹۷	۶،۳۳	۹،۵۸	۲،۸۰	۷،۴۸	۶،۶۸
خانوارهای معمولی دارای مستخدم	۰،۴۱	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۳۱	۰،۲۷	۰،۶۵	۰،۲۵	۰،۶۱	۰،۴۳
دفاتر و ادارات مرکزی	۰،۰۱	۰،۰۰	۰،۰۳	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۱
ساختمان	۱۱،۸۸	۳،۲۸	۱،۴۷	۰،۹۰	۲۹،۶۸	۹،۰۴	۱۵،۸۰	۱۵،۶۳	۱۱،۳۳
سازمانها و هیاتهای برون مرزی	۰،۲۳	۰،۵۲	۰،۶۱	۰،۰۰	۰،۱۴	۰،۰۱	۰،۰۵	۰،۰۶	۰،۲۳
سایر فعالیتهای خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۲،۰۳	۲،۷۵	۱،۴۲	۰،۲۴	۱،۵۶	۱،۷۶	۱،۶۰	۱،۵۶	۱،۵۴
صنعت (ساخت)	۱۸،۲۷	۲۲،۴۰	۱۲،۲۸	۳۰،۳۶	۲۸،۲۰	۱۲،۳۹	۲۲،۴۰	۱۹،۷۲	۱۷،۵۱
عمده فروشی و خرده فروشی	۱۲،۴۰	۱۸،۰۵	۱،۱۵	۴،۰۲	۱۲،۲۷	۲۱،۲۴	۲۲،۹۳	۱۷،۳۵	۱۲،۶۴
فعالیتهای نامشخص و اظهار نشده	۲،۹۳	۴،۵۳	۲،۰۴	۱،۵۰	۲،۲۵	۱،۱۲	۲،۰۳	۱،۵۸	۱،۷۶
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۱۸،۶۶	۷،۲۸	۱،۲۰	۶۱،۲۵	۱۲،۰۲	۴۱،۷۰	۲۲،۶۶	۳۲،۳۹	۲۲،۷۷
ماهگیری	۰،۲۹	۴،۹۱	۰،۰۳	۰،۰۷	۰،۵۴	۰،۲۶	۰،۲۴	۰،۲۴	۰،۲۷
مستغلات، اجاره و فعالیتهای کار و کسب	۱،۰۷	۱،۹۵	۰،۹۴	۰،۱۲	۱،۳۶	۰،۹۳	۱،۸۰	۱،۰۵	۱،۰۳
واسطه گریهای مالی	۰،۹۸	۱،۳۳	۳،۲۰	۰،۰۰	۰،۱۵	۰،۰۳	۰،۱۵	۰،۰۷	۱،۰۵
هتل و رستوران	۰،۵۶	۰،۲۵	۰،۱۹	۰،۱۸	۱،۰۰	۰،۶۱	۱،۵۷	۰،۷۶	۰،۵۸
جمع	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰	۱۰۰،۰۰
آموزش	۲،۵۱	۰،۲۹	۹۱،۸۶	۰،۰۲	۲،۹۶	۱،۱۰	۰،۲۶	۴،۳۵	۱۰۰،۰۰
اداره امور عمومی و دفاع و تامین اجتماعی اجباری	۲،۲۹	۰،۳۰	۹۶،۴۱	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۱۰۰،۰۰
استخراج معن	۲،۷۸	۰،۴۹	۸۰،۱۸	۰،۱۹	۱۱،۷۵	۳،۴۱	۱،۲۱	۱۶،۵۵	۱۰۰،۰۰
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲،۶۳	۰،۳۶	۸۰،۰۳	۰،۰۸	۹،۲۹	۴،۹۵	۱،۶۶	۱۵،۹۸	۱۰۰،۰۰
تامین برق، گاز و آب	۲،۷۳	۰،۴۴	۸۲،۲۱	۰،۰۶	۱۰،۵۷	۲،۸۸	۱،۰۲	۱۴،۵۲	۱۰۰،۰۰
حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات	۲،۸۳	۰،۸۵	۲۰،۹۶	۰،۷۹	۲۱،۲۹	۵۱،۲۱	۲،۰۶	۷۵،۳۵	۱۰۰،۰۰
خانوارهای معمولی دارای مستخدم	۲،۰۶	۰،۰۰	۰،۰۰	۴،۰۵	۲۵،۴۸	۵۴،۴۲	۲،۹۷	۹۶،۹۴	۱۰۰،۰۰
دفاتر و ادارات مرکزی	۵،۹۱	۰،۰۰	۹۴،۰۹	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۰،۰۰	۱۰۰،۰۰
ساختمان	۲،۲۳	۰،۱۱	۲،۸۰	۰،۴۳	۵۸،۸۰	۲۸،۴۷	۵،۰۵	۹۲،۷۶	۱۰۰،۰۰
سازمانها و هیاتهای برون مرزی	۲،۰۳	۰،۹۲	۷۹،۳۰	۰،۰۴	۱۴،۲۱	۱،۷۷	۰،۷۴	۱۶،۷۶	۱۰۰،۰۰
سایر فعالیتهای خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۴،۱۷	۰،۷۰	۲۶،۹۰	۰،۸۴	۲۲،۷۶	۴۰،۸۸	۲،۷۶	۶۸،۳۳	۱۰۰،۰۰
صنعت (ساخت)	۲،۲۱	۰،۵۰	۲۰،۲۹	۹،۴۸	۳۶،۱۴	۲۵،۲۵	۴،۸۴	۷۵،۷۰	۱۰۰،۰۰
عمده فروشی و خرده فروشی	۲،۳۷	۰،۵۶	۲،۸۲	۱،۷۴	۲۲،۷۳	۵۹،۹۴	۶،۸۵	۹۲،۲۶	۱۰۰،۰۰
فعالیتهای نامشخص و اظهار نشده	۵،۲۵	۱،۰۰	۲۳،۷۲	۴،۶۴	۲۸،۶۱	۲۲،۶۳	۴،۱۶	۶۰،۰۲	۱۰۰،۰۰
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۲،۶۰	۰،۱۲	۱،۶۷	۱۴،۷۱	۱۱،۸۶	۶۵،۲۳	۲،۷۰	۹۵،۶۰	۱۰۰،۰۰
ماهگیری	۲،۴۵	۷،۱۹	۲،۸۰	۱،۴۴	۴۵،۵۵	۲۵،۲۴	۲،۲۴	۸۵،۵۶	۱۰۰،۰۰
مستغلات، اجاره و فعالیتهای کار و کسب	۲،۲۲	۰،۷۴	۲۶،۷۲	۰،۶۵	۲۹،۸۳	۳۲،۳۹	۶،۳۵	۶۹،۲۲	۱۰۰،۰۰
واسطه گریهای مالی	۲،۹۶	۰،۴۹	۹۱،۸۱	۰،۰۱	۲،۶۶	۱،۰۵	۰،۵۱	۴،۷۳	۱۰۰،۰۰
هتل و رستوران	۲،۰۴	۰،۱۷	۹،۴۹	۱،۶۵	۳۸،۵۱	۳۷،۳۹	۹،۷۶	۸۷،۳۰	۱۰۰،۰۰
جمع	۲،۱۸	۰،۳۹	۲۹،۲۳	۵،۴۷	۲۳،۴۴	۲۵،۶۸	۲،۶۳	۶۷،۲۱	۱۰۰،۰۰

مآخذ: منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۱۴: ماتریس گروه شغلی - وضع شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)

	اظهاری نشده	مزد و حقوق بگیران بخش تعاونی	مزد و حقوق بگیران بخش عمومی	بخش خصوصی					جمع
				کارکنان فامیلی بدون مزد	مزد و حقوق بگیران	کارکنان مستقل	کارفرمایان	جمع	
متخصصان	۴۵۱۱۴	۶۱۱۲	۱۰۶۸۸۲۵	۶۰۰	۸۸۷۱۱	۴۱۵۴۴	۱۲۴۴۰	۱۴۲۲۹۵	۱۲۶۲۲۴۷
تکنسین ها و دستیاران	۱۳۹۹۲	۱۹۱۶	۲۷۲۸۸۱	۱۴۲۴	۷۱۰۴۷	۸۴۲۷۵	۱۱۹۱۲	۱۶۸۶۶۹	۴۵۷۴۵۸
قانونگذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران	۷۸۴۳	۳۴۹۵	۱۷۶۸۷۸	۶۴۲	۴۷۳۵۰	۲۸۲۲۲	۵۰۲۱۲	۱۳۶۴۲۷	۲۳۴۶۴۲
متصدیان، مونتاژکارها و رانندگان وسایل نقلیه	۳۵۴۷۲	۹۲۰۷	۳۳۰۴۴۲	۸۶۶۱	۲۴۶۷۰۱	۵۴۳۱۰۷	۲۹۷۶۰	۹۲۸۲۲۹	۱۲۰۲۳۵۰
صنعت گران و کارکنان مشاغل مربوط	۱۰۱۴۰۳	۹۶۰۰	۳۳۵۸۰۰	۲۴۶۱۸۰	۱۰۲۱۶۷۷	۱۰۵۳۶۱۴	۱۸۲۹۹۸	۲۵۰۵۴۶۹	۲۹۴۲۲۷۲
کارمندان امور اداری و دفتری	۲۱۷۰۲	۵۵۰۱	۴۹۳۴۲۷	۵۴۴	۷۹۵۰۲	۹۹۹۱	۳۳۵۹	۹۳۳۹۶	۶۱۴۰۲۷
کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۷۶۲۳۶	۶۰۰۹	۴۹۵۱۲	۴۲۰۰۴۵	۲۴۸۷۹۴	۳۱۱۹۹۶۵	۱۲۲۲۰۰	۲۹۱۱۰۰۴	۳۰۴۲۷۵۱
کارگران ساده	۶۶۲۳۴	۴۷۳۲	۳۳۸۰۷۹	۸۰۶۱۷	۱۰۲۶۸۹۲	۴۰۰۴۷۱	۱۳۵۶۶	۱۵۲۱۵۴۶	۱۹۳۰۶۸۱
کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها	۴۷۳۹۸	۵۹۸۹	۲۱۲۸۵۴	۲۵۲۲۱	۲۶۷۵۱۲	۸۳۲۰۱۲	۸۸۲۴۶	۱۲۱۴۰۹۲	۱۴۸۰۲۳۲
سایر و اظهار نشده	۴۷۳۴۷	۴۱۵۲	۹۸۹۲۵۹	۱۳۱۵۱	۷۲۲۸۵	۷۴۷۹۰	۱۱۸۱۵	۱۷۲۰۴۱	۱۲۱۲۷۰۰
جمع	۴۶۲۷۲۲	۵۶۷۱۵	۴۲۵۷۹۶۷	۷۹۷۱۹۵	۳۲۷۰۴۷۲	۵۱۹۸۹۹۱	۵۲۷۵۱۰	۹۷۹۴۱۶۸	۱۴۵۷۱۵۷۲
متخصصان	۹,۷۵	۱۰,۷۸	۲۵,۱۰	۰,۰۸	۲,۷۱	۰,۸۰	۲,۲۶	۱,۴۶	۸,۶۷
تکنسین ها و دستیاران	۳,۰۲	۲,۲۸	۶,۴۱	۰,۱۸	۲,۱۷	۱,۶۲	۲,۲۶	۱,۷۲	۳,۱۴
قانونگذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران	۱,۶۹	۶,۱۶	۴,۱۵	۰,۰۸	۱,۴۵	۰,۷۴	۹,۵۲	۱,۲۹	۲,۲۲
متصدیان، مونتاژکارها و رانندگان وسایل نقلیه	۷,۶۷	۱۶,۲۳	۷,۷۶	۱,۰۹	۱۰,۶۰	۱۰,۴۵	۵,۶۴	۹,۴۸	۸,۹۴
صنعت گران و کارکنان مشاغل مربوط	۲۱,۹۱	۱۶,۹۲	۷,۶۵	۲۰,۸۸	۲۱,۲۴	۲۰,۲۷	۲۴,۸۸	۲۵,۵۸	۲۰,۱۹
کارمندان امور اداری و دفتری	۴,۶۹	۹,۷۰	۱۱,۵۹	۰,۰۷	۲,۴۳	۰,۱۹	۰,۶۴	۰,۹۵	۴,۲۱
کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۱۶,۴۷	۱۰,۶۰	۱,۱۶	۵۲,۶۹	۷,۶۱	۴۰,۷۸	۲۲,۱۷	۲۹,۷۲	۳۰,۸۸
کارگران ساده	۱۴,۳۳	۸,۳۴	۷,۹۴	۱۰,۱۱	۳۱,۴۰	۷,۷۰	۲,۵۷	۱۵,۵۴	۱۳,۲۵
کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها	۱۰,۲۴	۱۰,۵۶	۵,۰۰	۳,۱۸	۸,۱۸	۱۶,۰۲	۱۶,۷۳	۱۲,۴۰	۱۰,۱۶
سایر و اظهار نشده	۱۰,۲۱	۷,۳۲	۲۳,۲۲	۱,۶۵	۲,۲۱	۱,۴۴	۲,۲۴	۱,۷۶	۸,۳۲
جمع	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
متخصصان	۳,۵۷	۰,۴۸	۸۴,۶۰	۰,۰۵	۷,۰۲	۲,۲۹	۰,۹۸	۱۱,۲۴	۱۰۰,۰۰
تکنسین ها و دستیاران	۳,۰۶	۰,۴۲	۵۹,۶۵	۰,۳۱	۱۵,۵۲	۱۸,۴۲	۲,۶۰	۲۶,۸۷	۱۰۰,۰۰
قانونگذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران	۲,۴۲	۱,۰۸	۵۴,۴۸	۰,۲۰	۱۴,۵۹	۱۱,۷۷	۱۵,۴۷	۴۲,۰۲	۱۰۰,۰۰
متصدیان، مونتاژکارها و رانندگان وسایل نقلیه	۲,۷۲	۰,۷۱	۲۵,۳۵	۰,۶۶	۲۶,۶۰	۴۱,۶۷	۲,۲۸	۷۱,۲۲	۱۰۰,۰۰
صنعت گران و کارکنان مشاغل مربوط	۳,۴۵	۰,۳۲	۱۱,۰۷	۸,۳۷	۳۴,۷۲	۳۵,۸۱	۶,۲۵	۸۵,۱۵	۱۰۰,۰۰
کارمندان امور اداری و دفتری	۳,۵۲	۰,۹۰	۸۰,۳۶	۰,۰۹	۱۲,۹۵	۱,۶۳	۰,۵۵	۱۵,۲۱	۱۰۰,۰۰
کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۲,۵۱	۰,۲۰	۱,۶۳	۱۳,۸۰	۸,۱۸	۶۹,۶۷	۴,۰۲	۹۵,۶۷	۱۰۰,۰۰
کارگران ساده	۲,۴۴	۰,۲۵	۱۷,۵۱	۴,۱۸	۵۳,۱۹	۲۰,۷۴	۰,۷۰	۷۸,۸۱	۱۰۰,۰۰
کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاهها و بازارها	۳,۳۰	۰,۴۰	۱۴,۳۸	۱,۷۱	۱۸,۰۷	۵۶,۲۷	۵,۹۶	۸۲,۰۱	۱۰۰,۰۰
سایر و اظهار نشده	۳,۹۰	۰,۳۴	۸۱,۵۷	۱,۰۸	۵,۹۶	۶,۱۷	۰,۹۷	۱۴,۱۹	۱۰۰,۰۰
جمع	۳,۱۸	۰,۳۹	۲۹,۲۲	۵,۴۷	۲۲,۴۴	۲۵,۶۸	۲,۶۲	۶۷,۲۱	۱۰۰,۰۰

ماتریس شماره ۱۵: ماتریس سطح تحصیلی - وضع شغلی جمعیت شاغل (۱۳۷۵)

	اظہار نشده	مزد و حقوق بگیران بخش	مزد و حقوق بگیران بخش	بخش خصوصی					جمع
				کارکنان فامیلی بدون مزد	مزد و حقوق بگیران	کارکنان مستقل	کارفرمایان	جمع	
	95000	8895	248314	199258	829320	1994876	127721	3151175	3503384
	255593	31800	1826742	571505	2033653	2742224	281105	5628487	7742622
	65036	10954	1051665	24584	296826	393389	80495	795294	1922949
	17618	1857	468824	615	24932	22895	7885	56327	544626
	24541	2692	555716	1160	67365	31570	19878	119973	702922
	2830	355	68784	54	12284	5129	5035	22502	94471
	2104	162	37922	19	6092	8908	5391	20410	60598
	462722	56715	4257967	797195	3270472	5198991	527510	9794168	14571572
	2.71	0.25	7.09	5.69	23.67	56.94	3.65	89.95	100.00
	3.30	0.41	23.59	7.38	26.27	35.42	3.63	72.69	100.00
	3.38	0.57	54.69	1.28	15.44	20.46	4.19	41.36	100.00
	3.23	0.34	86.08	0.11	4.58	4.20	1.45	10.34	100.00
	3.49	0.38	79.06	0.17	9.58	4.49	2.83	17.07	100.00
	3.00	0.38	72.81	0.06	13.00	5.43	5.33	23.82	100.00
	3.47	0.27	62.58	0.03	10.05	14.70	8.90	33.68	100.00
	3.18	0.39	29.22	5.47	22.44	35.68	3.62	67.21	100.00
	20.5	15.7	5.8	25.0	25.4	38.4	24.2	32.2	24.0
	55.2	56.1	42.9	71.7	62.2	52.7	53.3	57.5	53.1
	14.1	19.3	24.7	3.1	9.1	7.6	15.3	8.1	13.2
	3.8	3.3	11.0	0.1	0.8	0.4	1.5	0.6	3.7
	5.3	4.7	13.1	0.1	2.1	0.6	3.8	1.2	4.8
	0.6	0.6	1.6	0.0	0.4	0.1	1.0	0.2	0.6
	0.5	0.3	0.9	0.0	0.2	0.2	1.0	0.2	0.4
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

مآخذ: منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۱۶: ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی جمعیت شاغل متخصص (۱۳۷۵)

رشته	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتر	total
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۲۷۹۰۴	۱۰۹۲۹۸	۱۵۸۲۷	۹۵۶	۱۵۲۹۸۵
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۲۷۰۴۱	۴۵۷۵۱	۸۶۰۰	۴۲۴۶۵	۱۲۴۸۵۷
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۸۴۹	۲۸۱	۲۵	۵	۱۱۶۰
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۱۴۴۳۶۷	۵۲۸۶۵	۲۱۵۸	۲۰۰	۲۰۰۵۹۰
رشته های حرفه و صنعت و فن	۷۶۰۲	۲۴۰۰	۲۷۱	۲۰	۱۰۳۰۴
رشته های حقوق و علوم قضائی	۱۵۵۴	۲۵۴۲۳	۲۸۴۵	۸۶۴	۳۱۶۹۶
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۴۶۶	۱۶۹۴	۲۸۶	۲۷	۲۴۷۳
رشته های خدمات تجاری	۱۹۷	۱۰۱	۸	۵	۳۱۱
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۲۷۳۵۷	۶۴۸۷۸	۹۵۵۰	۲۰۷۵	۱۰۳۸۶۰
رشته های علوم انسانی	۶۹۱۷۹	۱۰۳۱۴۲	۸۴۶۳	۱۵۲۱	۱۸۲۳۱۵
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۲۵۱۲۷	۲۵۹۵۴	۲۶۵۶	۷۳۶	۷۵۴۶۳
رشته های علوم طبیعی	۴۵۰۴۰	۵۵۵۸۷	۶۲۴۹	۲۴۰۸	۱۰۹۲۸۴
رشته های عمومی	.	.	.	.	.
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۱۲۳۳	۱۹۱۰	۴۱۷	۲۷	۲۵۹۶
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۱۱۶۵۸	۳۲۶۷۵	۴۹۲۳	۳۶۸۰	۵۱۹۴۶
رشته های مذهب و الهیات	۱۵۹۷۵	۲۹۹۷۴	۳۳۹۶	۵۱۱	۴۹۸۵۶
رشته های معماری و شهرسازی	۱۱۵۴	۲۱۷۱	۳۶۶۹	۵۰۸	۷۵۰۲
رشته های مهندسی	۸۶۳۴۳	۱۰۷۰۹۲	۱۸۹۲۹	۳۶۵۰	۲۱۵۰۱۴
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۱۱۸۸۷	۸۷۵۴	۱۱۷۷	۱۶۱۵	۲۳۴۳۳
رشته های هنرهای زیبا	۲۷۵۲	۴۴۲۶	۶۹۶	۹۷	۸۹۷۱
سایر رشته ها	۱۵۹۴۳	۱۷۵۳۵	۲۳۱۶	۲۰۸	۳۶۰۰۱
جمع	۵۴۴۶۳۶	۷۰۲۹۲۳	۹۴۴۷۱	۶۰۵۹۸	۱۴۰۳۶۱۷
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۵,۱۲	۱۵,۵۵	۱۶,۷۵	۱,۵۸	۱۰,۹۸
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۶,۸۰	۶,۵۱	۹,۱۰	۷۱,۷۳	۹,۶۱
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۰,۱۶	۰,۰۴	۰,۰۳	۰,۰۱	۰,۰۸
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۳۶,۵۱	۷,۶۶	۲,۲۸	۰,۲۳	۱۴,۲۰
رشته های حرفه و صنعت و فن	۱,۴۰	۰,۳۴	۰,۳۹	۰,۰۵	۰,۷۳
رشته های حقوق و علوم قضائی	۰,۲۹	۳,۶۲	۴,۰۷	۱,۴۳	۲,۲۶
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۰,۰۹	۰,۲۴	۰,۳۰	۰,۰۴	۰,۱۸
رشته های خدمات تجاری	۰,۰۴	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۲
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۵,۰۲	۹,۲۳	۱۰,۱۱	۳,۴۲	۷,۴۰
رشته های علوم انسانی	۱۲,۷۰	۱۴,۶۷	۸,۹۶	۲,۵۳	۱۲,۰۰
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۶,۴۵	۵,۱۱	۲,۸۷	۱,۲۰	۵,۳۸
رشته های علوم طبیعی	۸,۲۷	۷,۹۱	۶,۶۱	۳,۹۷	۷,۷۹
رشته های عمومی	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۰,۲۳	۰,۲۷	۰,۴۴	۰,۰۶	۰,۳۶
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۲,۱۴	۴,۶۵	۵,۲۲	۴,۴۲	۲,۷۰
رشته های مذهب و الهیات	۲,۹۳	۴,۲۶	۲,۵۹	۰,۸۴	۲,۵۵
رشته های معماری و شهرسازی	۰,۲۱	۰,۳۱	۲,۸۸	۰,۸۴	۰,۵۳
رشته های مهندسی	۱۵,۸۵	۱۵,۲۴	۲۰,۰۴	۴,۳۷	۱۵,۳۳
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۲,۱۸	۱,۲۵	۱,۲۵	۲,۶۷	۱,۶۷
رشته های هنرهای زیبا	۰,۶۹	۰,۶۳	۰,۷۴	۰,۱۶	۰,۶۴
سایر رشته ها	۲,۹۳	۲,۴۹	۲,۴۵	۰,۳۴	۲,۵۷
جمع	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۱۸,۱۲	۷۰,۹۸	۱۰,۲۸	۰,۶۳	۱۰۰,۰۰
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۲۷,۴۷	۳۳,۹۳	۶,۲۸	۳۲,۲۳	۱۰۰,۰۰
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۷۳,۱۹	۲۴,۲۲	۲,۱۶	۰,۴۳	۱۰۰,۰۰
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۷۱,۹۷	۲۶,۸۵	۱,۰۸	۰,۱۰	۱۰۰,۰۰
رشته های حرفه و صنعت و فن	۷۲,۷۹	۲۳,۲۹	۲,۶۳	۰,۲۹	۱۰۰,۰۰
رشته های حقوق و علوم قضائی	۴,۹۰	۸۰,۲۴	۱۲,۱۳	۲,۷۳	۱۰۰,۰۰
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۱۸,۸۴	۶۸,۵۰	۱۱,۵۶	۱,۰۹	۱۰۰,۰۰
رشته های خدمات تجاری	۶۳,۲۴	۳۲,۴۸	۲,۵۷	۱,۶۱	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۳۶,۲۴	۶۲,۴۷	۹,۲۰	۲,۰۰	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم انسانی	۳۷,۹۴	۵۶,۵۷	۴,۶۴	۰,۸۴	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۴۶,۵۵	۴۷,۶۴	۴,۸۴	۰,۹۶	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم طبیعی	۴۱,۲۱	۵۰,۸۶	۵,۷۲	۲,۲۰	۱۰۰,۰۰
رشته های عمومی	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۲۴,۲۶	۵۳,۱۱	۱۱,۶۰	۱,۰۳	۱۰۰,۰۰
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۲۲,۴۴	۶۲,۹۰	۹,۵۰	۵,۱۶	۱۰۰,۰۰
رشته های مذهب و الهیات	۲۳,۰۴	۶۰,۱۲	۶,۸۱	۱,۰۲	۱۰۰,۰۰
رشته های معماری و شهرسازی	۱۵,۲۸	۲۸,۹۴	۴۸,۹۱	۶,۷۷	۱۰۰,۰۰
رشته های مهندسی	۴۰,۱۶	۴۹,۸۱	۸,۸۰	۱,۲۳	۱۰۰,۰۰
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۵۰,۷۳	۳۷,۳۶	۵,۰۲	۶,۸۹	۱۰۰,۰۰
رشته های هنرهای زیبا	۴۱,۸۲	۴۹,۳۴	۷,۷۶	۱,۰۸	۱۰۰,۰۰
سایر رشته ها	۴۴,۲۸	۴۸,۷۱	۶,۴۳	۰,۵۸	۱۰۰,۰۰
جمع	۳۸,۸۳	۵۰,۱۲	۶,۷۴	۴,۳۶	۱۰۰,۰۰

مآخذ: منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۱۷: ماتریس رشته تحصیلی - سطح تحصیلی جمعیت بیکار متخصص (۱۳۷۵)

رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۱۳	۲۵۸	۴,۲۰۹	۹۵۳	۵,۴۳۳
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۱,۳۸۶	۲۲۶	۲,۴۶۲	۲,۷۱۷	۷,۸۰۱
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۰	۱	۲۰	۲۵	۵۶
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۳	۴۱	۹۴۱	۲,۱۴۹	۳,۱۳۴
رشته های حرفه و صنعت و فن	۰	۷	۱۲۳	۲۴۱	۳۷۱
رشته های حقوق و علوم قضائی	۳۱	۹۰	۱,۶۰۱	۹۷	۱,۸۱۹
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۰	۶	۳۷	۱۵	۵۸
رشته های خدمات تجاری	۰	۰	۴	۶	۱۰
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۵۵	۲۶۰	۳,۷۶۴	۴۹۱	۴,۵۷۰
رشته های علوم انسانی	۳۶	۱۹۶	۶,۲۲۱	۱,۲۲۵	۷,۶۷۸
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۱۶	۹۵	۱,۴۴۵	۸۸۲	۲,۴۳۸
رشته های علوم طبیعی	۴۴	۲۲۷	۲,۶۲۸	۷۴۹	۴,۶۵۸
رشته های عمومی	۰	۰	۰	۰	۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۱	۱۴	۱۲۱	۶۰	۱۹۶
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۸۷	۱۹۱	۲,۸۵۹	۱,۰۵۴	۵,۱۹۱
رشته های مذهب و الهیات	۵	۵۳	۱,۲۲۱	۳۶۷	۱,۶۵۶
رشته های معماری و شهرسازی	۱۱	۱۱۲	۹۱	۱۰۲	۳۱۶
رشته های مهندسی	۷۵	۵۴۲	۵,۶۲۹	۴,۵۷۹	۱۰,۸۲۵
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۷۷	۲۵	۴۱۶	۲۵۶	۷۷۴
رشته های هنرهای زیبا	۶	۱۸	۲۴۷	۱۲۲	۳۹۳
سایر رشته ها	۱۳	۵۲	۴۷۳	۲۳۰	۷۶۸
جمع	۱,۸۴۹	۲,۴۲۴	۳۷,۵۳۲	۱۶,۳۴۰	۵۸,۱۴۵
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۰,۷۰	۱۰,۶۴	۱۱,۳۱	۵,۸۳	۹,۳۴
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۷۴,۹۶	۹,۷۴	۹,۲۲	۱۶,۶۳	۱۲,۴۲
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۰,۰۰	۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۲۱	۰,۱۰
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۰,۱۶	۱,۶۹	۲,۵۱	۱۲,۱۵	۵,۳۹
رشته های حرفه و صنعت و فن	۰,۰۰	۰,۲۹	۰,۳۳	۱,۴۷	۰,۶۴
رشته های حقوق و علوم قضائی	۱,۶۸	۳,۷۱	۴,۲۷	۰,۵۹	۲,۱۳
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۰,۰۰	۰,۲۵	۰,۱۰	۰,۰۹	۰,۱۰
رشته های خدمات تجاری	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۱	۰,۰۴	۰,۰۲
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۲,۹۷	۱۰,۷۳	۱۰,۰۳	۲,۰۰	۷,۸۶
رشته های علوم انسانی	۱,۴۱	۸,۰۹	۱۶,۵۸	۷,۵۶	۱۲,۲۰
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۰,۸۷	۲,۹۲	۲,۸۵	۵,۴۰	۴,۱۹
رشته های علوم طبیعی	۲,۲۸	۹,۳۶	۹,۶۹	۴,۵۸	۸,۰۱
رشته های عمومی	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۰,۰۵	۰,۵۸	۰,۲۲	۰,۲۷	۰,۳۴
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۴,۷۱	۷,۸۸	۱۰,۲۸	۶,۴۵	۸,۹۳
رشته های مذهب و الهیات	۰,۲۷	۲,۱۹	۲,۲۸	۲,۲۵	۲,۸۵
رشته های معماری و شهرسازی	۰,۵۹	۴,۶۳	۰,۲۴	۰,۶۳	۰,۵۴
رشته های مهندسی	۴,۰۶	۲۲,۳۶	۱۵,۰۰	۲۸,۰۲	۱۸,۶۲
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۴,۱۶	۱,۰۳	۱,۱۱	۱,۵۷	۱,۳۳
رشته های هنرهای زیبا	۰,۳۲	۰,۷۴	۰,۶۶	۰,۷۵	۰,۶۸
سایر رشته ها	۰,۷۰	۲,۱۵	۱,۳۶	۱,۴۱	۱,۳۲
جمع	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
رشته های بازرگانی و مدیریت تجاری	۰,۲۴	۴,۷۵	۷۷,۴۷	۱۷,۵۴	۱۰۰,۰۰
رشته های بهداشت و علوم پزشکی	۱۷,۷۷	۲,۰۳	۴۴,۳۸	۳۴,۸۳	۱۰۰,۰۰
رشته های تدبیر منزل و خانه داری	۰,۰۰	۱,۷۹	۲۵,۷۱	۶۲,۵۰	۱۰۰,۰۰
رشته های تربیت معلم و علوم تربیتی	۰,۱۰	۱,۲۱	۲۰,۰۲	۶۸,۵۷	۱۰۰,۰۰
رشته های حرفه و صنعت و فن	۰,۰۰	۱,۸۹	۲۲,۱۵	۶۴,۹۶	۱۰۰,۰۰
رشته های حقوق و علوم قضائی	۱,۷۰	۴,۹۵	۸۸,۰۲	۵,۳۳	۱۰۰,۰۰
رشته های حمل و نقل و ارتباطات	۰,۰۰	۱۰,۳۴	۶۳,۷۹	۲۵,۸۶	۱۰۰,۰۰
رشته های خدمات تجاری	۰,۰۰	۰,۰۰	۴۰,۰۰	۶۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم اجتماعی و رفتاری	۱,۲۰	۵,۶۹	۸۲,۳۶	۱۰,۷۴	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم انسانی	۰,۳۴	۲,۵۵	۸۱,۰۲	۱۶,۰۸	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم ریاضی و کامپیوتر	۰,۶۶	۳,۹۰	۵۹,۲۷	۳۶,۱۸	۱۰۰,۰۰
رشته های علوم طبیعی	۰,۹۴	۴,۸۷	۷۸,۱۰	۱۶,۰۸	۱۰۰,۰۰
رشته های عمومی	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰
رشته های کتابداری و ارتباط جمعی	۰,۵۱	۷,۱۴	۶۱,۷۳	۳۰,۶۱	۱۰۰,۰۰
رشته های کشاورزی - جنگل داری و ماهیگیری	۱,۶۸	۲,۶۸	۷۴,۳۴	۲۰,۳۰	۱۰۰,۰۰
رشته های مذهب و الهیات	۰,۳۰	۲,۲۰	۷۴,۲۴	۲۲,۱۶	۱۰۰,۰۰
رشته های معماری و شهرسازی	۲,۴۸	۲۵,۴۴	۲۸,۸۰	۳۲,۲۸	۱۰۰,۰۰
رشته های مهندسی	۰,۶۹	۵,۰۱	۵۲,۰۰	۴۲,۳۰	۱۰۰,۰۰
رشته های نامشخص و اظهار نشده	۹,۹۵	۲,۲۲	۵۲,۷۵	۲۳,۰۷	۱۰۰,۰۰
رشته های هنرهای زیبا	۱,۵۲	۴,۵۸	۶۲,۸۵	۲۱,۰۴	۱۰۰,۰۰
سایر رشته ها	۱,۶۹	۶,۷۷	۶۱,۵۹	۲۹,۹۵	۱۰۰,۰۰

ماتریس شماره ۱۸: ماتریس وضع فعالیت - سطح تحصیلی مردان و زنان بالاتر از ۱۰ سال (۱۳۷۵)

سطح تحصیلی	ظهار نشده	جمعیت غیر فعال					نظم آموزشی از	جمعیت فعال			جمع
		سایر	دارای درآمد بدون کار	خانه دار	محصل	جمع		بیکاران	شاغل	جمع	
A	۹۶۰۲۴	۷۳۵۵۵۹	۶۹۵۱۹۵	۵۵۳۸۱۵۸	۶۲۰۱۹	۷۰۲۰۹۲۱	۰	۲۸۰۸۴۲	۳۵۰۳۳۸۴	۳۷۸۴۲۳۶	۱۰۹۰۱۱۸۱
	۳۳۶۶۸۷	۷۴۷۹۷۲	۳۹۴۹۷۶	۶۳۵۰۸۴۷	۱۱۸۰۲۵۷۴	۱۹۳۹۶۳۶۹	۳۰۰۷۴۸۰	۸۳۹۱۱۸	۷۷۴۳۶۳۳	۸۵۸۱۷۴۰	۲۸۲۰۴۷۹۶
	۱۰۳۵۸۱	۱۸۷۷۵۴	۱۳۳۷۴۲	۱۳۰۸۱۸۵	۰	۱۵۱۸۶۸۱	۱۰۹۷۳۲۸	۳۷۷۵۴۶	۱۹۳۳۹۴۹	۲۲۰۰۴۹۵	۳۸۲۱۷۵۷
x	۵۴۹۸	۶۷۵۱	۲۵۳۹۴	۳۱۸۵۳	۱۱۱۸۱۷	۱۷۵۷۱۵	۱۴۹۷۶۴	۱۶۳۴۰	۵۴۴۳۳۶	۵۶۰۹۶۶	۷۴۳۱۷۹
	۱۸۴۴۹	۱۶۵۹۶	۴۷۶۲۴	۶۹۱۳۵	۵۸۵۱۰۹	۷۱۸۴۵۴	۴۲۸۰۹۸	۳۷۵۳۳	۷۰۳۹۳۳	۷۴۰۴۵۴	۱۴۷۷۳۵۷
x	۱۳۹۳	۱۵۹۶	۸۰۸۵	۳۶۵۸	۲۹۰۸۱	۴۲۴۲۰	۳۴۳۶۳	۲۴۲۴	۹۴۴۷۱	۹۶۸۹۵	۱۴۰۶۰۷
A	۱۳۷۰	۱۴۸۱	۳۸۷۶	۱۴۹۳	۴۳۵۴۰	۴۹۳۸۹	۳۳۱۶۳	۱۸۴۹	۶۰۵۹۸	۶۳۴۴۷	۱۱۳۳۰۶
	۵۵۱۹۰۱	۱۶۹۷۷۰۹	۱۳۹۷۷۹۲	۱۳۱۹۳۳۱۸	۱۳۳۳۳۱۴۰	۲۸۸۲۱۹۵۹	۴۷۳۹۰۹۵	۱۴۵۵۶۵۱	۱۴۵۷۱۵۷۲	۱۶۰۳۷۳۳۳	۴۵۴۰۱۰۸۳
A	۱۷,۴۰	۴۳,۳۳	۵۳,۵۷	۰,۰۵	۰,۴۹	۲۴,۳۶	۰,۰۰	۱۹,۳۹	۲۴,۰۴	۳۳,۶۱	۲۴,۰۱
	۵۹,۱۹	۴۴,۰۶	۳۰,۴۳	۸,۹۵	۹۳,۴۳	۶۶,۹۵	۶۳,۴۶	۵۷,۶۵	۵۳,۱۴	۵۳,۵۴	۶۳,۱۳
	۱۸,۵۹	۱۱,۰۶	۹,۴۶	۰,۰۰	۰,۰۰	۵,۳۷	۳۳,۱۵	۱۹,۰۷	۱۳,۳۰	۱۳,۷۳	۸,۴۲
x	۱,۰۰	۰,۴۰	۱,۹۵	۰,۰۸	۰,۸۹	۰,۶۱	۳,۱۶	۱,۱۳	۳,۷۴	۳,۵۰	۱,۶۳
	۳,۳۴	۰,۹۸	۳,۶۷	۰,۴۴	۴,۶۳	۲,۴۹	۹,۰۳	۲,۵۸	۴,۸۳	۴,۶۳	۳,۳۵
x	۰,۳۳	۰,۰۹	۰,۶۳	۰,۰۳	۰,۳۳	۰,۱۵	۰,۷۳	۰,۱۷	۰,۶۵	۰,۶۰	۰,۳۱
A	۰,۳۵	۰,۰۹	۰,۳۰	۰,۰۳	۰,۳۴	۰,۱۷	۰,۴۷	۰,۱۳	۰,۴۳	۰,۳۹	۰,۳۵
	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۹,۵۸	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰
A	۰,۸۸	۶,۷۵	۶,۳۸	۵۰,۷۱	۰,۵۷	۶۴,۴۱	۰,۰۰	۲,۵۸	۳۳,۱۴	۳۴,۷۱	۱۰۰,۰۰
	۱,۱۶	۲,۶۵	۱,۴۰	۳۳,۵۳	۴۱,۸۵	۶۸,۴۲	۱۰,۶۶	۲,۹۸	۳۷,۴۵	۳۰,۴۳	۱۰۰,۰۰
	۲,۶۸	۴,۹۱	۲,۲۱	۳۱,۶۱	۰,۰۰	۳۹,۷۴	۲۸,۷۱	۷,۲۶	۵۰,۳۳	۵۷,۵۸	۱۰۰,۰۰
x	۰,۷۴	۰,۹۱	۲,۴۱	۴,۳۹	۱۵,۰۷	۲۳,۶۸	۲۰,۱۸	۲,۳۰	۷۳,۲۸	۷۵,۵۸	۱۰۰,۰۰
	۱,۳۵	۱,۱۳	۲,۳۳	۴,۶۸	۳۹,۶۱	۴۸,۶۳	۲۸,۹۸	۲,۵۴	۴۷,۵۸	۵۰,۱۳	۱۰۰,۰۰
x	۰,۹۳	۱,۱۴	۵,۷۵	۲,۶۰	۲۰,۶۸	۳۰,۱۷	۳۴,۴۴	۱,۷۳	۶۷,۱۹	۶۸,۹۱	۱۰۰,۰۰
A	۱,۳۱	۱,۳۱	۳,۴۳	۱,۳۳	۳۷,۵۸	۴۲,۶۳	۱۹,۵۸	۱,۶۳	۵۳,۵۳	۵۵,۱۶	۱۰۰,۰۰
	۱,۳۳	۳,۷۴	۲,۸۶	۳۹,۰۶	۳۷,۸۳	۶۳,۴۸	۱۰,۴۴	۳,۳۱	۳۳,۱۰	۳۵,۳۰	۱۰۰,۰۰

مآخذ: منبع شماره ۲

ماتریس شماره ۱۹: ماتریس تراز عرضه و تقاضای نیروی کار (۱۳۷۸)

Á	۳۰۰۳۳۸۴	۲۸۰۸۴۲	.	۲۸۰۸۴۲	۳۷۸۴۳۲۶
	۷۷۴۲۶۲۲	۸۳۹۱۱۸	۸۲۴۲۰۰	۱۶۶۳۳۱۸	۹۴۰۰۹۴۰
	۱۹۲۲۹۴۹	۲۷۷۰۵۴۶	۴۲۷۷۰۰	۷۰۰۵۲۴۶	۲۶۲۸۱۹۰
×	۰۴۴۶۲۶۶	۱۶۳۴۰	۱۱۰۲۴۸	۱۲۶۰۸۸	۶۷۱۲۱۴
	۷۰۲۹۲۲	۳۷۰۳۲	۳۸۳۰۹۴	۴۲۱۱۲۶	۱۱۲۴۰۴۸
×	۹۴۴۷۱	۲۴۲۴	۲۱۴۰۶	۲۳۸۸۰	۱۱۸۳۰۱
Á	۶۰۰۹۸	۱۸۴۹	۲۲۱۶۲	۲۴۰۱۱	۸۴۶۰۹
	۱۴۰۷۱۰۷۲	۱۴۰۰۶۰۱	۱۷۸۹۳۶۰	۳۳۴۰۰۱۱	۱۷۸۱۶۰۸۳
Á	۲۴,۰۴	۱۹,۲۹	۰,۰۰	۸,۶۰	۲۱,۲۴
	۰۳,۱۴	۰۷,۶۰	۴۶,۰۶	۰۱,۲۶	۰۲,۷۹
	۱۳,۲۰	۱۹,۰۷	۲۳,۹۰	۲۱,۷۳	۱۴,۷۰
×	۳,۷۴	۱,۱۲	۶,۱۶	۳,۹۰	۳,۷۷
	۴,۸۲	۲,۰۸	۲۱,۴۴	۱۲,۹۸	۶,۳۱
×	۰,۶۰	۰,۱۷	۱,۲۰	۰,۷۴	۰,۶۶
Á	۰,۴۲	۰,۱۳	۱,۲۴	۰,۷۴	۰,۴۷
	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰	۱۰۰,۰۰

- ۱- مرکز آمار ایران ، سال های ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵.
- ۲- ، که به طور اختصاصی برای طرح جامع نیازسنجی و سیاستگذاری توسعه منابع انسانی کشور استخراج گردیده است.
- ۳- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، مستندات برنامه سوم، جلد سوم، ( )، اسفند ۱۳۷۷.
- ۴- طائی، حسن، طرح پژوهشی «
مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، سال اجرا ۷۸-۱۳۷۷.
- ۵- وزارت کار و امور اجتماعی،
کمیتة اصلاح سیاستهای اشتغال،
معاونت اشتغال، ۱۳۷۸
(-)
- ۶- وزارت کار و امور اجتماعی،
کمیتة اصلاح سیاستهای اشتغال، معاونت اشتغال، ۱۳۷۸
»
« سمینار چالشهای اساسی اقتصاد ایران در دهه ۱۳۸۰،
دانشگاه تربیت مدرس، پژوهشکده اقتصاد، ۱۳۷۹.
- ۸- طائی، حسن،
(-)، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مرکز آمار و برنامه ریزی آموزشی،
تهران، ۱۳۷۰
- ۹- وزارت آموزش و پرورش،
۱۰- موسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی،
۱۱- دانشگاه آزاد اسلامی،
(درسالهای مختلف).
(در سالهای مختلف).
- ۱۲- طائی، حسن، رساله دکتری، «
دانشگاه تهران، دانشکده اقتصاد، ۱۳۷۹